

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451 - 4257

SUBOTICA, 1. 8. 2003. * CIJENA 20 DINARA * BROJ 27

Smotra tamburaša "MIKINI DANI" Bački Breg

Intervju:
Boris Tadić

Bački Breg

Šesti Mikini dani

Mali savjeti za bolji život:
Sredstva sa Vašeg računa dostupna su
Vam na bankomatima 24 sata dnevno,
a podizanje novca i plaćanje možete
vršiti na svim šalterima Banke,
kao i na svim prodajnim mjestima,
bez obzira u kom kraju svijeta se nalazite.
Vaša viza za cijeli svijet je Viza kartica
Vojvođanske banke.

VOJVOĐANSKA BANKA
KUĆA PRAVIH VRIJEDNOSTI

• DDOR NOVI SAD • AD

OBAVEZNO OSIGURANJE MOTORNIH VOZILA

- PROLJETNI POPUST 20%
- MOGUĆNOST PLAĆANJA U 4 I VIŠE RATA
- PRI JEDNOKRATNOJ UPLATI DODATNI POPUST 10%
- GARANTIRANA ISPLATA ŠTETE

Prvi put manjina

Hrvatska zajednica u konstituiranju.....6,7

Ivan Torov

Bumerang korupcije.....10

Intervju

Boris Tadić.....12-14

Novinarstvo u Hrvatskoj

Zauzdavanje medija.....16,17

Političke stranke

Novac za programe ili naklonost.....18,19

Palić 2003.

Novi hrvatski film.....36,37

Palić 2003.

Europa u kadru.....38,39

► FOTOGRAFIJA NA NASLOVNOJ STRANI:

Zvonimir Sudarević

IMPRESSUM

OSNIVAČ: Skupština Autonomne
Pokrajine VojvodineIZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Subotica, Preradovićeve 4ADRESA REDAKCIJE:
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 SuboticaUPRAVNI ODBOR: Tomislav Žigmanov
(predsjednik), dr. Slaven Bačić, Milan Ercegovac,
Kalman Kuntić, Marija Lovrić, Svetislav
Milanković, Slavica Peić, Stipan Stipić, mr. Bela
TonkovićDIREKTOR I V. D. GLAVNOG I
ODGOVORNOG UREDNIKA: Zvonimir PerušićREDAKCIJA: Dušica Dulić, Jasminka Dulić, Ivan
Ivković Ivandekić, Vesela Laloš, Dražen Prčić,
Zvonko Sarić, Mirko Sebić, Robert G. Tilly

TEHNIČKI UREDNIK: Boris Cupać

TEHNIČKI ADMINISTRATOR: Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA: Zorica Tikvicki,
Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/21-414

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

EMAIL: hrvatska.rjec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Sekretarijata za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oslobođen poreza na promet na osnovu
mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje
i kulturu; broj 106-413-00221/2003-01 od
20.3.2003. godine

Pritisak centrizama

Pritezanje medija omiljeni je posao vlasti, ali ne u demokratskim društvima. Tamo gdje se novinarstvo disciplinira rigidnim zakonima i gdje se pravila profesije podređuju autocenzuri, teško se može govoriti o slobodi izražavanja. Nacrt novog zakona o informiranju u Hrvatskoj više podsjeća na onaj bivši srbijanski, po kojem su gotovo svi nevladini mediji svojevrjeme prošli put zabrana i milijunskih kazni. Predizborna atmosfera u Hrvatskoj veoma je izražena iako izbori još nisu ni zakazani, ali pripreme koje se za izbore provode, a donošenje novog zakona o informiranju tumači se dijelom tih priprema, pokazuju da neki u vladajućoj koaliciji ozbiljno računaju na pomoć sedme sile, pa makar ona bila i nezaslužena.

S ove strane Dunava, gdje se kroji prijedlog novog Ustava i gdje se ozbiljno pokušava zacementirati nametnuta beogradizacija na republičkoj i novosadizacija na pokrajinskoj razini, među ovdašnjim Hrvatima javlja se i novi termin – subotički centrizam. Naime, u mnogim razgovorima, kako formalnim, još više neformalnim, provlači se mišljenje da se hrvatstvo u SCG suviše fokusira na Suboticu kao duhovni centar ove nacionalne manjine. I pored toga što se, zbog organiziranosti i aktivnog djelovanja hrvatskih udruga, institucija i pojedinaca, priznaje da Subotica svakako mora imati vodeću ulogu u ostvarivanju manjinskih interesa, zapostavljanje onog drugog, brojnijeg dijela hrvatskog korpusa – u Podunavlju, Srijemu i Beogradu – ne bi smjelo postati princip. To zapostavljanje, ako ga ima, a ima ga čim ima i onih koji to tako doživljavaju, nije nužno rezultat nečije nakane i potcjenjivanja, ali to ne znači da problem ne treba markirati i na njegovom razrješavanju raditi.

Možda bi se, kad je o ovome riječ, mogao pojačati princip pozitivne diskriminacije unutar same hrvatske manjine u SCG, ne bi li se i na taj način poslao signal sunarodnicima u onim sredinama u kojima su ubjedljiva manjina, da nisu zaboravljeni i da su sastavni dio onoga što se, možda pretenciozno, naziva hrvatskom zajednicom u Vojvodini.

Financiranje stranaka treća je tema kojom se bavimo u ovom broju. Ali, o tome samo načelno. Prije konkretnih razgovora o tom važnom pitanju, bit će potrebno potpisima 1.500 članova potvrditi postojanje stranaka, da bi se političkom djelovanju uopće moglo pristupiti. Dvije stranke s hrvatskim predznakom, dakle, čeka ozbiljan posao.

Z. P.

TJEDNIK

ČETVRTAK, 24. 7.

József Kasza
najavio osnivanje višjezičnog
sveučilišta u Subotici koji bi
obuhvatio regije iz Hrvatske,
Mađarske, Rumunjske i Srbije

NEDJELJA, 27. 7.

Još jedan vojnik, Dejan Andrić,
poginuo u Kraljevu

PETAK, 25. 7.

Zoran Živković: Dobili smo
podršku američke
administracije za reforme u
Srbiji

PONEDJELJAK, 28. 7.

Stojan Jevtić, ministar
poljoprivrede: U Srbiji neće biti
proglášena elementarna
nepogoda zbog suše

UTORAK, 29. 7.

Smjena i odlazak u mirovinu
velikog broja časnika Vojske SCG

SUBOTA, 26. 7.

Ministar SCG
Branko Lukovac:
Bit će čudo ako do
2010. uđemo u EU

SRIJEDA, 30. 7.

U novom Zakonu u Srbiji će
manjinske stranke biti pozitivno
diskriminirane

HEROJI U ZLOČINU

Bez obzira što to nije jednostavan postupak, ja sam za otvaranje policijskih dosijea, jer smatram da nam je neophodno suočavanje s istinom, ma kakva ona bila. Pogotovo kod nas, gdje je godinama sve bilo postavljeno naglavačke – zločinci i profiteri često su bivali nacionalni heroji, silni borci za demokraciju – potkizivači i ljudi režima i policije, i sve je bilo isprepleteno, da bi još uvijek, umnogome, tako i ostalo. **Anita Beretić**, zastupnik u Skupštini Srbije, »Somborske novine«, 18. srpnja 2003.

PRODAJMO HRVATSKO, NIZAŠTO

Ispitivanje Hrvatske gospodarske komore pokazalo je da nam se istočni susjedi još uvijek sjećaju Vegete, Plivadona, Petit beurea, Čokolina... Veći dio upitanih tih se hrvatskih proizvoda sjeća s nostalgijom, a manji dio s ljutnjom i prezirom. No, i među tim ljutitimima ima onih koji tim proizvodima ne mogu ništa zamjeriti, osim to što su hrvatski. Mnogi bi naši »komšije« i danas rado kupovali neke od poznatih hrvatskih proizvoda, koje smatraju kvalitetnim i modernim, ali su im preskupi. S obzirom na njihove prosječne plaće i standard zemlje u kojoj žive (u kojoj je ubijeni premijer Đinđić imao plaću od 300 DEM) takvo je žaljenje potpuno razumljivo. Utoliko je pak manje razumljiv neki hrvatski gospodarski »Drang nach Osten« HGK-e i njezinog šefa »Lepog Nadana«. To ispitivanje istočnog tržišta trebalo je poslužiti našim velikim tvrtkama kao putokaz za istok. Ali porazni rezultati imovinskog stanja njihovih nekadašnjih i sadašnjih potencijalnih kupaca pokazali su da su očekivanja predsjednika HGK-e i hrvatskih direktora nakon onih nekoliko besanih noći provedenih u Skadarliji bila nerealna, tj. da je jedno slušati umilno cijukanje ciganskih violina, a dvadeset deveto dogovoriti neke ozbiljne poslove u takvoj zemlji. Tako je akcija »Kupujmo hrvatsko« izgleda osuđena samo na Hrvatsku. **Veronika Šimić**, novinar, »Dubrovački glasnik«, 19. srpnja 2003.

ARŠINI

Nije točno da prijem u EU zavisi samo od ispunjavanja »kopenhagenskih principa«. Hrvatska je mnogo bliža europskim standardima od Rumunjske i Bugarske pa najvjerojatnije neće postati članom EU 2007. godine, a ove dvije zemlje vjerojatno hoće. Muslimanska Turska je daleko od tih standarda ali je veliko pitanje hoće li ikad biti primljena. **Mihailo Jovović**, urednik vanjsko-političke rubrike podgoričkog tjednika »Vijesti«, »Karavan«, srpnja 2003.

NEVINI NARODI

Već ranije na principijelno sličan način – premda uglavnom manje dramatično – brojni su strani promatrači (od novinara do špijuna), uvjereni kako su, primjerice, Tuđman i Milošević bili diktatori, sa za prepaštenjem svjedočili nastavku političkog djelovanja njihovih pristaša i nakon što su vođe sišle s vlasti (zbog smrti, odnosno prijevoza u Haag). Kod Tuđmana se i Miloševića nije radilo o totalitarnome sindromu; njihova je politička uloga – izvedena iz specifično postkomunističke demokratske legitimacije – u bitnome korespondirala s orijentacijom pučke većine. Obojica su, uostalom, višekratno izabrana na način manje sporan od onoga na koji je izabran aktualni američki predsjednik. Nije stoga slučajno da poneki inteligentniji nacionalist (na obje ih je strane, srećom ili nesrećom, tek nekolicina) reciklira tu tezu, ne bi li Hrvate (i/ili Srbe) amnestirao od odgovornosti za zlodjela nacionalnih režima u devedesetima, jer diktatori, znano je, ne pitaju narod za mišljenje. **Žarko Puhovski**, znanstvenik i analitičar, »Novi list«, 26. srpnja 2003.

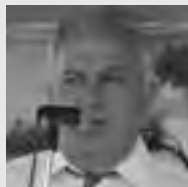
NEKAD RIMLJANI, SAD HRVATI

Vjerujem da će i Hrvati graditi naše autoputeve. Crna Gora ima strateški interes za suradnju s Hrvatskom u turizmu i sektoru usluga u cjelini. Crna Gora i Hrvatska su kompatibilna turistička područja, ali se to može reći i za pomorstvo... Interes je Crne Gore da se preko dubrovačke regije, odnosno Hrvatske, i prometno uključuje u EU. **Filip Vujanović**, predsjednik Crne Gore, »Danas«, 28. srpnja 2003.

Dujizmi

- ✓ *Prešli smo sa riječi na jela;*
- ✓ *Dok su partizani bili u šumi, bili su na pravom putu;*
- ✓ *Čim su mi prišili etiketu znao sam s kim imam posla;*
- ✓ *I naš dogovor je pao.*

Dujo Runje

Piše:
Joza Kolar

Usvajanjem
Zakona o
nacionalnim
manjinama u
Srbiji su
stvoreni
uvjeti za više
aktivnosti u
onim
oblastima
koje su bitne
za Hrvate

Somborski Hrvati odoljeli pritiscima, traže korjenite promjene

Modernizirati rad stranke

Somborska podružnica Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini utemeljena je 1990. godine, odmah po osnutku stranke, i najveća je nakon Subotičke podružnice. Mjesne organizacije ove podružnice postoje u Somboru, Bačkom Monoštoru, Svetozaru Miletiću, Sonti i Bačkom Bregu.

Sam položaj Sombora, koji je tijekom proteklih godina bio u blizini ratnih događanja, nepovoljno je utjecao na rad stranke. Jedan dio članova je prognan, a ima i onih kojima su i životi bili ugroženi. Na tadašnje otvorene prijetnje somborskim Hrvatima, čak i preko valova Radio Sombora, nitko od općinskih dužnosnika nije reagirao, a još manje stao u obranu dojučerašnjih poznanika i susjeda. Na žalost, do danas nitko nije našao za shodno da javno osudi ta nemila događanja.

SPRIJEČENA MASOVNA SEOBABA: U to vrijeme članovi DSHV-a, a često i oni Hrvati koji nisu bili članovi stranke, tražili su pomoć od predsjednika stranke *Bele Tonkovića*. On je pomagao tako što je informirao udruge za zaštitu ljudskih prava u zemlji i inozemstvu s nedaćama Hrvata u Vojvodini. Neki su zahvaljujući takvim akcijama ostali na svojim ognjištima. Ti ljudi su sa rezignacijom primili vijest o odlasku g. *Tonkovića* s mjesta predsjednika DSHV-a. Jer, najveći dio Hrvata u Bačkoj ipak je ostao ovdje, iako su postojali planovi o masovnoj seobi. Zahvaljujući i gospodinu *Tonkoviću*, ti planovi nisu realizirani. Sve je to utjecalo da se reducira članstvo DSHV u Somboru. Zatim je došlo do nesuglasica između predsjednika podružnice u Somboru i predsjednika stranke. Aktivnost se smanjila, jer nije bilo prave inicijative za rad od rukovodstva

stranke. Mnogi ugledni članovi su se pasivizirali i izašli iz stranke. Neki od njih su pristupili novoo-snovanoj stranci Hrvatski narodni savez.

Sam položaj Sombora, koji

je tijekom proteklih godina

bio u blizini ratnih do -

gađanja, nepovoljno je

utjecao na rad stranke. Je-

dan dio članova je prog -

nan, a ima i onih kojima su

i životi bili ugroženi. Na ta-

dašnje otvorene prijetnje

somborskim Hrvatima, čak

i preko valova Radio Som-

bora, nitko od općinskih

dužnosnika nije reagirao, a

još manje stao u obranu

dojučerašnjih poznanika i

susjeda. Na žalost, do da-

nas nitko nije našao za

shodno da javno osudi ta

nemila događanja

NA POPISU NADJAČALI BUNJEVCI: Za razliku od Subotice, gdje su osnovane i Bunjevačko-Šokačka stranka i Hrvatski narodni savez, somborski Hrvati su odoljeli pritiscima i nisu dozvolili osnutak podružnica ovih dviju stranaka i nakon nekoliko pokušaja. Jasno je tko bi imao koristi od takvih podjela.

Prilikom prošlogodišnjeg popisa stanovništva, DSHV se angažirao da hrvatskom puku u somborskoj općini objasni značaj popisa. To je rezultiralo smanjenim brojem onih koji su se izjasnili kao Bunjevci i Šokci, dok je broj izjašnjenih Hrvata, i pored djelomičnog iseljavanja, ostao skoro isti kao i na prethodnom popisu 1991. godine. Po službenim pokazateljima, u općini Sombor omjer Hrvata i Bunjevaca je 3:1, dok je u općini Subotica taj omjer 1:1.

Usvajanjem Zakona o nacionalnim manjinama u Srbiji su stvoreni uvjeti za više aktivnosti u onim oblastima koje su bitne za Hrvate, kao što su školstvo, informiranje i slično. Za to je potrebno modernizirati rad Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini.

S obzirom da je u posljednje vrijeme došlo do nesuglasica u Predsjedništvu DSHV-a, Somborska podružnica je snažno podržala Subotički podružnicu, smatrajući da treba izvršiti korjenite promjene u vrhu stranke. To je i započeto na Izvanrednoj skupštini DSHV-a izbornom *Petra Kuntića* za vršitelja dužnosti predsjednika, a završiti će se Izbornom skupštinom koja predstoji. To će stvoriti i preduvjete za odgovarajuće pripreme za izbore naredne godine.

Autor je
predsjednik Somborske
podružnice Demokratskog
saveza Hrvata
u Vojvodini

Za pristupanje Hrvatske EU

OESS: Najvažniji povratak izbjeglica

Šef misije OESS-a u Hrvatskoj *Peter Semneby* rekao je 28. srpnja u Splitu da su povratak izbjeglica i pitanje slobode medija veoma važni ne samo zbog političkih odnosa u zemlji, već i zbog pristupa Hrvatske EU-u.

»Najvažniji je trenutačni zadatak povratak izbjeglica i to zahtijeva snažan politički angažman vlasti na svim razinama«, rekao je Semneby na neformalnom susretu s novinarima.

OESS, nastavio je Semneby, pozdravlja inicijativu Vlade iz lipnja i poziv na povratak svima koji se žele vratiti, ali je zabrinut jer bi taj program mogao postići slabije rezultate od očekivanih.

Semneby se u Splitu sastao i s uredništvima Slobodne Dalmacije i Feral Tribunea, s kojima je razgovarao o položaju novinara glede donošenja novog Zakona o medijima i Kaznenog zakona koji klevetu

tretira kao kazneno djelo.

Stav OESS-a je vrlo jasan i prije mjesec dana uputili smo pismo Vladi u kojem smo tražili da se povuče prijedlog Kaznenog zakona odnosno članak 203, rekao je Semneby, dodajući da Vlada na to pismo nije odgovorila. »Ali u kontaktima s Ministarstvom za europske integracije dobili smo naznake da će se to promijeniti«, kazao je Semneby.

»Vrlo smo jasno kazali da to mora biti uređeno kao u prijašnjem Kaznenom zakonu koji je bio svojevrsan štit medijima«, kazao je veleposlanik OESS-a.

Na pitanje novinara može li novinar kojemu su zbog političkog revanšizma ugrožena njegova radna prava tražiti i dobiti zaštitu od OESS-a, Semneby je odgovorio kako je OESS otvoren za takve slučajeve, te da mu se može slobodno obratiti.

Peter Semneby

ODRŽAN SASTANAK KOMISIJE ZA GRANICU HRVATSKE I SCG

U Zagrebu je 25. srpnja održana četvrta sjednica Međudržavne diplomatske komisije za utvrđivanje granične crte i pripremu ugovora o državnoj granici između Hrvatske i Srbije i Crne Gore, priopćilo je Ministarstvo vanjskih poslova. Ovom su sjednicom, nakon više od godinu dana, ponovno pokrenuti pregovori o pitanjima u vezi s državnom granicom, navodi se u priopćenju.

Prema priopćenju, zajednički je utvrđeno kako je Međudržavna diplomatska komisija na svoje tri prije održane sjednice, uz pomoć užih stručnih skupina, pripremila dobre i sadržajne osnove za budući rad. Na sjednici su dogovorene daljnje aktivnosti i znatno intenzivnija dinamika rada komisije. Usklađen je Protokol o sjevernoj i južnoj tromeđi između Republike Hrvatske, Srbije i Crne Gore te Bosne i Hercegovine, koji će trilateralno biti potpisan potkraj rujna u Sarajevu. Razmatrana su i pitanja vezana uz granični i pogranični režim te je dogovoreno da se odgovarajuće mješovite komisije sastanu u najkraćem roku. Dvije su strane također ustvrdile potrebu dogovora o uspostavi suradnje u području vodnoga gospodarstva u pograničnim područjima, stoji u priopćenju.

REGISTRACIJA VIJEĆA NACIONALNIH MANJINA U HRVATSKOJ

Konstituirana vijeća nacionalnih manjina na razni županija, gradova i općina moći će se registrirati s danom objave u *Narodnim novinama* Pravilnika o registraciji, koji je donijela ministrica pravosuđa, uprave i lokalne samouprave *Ingrid Antičević-Marinović*, doznaje se u tom Ministarstvu.

Upis u registar u Ministarstvu pravosuđa preduvjet je da vijeća nacionalnih manjina, čiji su članovi izabrani na izborima u svibnju, nakon održanih konstituirajućih sjednica počnu djelovati kao neprofitne pravne osobe s vlastitim računom.

Statute vijeća neće trebati slati u Ministarstvo niti će se ono po službenoj dužnosti upuštati u analizu njihova sadržaja i usklađenosti sa zakonom.

U Ministarstvu još nemaju potpune podatke o tome jesu li u zakonskom roku, do 11. srpnja, sazvane konstituirajuće sjednice za 209 izabranih vijeća. No, kako nije stigao nijedan prigovor da to nije učinjeno, već brojne obavijesti o održanim sjednicama, u Ministarstvu ocjenjuju da je poštivan rok za njihovo sazivanje.

BBC: HRVATSKA MORA IZRUČITI GOTOVINU AKO ŽELI U EU

Hrvatska, ako želi ući u Europsku uniju, mora prije svega uhititi generala Antu Gotovinu i izručiti ga Međunarodnom kaznenom sudu u Den Haagu (ICTY), navodi se u komentaru koji je 26. srpnja objavio BBC Online. Kada bi Europska unija potencijalne kandidate za članstvo procjenjivala samo po gospodarskim kriterijima, Hrvatska bi bila barem u istom položaju kao i Bugarska i Rumunjska, koje bi u EU trebale ući 2007. godine, ako ne ispred njih, navodi u svom članku BBC-jev analitičar za Balkan *Misha Glenny*. »No, Europska unija ne funkcionira tako«, piše Glenny u članku naslovljenom »Hrvatski ples s EU«. »Hrvatska mora preskočiti i druge prepreke. Ona prije svega mora pronaći i izručiti generala Antu Gotovinu, koji na hrvatskoj strani odgovara zloglasnom bosanskom Srbinu Ratku Mladiću«, smatra britanski analitičar. Dodaje da je za mnoge Hrvate Gotovina ratni heroj zbog svoje uloge u obrani Zadra od napada srpskih paravojnih postrojbi i bivše JNA. Ističe također da, iako je Gotovina u bijegu, Den Haag i ključne članice EU, uključujući Veliku Britaniju, smatraju kako je Vlada u Zagrebu odgovorna za njegovo izručenje. »Ako general Gotovina ostane u bijegu, EU neće čak ni razmotriti članstvo za Hrvatsku«, smatra Glenny.

Seminar za hrvatsku gospodarsku diplomaciju

Mesić i Picula: Hrvatska gospodarska diplomacija mora biti agresivnija

»Hrvatska gospodarska diplomacija mora agresivno iskoristavati hrvatske komparativne prednosti ne bi li unaprijedila predodžbu o Hrvatskoj s ciljem ulaska u Europsku uniju i Europsku monetarnu uniju«, rekli su predsjednik Republike *Stjepan Mesić* i ministar vanjskih poslova *Tonino Picula* 28. srpnja na otvaranju seminaru za hrvatsku gospodarsku diplomaciju u Zagrebu.

Picula je podsjetio da je prije tjedan dana potpisan sporazum o suradnji na poticanju izvoza i ulaganja između Ministarstva vanjskih poslova, Ministarstva gospodarstva i Agencije za promicanje izvoza i ulaganja. Dodao je da je nedavno osnovana i uprava za gospodarsku diplomaciju koja će se baviti što bržom i učin-

kovitijom primjenom novoga modela prezentacije Hrvatske u svijetu.

Svrha je hrvatske gospodarske diplomacije približavanje hrvatskog gospodarstva europskom kako bi smo do 2007. ušli u EU, a do 2010. u Europsku monetarnu uniju, rekao je Mesić.

Svrha seminaru za gospodarske savjetnike diplomatskih misija i konzularnih ureda Republike Hrvatske je omogućavanje redovite i neposredne razmjene informacija, primjedbi između vladinih i nevladinih institucija, hrvatskih gospodarstvenika i gospodarskih savjetnika, kako bi se unaprijedila međusobna suradnja i djelotvornost. Seminar je na poticaj MVP-a organi-

Mesić i Picula na seminaru

ziran prvi put prošle godine, također u srpnju, a namjera je Ministarstva da on postane redovni, godišnji radni susret gospodarskih savjetnika.

DESET HRVATSKIH BANAKA MEĐU 100 NAJVEĆIH SREDNJOEUROPSKIH

Zagrebačka banka na 13. i Privredna banka Zagreb na 20. mjestu dvije su najbolje rangirane hrvatske banke na ljestvici sto najvećih srednjoeuropskih banaka.

Na toj ljestvici, objavljenoj u posebnom izdanju Privrednog vjesnika »Banke – Hrvatska i svijet«, ukupno je deset hrvatskih banaka. Hrvatska se time svrstala na treće mjesto po broju banaka među sto najvećih srednjoeuropskih banaka, iza Poljske i Mađarske, a prije Češke, Slovačke, Slovenije i Rumunjske.

Na ljestvici sto najvećih srednjoeuropskih banaka, prema temeljnom kapitalu, najviše je banka iz Poljske, njih 22.

Po broju banaka među prvih sto, nakon Poljske, slijedi Mađarska sa 15 banaka, a nakon Hrvatske sa 10, Slovačka sa 9 banaka. Slovenija se, uz Češku i Rumunjsku, nalazi u skupini država sa po osam banaka na rang listi. Na listi je i sedam bugarskih banaka, po tri iz Srbije i Crne Gore, Litve i Latvije, te po dvije iz Makedonije i Estonije.

OGRANIČENO IZNOŠENJE STRANE GOTOVINE IZ HRVATSKE

Hrvatski građani u inozemstvo mogu iznijeti stranu gotovinu i čekove u vrijednosti do tri tisuće eura, a za iznose veće od navedene svote trebat će prethodno odobrenje Hrvatske narodne banke (HNB). U putničkom prometu s inozemstvom fizička osoba može iznositi, odnosno unositi u Hrvatsku gotovinu u kunama do visine od 15 tisuća kuna, a uz odobrenje HNB-a i više od navedenog iznosa. Tu je Odluku Savjet HNB-a donio 9. srpnja, na temelju Zakona o deviznom poslovanju koji liberalizira kapitalne transakcije, odnosno, omogućuje slobodni protok kapitala. Ograničenje od tri tisuće eura koje se mogu iznijeti preko granice ne odnosi se na rezidenta koji u inozemstvu boravi na osnovi važeće radne dozvole najmanje 183 dana, te na fizičku osobu koja u Hrvatskoj na osnovi važeće dozvole boravi najmanje 183 dana.

OD TRANZICIJSKIH ZEMALJA HRVATSKA NAJMANJE TROŠI NA KORUPCIJU

Prema podacima Europske banke za obnovu i razvoj (EBRD) vezanih za korupciju, u Hrvatskoj se, u usporedbi s drugim tranzicijskim zemljama, najmanje troši na mito. Ispitujući poslovanje tri tisuće hrvatskih poduzeća, stručnjaci EBRD-a utvrdili su da se svega 2,1 posto godišnjeg prihoda troši na podmićivanje. Dok se u Sloveniji na korupciju godišnje troši 3,4 posto, u Gruziji se troši i do 8,1 posto. Ruske kompanije najviše su sklone podmićivanju, kako bi u inozemstvu dobile unosne poslove. U Hrvatskoj se, prema procjenama, prijavi svega 4 posto slučajeva korupcije. U razdoblju između 1992. i 1997. godine prijavljeno je 3.316 kaznenih djela vezanih za podmićivanje, podignuto je 1.408 optužnica, a pravomoćno je osuđeno 570 osoba.

TVORNICA DUHANA ROVINJ MEĐU KANDIDATIMA ZA KUPOVINU NIŠKOG DIN-A

Tvornica duhana Rovinj, Philip Morris Holland i British-American Tobacco su najozbiljniji kandidati za kupnju 70 posto društvenog kapitala najveće tvornice duhana u Srbiji – niškog DIN-a.

Sve je postalo jasno nakon što je Tenderska komisija Vlade Srbije otvorila ponudu za kupnju ovog duhanskog giganta. Druga tenderska komisija planirana je za 4. kolovoza, kada će se pripočeti rang-lista zainteresiranih kupaca, odnosno, vrijednost ponude prvoplasi-rane kompanije. Tek tada će se točno znati koliko budući potencijalni vlasnici zaista vrednuju ovu tvornicu.

Prvi put u povijesti u statusu nacionalne manjine

Hrvatska zajednica u fazi konstituiranja

*Informiranje unutar zajednice i informiranje drugih o hrvatskoj zajednici od presudnog značaja * Pravo školovanja na materinjem jeziku nije iskorišteno u pravoj mjeri*

Piše: Jasminka Dulić

Kada se govori o položaju hrvatske zajednice u Srbiji i Crnoj Gori nužno je razdvojiti s jedne strane njen pravni, a s druge strane njen stvarni položaj.

Jer, iako se prema pravnom položaju nacionalno-manjinske zajednice u ovoj zemlji ne razlikuju, njihov stvarni položaj ovisi ne samo od garantiranih manjinskih prava i principa sadržanih u obvezujućim međunarodnim pravnim i političkim dokumentima i unutarnjem zakonodavstvu, već i od sposobnosti same zajednice da se samo-organizira u cilju artikulacije i ostvarivanja svojih interesa.

PRVI PUT MANJINA: Hrvatska nacionalna zajednica u Srbiji i Crnoj Gori je prema svojoj organiziranosti i stupnju ostvarivanja prava u mnogome u lošijoj poziciji od ostalih nacionalnih manjina. O razlozima zbog kojih je tako, *Lazo Vojnić Hajduk*, predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća, kaže: »Prvi put u svojoj povijesti Hrvati u SCG su u statusu nacionalne manjine iz kojeg proizlaze i određena prava. Prvo što je potrebno učiniti stoga je buditi i formirati svijest o pripadnosti hrvatskom narodu ovdje, odnosno svijest o tome da postoji matična zemlja, a da smo ovdje nacionalna manjina. Za formiranje i očuvanje kulturnog identiteta i nacionalne svijesti u jednom modernom smislu, a ne samo u folklornom, neophodne su dakako institucije preko kojih će se realizirati ovi ciljevi.«

Lazo Vojnić Hajduk smatra da »kad se govori o hrvatskoj zajednici postoji nekoliko segmenata značajnih u društveno-političkom smislu: to je Crkva kao prvi bitan segment, zatim Forum hrvatskih institucija i organizacija kao drugi, i Hrvatsko nacionalno vijeće kao struktura koja objedinjuje ove segmente. Svi ovi segmenti su samostalni, ali se u nekim dijelovima i preklapaju.«

U čemu je značaj ovih institucija? »Kako god promatrali hrvatsku zajednicu, Crkvu ne možemo izostaviti i izdvojiti jer je imala i ima izuzetan kulturni i duhovni značaj u životu Hrvata i u očuvanju nacio-

Lazo Vojnić Hajduk

nalnog identiteta. Forum je kad je formiran objedinio institucije i organizacije koje su djelovale u hrvatskoj zajednici i na taj način učinio mogućom međusobnu komunikaciju i interesno povezivanje, a Hrvatsko nacionalno vijeće je nova institucija koja u duhu europskih uzusa, koji reguliraju nacionalno-manjinska prava, omogućuje njihovo ostvarivanje s tim da je u danim uvjetima donekle upitno njihovo ostvarivanje«, smatra Vojnić Hajduk.

MANJINSKA SAMOUPRAVA: Krajem siječnja ove godine održana je konstitutivna sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća kao prvog tijela manjinske samouprave Hrvata u Srbiji i Crnoj Gori. Ovo tijelo ima pred sobom zadaću ostvarivanja interesa hrvatske zajednice u sferi kulture, obrazovanja, informiranja i upotrebe jezika. Konstituiranjem Hrvatskog nacionalnog vijeća postavila su se mnoga pitanja glede nadležnosti Vijeća u odnosu spram političkih stranaka te različitih udruga. »Političke stranke Hrvata koje postoje ne trebaju se boriti za vlast unutar hrvatske zajednice već za vlastite pozicije u široj društvenoj zajednici, u predstavničkim tijelima na svim razinama. Hrvatsko nacionalno vijeće pak ima ulogu da integrira hr-

vatsku zajednicu unutar sebe i u društvo u kojem živimo. Svjesni smo i razlika koje postoje unutar hrvatskog nacionalnog korpusa, jer svaka subregija ima svoje specifičnosti – Subotica kao općina s najvećom koncentracijom Hrvata, pa Sombor i Podunavlje, te Srijem.«

Lazo Vojnić Hajduk, predsjednik Izvršnog odbora HNV-a

Pedeset godina bez kulturne infrastrukture

Zašto hrvatsku zajednicu u Srbiji i Crnoj Gori stalno potresaju sukobi i u mnogo manjoj mjeri od ostalih manjina uspijeva da ostvari zajamčena prava pitanje je koje se nameće promatrajući hrvatsku političku scenu a i pojedina kulturna događanja. »U posljednjih petnaest godina hrvatska zajednica je bila diskreditirana, i šikanirana te je ispalila iz svih kolotečina društva kako gospodarskih i kulturnih tako i političkih. Postala je jedna, imaginarna nacija. Ovom periodu je periodu pak prethodio period koji je trajao više od pola vijeka nakon II. svjetskog rata, pa iako se ne može mjeriti istim aršinima, ni u to vrijeme hrvatska zajednica za razliku od ostalih sadašnjih manjina nije imala svoje institucije i resurse. Dakle, sukobi unutar hrvatske zajednice nisu samo rezultat osobne osujećenosti, iako i to postoji, već postoje i drugi razlozi koji su rezultat dugogodišnje neorganiziranosti hrvatske zajednice na ovim prostorima.

Hrvati u Vojvodini, pedeset i više godina nisu imali nikakve resurse iz domena informiranja, obrazovanja i kulture dok su druge nacionalne manjine imale sve to i sada kada postoje zakonske mogućnosti da se ostvaruju prava pred nama se otvaraju vrlo veliki problemi i prepreke u njihovom ostvarivanju, što će potrajati još dosta vremena. Treba davati potporu svima koji mogu i žele osnivati hrvatske kulturne institucije ili u okviru postojećih razvijati i raditi na programima koji su nam prijeko potrebni, prije svega u domeni osposobljavanja i obrazovanja ljudi gdje se mora mnogo ulagati jer smo u ljudskim resursima deficitarni.«

U situaciji kada se hrvatska zajednica nalazi u periodu konstituiranja kao nacionalno-manjinska zajednica Lazo Vojnić Hajduk je mišljenja kako se uloga medija u sadašnjoj situaciji treba staviti čak ispred obrazovanja, jer je informiranje unutar zajednice i informiranje drugih o hrvatskoj zajednici od presudnog značaja. »Mislim da su pozitivni trendovi u toj sferi, postojeći mediji su u fazi svog oblikovanja iako ne idu istim trendom razvoja, i smatram da je svaki segment vrlo važan i radio i TV i tiskani mediji, a i internet. » Na pitanje očekuje li se i od koga pomoć u ostvarivanju ciljeva koji stoje pred hrvatskom zajednicom, Vojnić Hajduk odgovara: »Očekujemo pomoć od matične države koja je od strategijskog interesa za opstojnost Hrvata na ovim prostorima. S druge strane, kad gledamo koliko se domaćna zemlja brine o nama onda je to katastrofalna situacija, jer je Zakon donijet i prezentiran u Europi a osim toga vrlo malo je učinjeno.«

SUBOTIČKI CENTRIZAM: U posljednje vrijeme često se govori o »subotičkom centrizmu« unutar hrvatske zajednice. *Zvonko Tadijan*, direktor Osnovne škole »Ivan Goran Kovačić« u Sonti, smatra da je ona postojala ranije jer sve se događalo praktično u Subotici i oko Subotice. »Međutim, u posljednje vrijeme kad je malo počelo »popuštanje« vodi se računa i o nama koji smo malo dalje od Subotice. Mislim da tu Hrvatska riječ vrlo važnu ulogu igra kao list, imamo izvješća s terena iz dopisništava tako da svi praktično možemo vidjeti po Vojvodini što rade te

naše hrvatske organizacije, udruge itd. Kod formiranja Hrvatskog nacionalnog vijeća možda je bilo malo nesnalaženja, jer mislim da nisu u Vijeću zastupljeni svi dijelovi, odnosno sva mjesta u kojima žive Hrvati i u kojima imaju svoje hrvatske udruge. Mislim da se još nismo snašli u ovom novom položaju i tek za neko vrijeme ćemo kao zajednica moći bolje iskoristiti svoja manjinska prava.«

Zvonko Tadijan kaže da se od prošle godine čine napore da se formiraju odjeljenja i za nastavu na hrvatskom jeziku: »Problem koji se nama javlja, a vrlo je velik, je to što ljudi još uvijek ne shvaćaju što je to biti nacionalna manjina. S druge strane je problem jezika gdje mi uglavnom koristimo ovu našu ikavicu. Međutim, sada ima-

Zvonko Tadijan

blema hrvatske zajednice u Beogradu je da se mnogi ljudi jednostavno boje izjasniti Hrvatima, da ne bi možda imali problema na mjestima na kojima su, a s druge strane mislim da bismo mi tu trebali biti aktivniji. Ovako, kad se kaže hrvatska zajednica, meni to djeluje više fiktivno, kao skup nekih lokalnih, subotičkih zapravo udruga i institucija i ja tu sebe konkretno ne vidim nigdje. U Beogradu sve što se događalo – događalo se u okviru Crkve, tako da je za beogradske Hrvate crkva jedino mjesto gdje su imali priliku reći što ih muči. Svećenici su se trudili da taj narod održe, ali to nije opet institucionalno organizirano onako kako bi trebalo biti. Hrvati u Beogradu su u velikoj mjeri izloženi tihoj asimilaciji, suviše smo raspršeni, vrlo često u mješovitim brakovima, pa bi bilo potrebno da se pojave pojedinci koji bi nas okupili oko neke udruge ili institucije i osmislili neke programe.«

U kojoj mjeri se iz Beograda vidi i prati što se događa na kulturnom ili političkom planu u mjestima gdje ima više Hrvata i gdje su kompaktnije i aktivnije zajednice? »U Beogradu se to baš ne prati mnogo, jedino se Hrvatska riječ povremeno čita, a kao što sam rekao među beogradskim Hrvatima ne postoji volja da se javno očituju kao Hrvati. Iz Beograda se uglavnom vide problemi i sukobi u hrvatskoj zajednici dok je isto tako vidljivo i da su druge manjinske zajednice od Rusina pa do Mađara mnogo bolje organizirane.«

Vladimir Matković,
novinar Danasa, Beograd

Pogled iz Beograda

»Budućnost Hrvata na ovim prostorima je, prema mom mišljenju uvjetovana prije svega stabilizacijom opće političke situacije u Srbiji, tu mislim na suočavanje s neposrednom prošlošću, jer dokle god se ovdje ne kaže da se u ime Srba pucalo po nekim gradovima, ne možemo očekivati napredak. Zapravo nije se mnogo toga suštinski promijenilo od Miloševića do danas u nacionalnoj politici, osim kozmetičkih promjena, koliko god se o tome pričalo. Tako niti u odnosu spram manjina nema suštinskih promjena, što je veliki problem, ostaje nam samo da se nadamo da će se i ovdje pojaviti neki Willy Brandt našeg doba.«

mo pravo školovanja na materinjem jeziku i to još nije iskorišteno u pravoj mjeri. U Sonti će biti nastave hrvatskog jezika za ovu školsku godinu, međutim to ide jako teško, ima kadrovskih problema jer treba imati obučene nastavnike, a s druge strane iako se u Sonti najveći postotak stanovnika izjašnjava kao Hrvati, kada dođete u situaciju da pravite odjeljenje onda imate možda desetak prijavljenih učenika ili ni toliko za obrazovanje na materinjem jeziku.«

HRVATI U BEOGRADU: U Beogradu prema posljednjem popisu ima preko 10 tisuća Hrvata. Međutim kao da ih nema, jer ne postoji, osim Crkve, niti jedna institucija gdje bi se Hrvati okupljali ili preko čijih bi aktivnosti postala vidljiva prisutnost Hrvata u glavnom gradu. *Vladimir Matković*, novinar kulturne rubrike lista Danas, u vezi s tim kaže: »Jedan od pro-

Zvonko Tadijan, direktor Osnovne škole u Sonti

Bitno je da se i politički organiziramo

»U ovom trenutku mi se moramo prvo profilirati i prvo mora postojati neka organizacija – politička ili kakva druga – koja će nas ipak okupiti, recimo da bi tu HNV trebao odigrati tu ulogu kao nekakva krovna organizacija koja će sve te naše pojedinačne težnje i želje usmjeriti, odnosno prikupiti na jednom mjestu, da se vidi što je to što nas muči, što nam treba, a što ne. Isto tako je važno i političko organiziranje, odnosno postojanje stranke s hrvatskim predznakom. Mi sad imamo dvije stranke koje trebaju zastupati interese hrvatske nacionalne manjine i vidimo da i ovdje ima problema. Ja samo izražavam nadu da ćemo mi kao zajednica biti dobro organizirani i da ćemo u budućnosti imati sve te udruge i kulturno-prosvjetne zajednice. Bitno je da smo tu, da se zna da postoji i ja vjerujem da su to porođajne muke, jer je ovo nova situacija, odjednom smo postali nacionalna manjina i ljudi još uvijek to ne shvaćaju.«

Srbija na raskršću

Bumerang korupcije

Piše: Ivan Torov,
komentator Politike

*Dinkićeva
smjena se,
međutim, ovih
dana Vladi vraća
u neku ruku kao
bumerang.
Okrenula je
protiv sebe
uticajnu G17
Plus i dio
javnosti koji joj
je bio sklon*

Vlast u Beogradu je, po svemu sudeći, u ozbiljnoj nevolji. Najnovije istraživanje raspoloženja javnog mnijenja agencije Strategik marketing pokazuje vrtoglavi pad rejtinga vladajuće Demokratske stranke (treće mjesto), uspon Demokratske stranke Srbije na čelnu poziciju i munjeviti prodor najmlađe stranke G17 Plus na drugo mjesto, tik uz Koštunicu. Gore od samog rezultata je tendencija koja govori da se DSS stabilizira na vrhu, po pularnost Labusove partije najbrže raste, a DS (time i DOS) još brže pada. Čak i dvije stranke bivšeg režima – Srpska radikalna i Socijalistička partija Srbije – uočljivo popravljaju svoj rejting.

Nakon povratka iz Washingtona premijer Živković morati će se, kako se čini, ozbiljnije no ikad za poslednjih nekoliko mjeseci, suočiti s odgovorom na osnovnu dilemu: što se to tako loše desilo s njegovom strankom, vrhom DOS i samom Vladom da je moralni kredit nakon Đinđićevog ubojstva nemilice potrošen. I još pride – mogu li prenatraglašeni vanjskopolički uspjesi i komplimenti nadoknaditi poražavajuće bilance jednog improviziranog, a nadasve kontroverznog manira vladanja na domaćem terenu. U tome će, nema sumnje, premijeru više pomoći politički analitičari i istraživači aferaške prirode ovdašnje političke scene nego, recimo, njegove stranačke i koalicijske kolege, koji su preokupirani brigom kako očuvati svoj dio vlasti, da se politički pozicioniraju (prije konačne izborne provjere, najvjerojatnije, iduće godine) u uzajamnim antagonizmima i sukobima. Sve u svemu, za premijera posla preko glave, sekiracija još više, a manevarskog prostora sve manje.

Četiri i pol mjeseca nakon ubojstva Zorana Đinđića, vladajuća garnitura – suprotno očekivanjima i prognozama – pokazuje da neke lekcije nije, a možda i ne želi naučiti. Policijska akcija Sablja je, nesumnjivo, dala rezultat, ali se vremenom njena bilanca ubrzano

topi pred činjenicom da nije bila strateški poduhvat protiv organiziranog kriminala, već prvenstveno puka osveta države za ubojstvo premijera. Čak svojevrsan oblik samoobrane kreatora vlasti i pokušaj da se odgovornost za tragediju 12. ožujka prebaci isključivo na zemunske kriminalce. Iz dana u dan osumnjičeni se puštaju iz pritvora, ponovo se slobodno šetaju, mnoge optužbe su pale već u istražnom postupku, a raste i strepnja da bi sudovi već najesen – što zbog aljkave policijske istrage, što zbog politički motiviranih hapšenja – mogli relativizirati sve što je Sablja postigla. Pogotovo, ako se bude i dalje inzistiralo na tezi da je Đinđića likvidirao ulični kriminal, a ne i država u obliku njenih specijalnih jedinica DB.

Nagovještavao se i očekivao Skalpel, proširenje borbe protiv organiziranog kriminala u gospodarstvu, financijama, telekomunikacijama, proizvodnji i trgovini strujom i naftom, bankarskim sektorima. Sve to je palo u vodu onog trena kada se shvatilo da bi se otišlo »predaleko«, »zalutalo« tamogdje nije poželjno. Kao što je na mig političara policija bila izuzetno efikasna u potjeri za običnim kriminalcima i ubojicama, tako je – stiče se dojam – na signal političkih krugova, ta ista policija učinjena nemoćnom kad je trebalo otvoriti dosije mnogo suptilnijeg i opasnijeg gospodarskog i financijskog razaranja Srbije. Kako u vrijeme Miloševića, tako i danas, kada se pokazuje da su bogataši i ratni profiteri uspjeli pregrmjeti tranzicijski rizik i ponovo preuzeli poziciju moćnih i uticajnih lobijsa.

Umjesto Skalpela, počela je proizvodnja političkih protivnika po Miloševićevoj matrici, čak i obnavljanje čuvene formule »tko nije s nama (reformistima) taj je protiv nas«. Zaredale su se nove političke afere, raspredalo se o krivici i nevinosti Čedomira Jovanovića i Vladimira Bebe Popovića, Vlada je do kraja iskomplicirala (i pokvarila) odnos s većinom, uglavnom, tiskanih medija, a njeno

skandalozno ponašanje u slučaju ponovnog izbora osporenih i kompromitiranih članova Radiodifuznog savjeta samo joj je dodatno uvećalo količinu negativnog naboja protiv nje. A kada je priprijetilo da to (a i neke druge afere, kao, recimo, pokušaj da sa EU odigra simultanku oko izvoza uvezenog šećera) iskompromitira njen reformski kurs, ušla je u novi obračun, ovog puta s vrhom Narodne banke Srbije, jedinom državnom institucijom nad kojom Demokratska stranka nije imala potpunu kontrolu. Otvorila je dosije politički preambicioznog i razgoropađenog guvernera Dinkića, koji je hitno smjenjen, ali je javnost uskraćena za uvjerljivije objašnjenje je li samo Dinkićeva politička avantura bila razlog za uklanjanje, inače, uspješnog guvernera centralne banke, ili je riječ i o mnogo dubljoj političkoj igri.

Dinkićeva smjena se, međutim, ovih dana Vladi vraća u neku ruku kao bumerang. Okrenula je protiv sebe uticajnu G17 Plus i dio javnosti koji joj je bio sklon, ubrzo su uslijedile i konkretne optužbe o »pranju novca«, korupciji i malverzacijama oko privatizacije u vrhu vlasti u slučajevima Zorana Janjuševića i Nemanje Kolesara. Sve što se potom dešavalo, otvaranje fronte protiv G17 Plus i reagiranja Vlade, njenog ministra policije, tužilaštva, u velikoj mjeri je poljuljalo (svojevremeno) pompezno promoviranu transparentnost vlasti.

Ma što istraga (ako je u pravom smislu i bude) pokazala, već sada je jasno da i ova Vlada nije baš pretjerano imuna na iskušenja novca i moći i spregu biznisa i državnih funkcija. I upravo na tome, na pokušaju da se i ova, najnovija kompromitacija zataška, eksperti nalaze objašnjenje što se gotovo godinu i pol dana odugovlači s usvajanjem zakona o sprečavanju konflikta interesa, suštinskom propisu koji bi morao eliminirati korupciju i zloupotrebe u vlasti. Nagoviještena kolektivna ostavka vladinog Savjeta za borbu protiv korupcije (zbog nemoći da ista uradi) samo je ilustracija koliko se i nova »demokratska vlast« prilagodila manirima i običajima svojih prethodnika. ■

Hotel »Panonija«

Neotpornost na šećer i druge bolesti

*Neki ljudi iz Lige socijaldemokrata Vojvodine morati će otići s partijskih i državnih dužnosti, rekao je ne trepnuvši Nenad Čanak * Naravno, da iskusni političar (kome još uvijek brzi jezik nije brži od pameti) nije htio ni zucnuti o kome se radi * Ne toliko zbog javnosti, koliko zbog stranke same*

Piše: Mirko Sebić

Mnogo su slatki bili članovi Službe za utjerivanje istine Narodnog pokreta Otpor, kad su prošlog ponedjeljka na konferenciji za tisak održanoj u Novom Sadu prozvali Vladu Republike Srbije. Šećer, odnosno varanje na šećeru, tema je koja može osigurati slatkost do otužnosti. Tendenciozno ili ne, ali Otpor kao i DSS stalno govori o »produženju sankcija« na izvoz šećera, što je moguće i podsvjesno stavljanje znaka jednakosti između ove i one bivše vlasti kojoj su snakcije bile normalno stanje. Istine radi treba reći da mi nemamo nikakve sankcije na izvoz šećera, to jest nitko nam ne brani da šećer izvozimo, već nam se više ne daju za to beneficije, odnosno povlašten položaj, jer smo, narodski rečeno, prokockali povjerenje i više nitko ne vjeruje da nećemo zloupotrebjavati date nam povlastice.

Otporaši su na spomenutoj konferenciji mašući zavidnom količinom »dokaznog« materijala i spominjući čitav niz poduzeća iz Crne Gore, Vojvodine i Čačka isproizivali sam vrh države Srbije, odnosno njenu Vladu i ljude oko nje. Kao moralno bolesni od iste šećerne bolesti našli su se ljudi različiti, pa čak i neki koji se međusobno ne podnose, ali po mišljenju Otporaša biznis je biznis. Tako su, po riječima Branimira Nikolića, koordinatora Službe za utjerivanje istine Narodnog pokreta Otpor, za prikrivanje čitave afere i omogućavanje ovakvih transakcija krivi bivši ministar poljoprivrede Dragan Veselinov, vrh DS i potpredsjednik te stranke i srpke Vlade Čedomir Jovanović, zatim crnogorski premijer Milo Đukanović, te neizbježno dežurni krivci predsjednik Skupštine Vojvodine Nenad Čanak i vlasnik kompanije »MK komerc« Miodrag Kostić. Doduše, Otpor nam nije pružio baš najjasnije objašnjenje o stupnju krivice i tehnici kojom su ta djela izvršena, već nam je provokao kroz uši samo posredan ukazatelj odnosno poluindiciju, da Vlada nije kaznila nikog zbog »šećerne afere«, što je uzeto kao gotov dokaz saučesništva i objašnjeno »nemogućnošću aktualne vlasti da se odrekne svojih finansijskih mentora«.

»Tko štiti, postaje suučesnik. Nadam se da će se u Vladi Srbije naći dovoljno snage da se odrekne, bez obzira koliko nam je tko blizak, onih koji rade nečasne stvari«. Tako je, baš tako, od riječi do riječi govo-

Otporaši su na spomenutoj konferenciji mašući zavidnom količinom »dokaznog« materijala i spominjući čitav niz poduzeća iz Crne Gore, Vojvodine i Čačka isproizivali sam vrh države Srbije, odnosno njenu Vladu i ljude oko nje.

rio predsjednik Skupštine Vojvodine Nenad Čanak samo dva dana prije ove »otporaške« konferencije. Moguće je da je upravo ova izjava poslužila kao inspiracija aktivistima Otpora, ili su pak nezavisno od Nenada Čanka došli do istog zaključka i ponudili svoju verziju dokaza. Šalu na stranu, tek atmosfera afere, jezik prozivki, čepanje pod DOS-ovskim stolom, postali su obvezni politički jezik bez čijeg znanja se lako može zalutati u stranoj zemlji pragme. Međusobno ucjenjivanje u krilu vladajuće koalicije izgleda nije samo zlonamjerna izmišljotina oporbenih političara tipa Aleksandra Vučića.

ZAGONETNI ODGOVOR: Neki ljudi iz Lige socijaldemokrata Vojvodine morati će otići s partijskih i državnih dužnosti, rekao je i ne trepnuvši Čanak. Naravno da iskusni plotičar (kome još uvijek brzi jezik nije brži od pameti) nije htio ni zucnuti o kome se radi. Ne toliko zbog javnosti koliko zbog stranke same. Sada u LSV-u počinju da se kuju planovi i razvijaju strategije, lideru samo ostaje da procijeni koja je opcija bolja za stranku i(li) njega i da je u određenom trenutku podrži. U samom vrhu LSV potvrđeno je da se prema sastanak predsjedništva stranke na kome će se raspravljati o kadrovskim pitanjima, no iz Lige ne priznaju ništa drugo do raspravu o problematičnim likovima umiješanim u aferu »Agrosem«. Ali, čini se da je to samo početna kulisa, jer je sam Čanak najavio da će se raspravljati o ljudima »za koje se sumnja da su nepoštovanjem programa, nepoštovanjem predizbornih obećanja ili na druge načine

ugrozili interes LSV«. Na pitanje novinar, koji bi to ljudi mogli biti krivi za nepoštovanje programa ili predizbornih obećanja, član predsjedništva stranke i pokrajinski sekretar za lokalnu samoupravu Emil Fejzulahi zagonetno odgovara da u stranci odavno ima primjedbi i na rad nekih ligaša koji obnašaju dužnosti u pokrajinskim organima. Neki su požurili da u tome odmah prepoznaju potpredsjednika Skupštine Vojvodine Miroslava Mrnuštika, koji i sam ne odbacuje tu mogućnost, ali dodaje da njegov položaj u stranci kvari nespремnost na bezrezervnu poniznost lideru i otvoreno prijeti, tvrdeći da njegova smjena može otvoriti stranačku Pandorinu kutiju.

»EKSPERTI«: Mnogo što može se kao na dlanu pročitati iz događaja koji su protkali prošli tjedan, naime, može se zaključiti da je priča oko novog Ustava Srbije barem za neko vrijeme harmonizirana na relaciji LSV i DS, barem takve signale daje intervju Jelene Jeftić potpredsjednice Skupštine Vojvodine i funkcionarke DS. Baš u tom trenu, očito je, Nenad Čanak daje gas i obilazi u aferaskoj krivini svoje suborce iz DOS-a. Naime, sad je pravi trenutak da se načini rez u korumpiranom tkivu počevši upravo od vlastite stranke (samo to nije onaj mihajlovićevski Skalpel), uostalom, nije tajna da postoji tiha ligaška frakcija sastavljena pretežno od članova koji su znali pronaći stranačke prostorije i u zabačenim ulicama novosadskih predgrađa, dakle da je ta tiha ekipa, koja se povukla pred naletom karijerista i novopečenih »ekspertata« koji su već šestog listopada hrlili u novu profitabilnu političku opciju, odavno gundala nezadovoljna stanjem u stranci. Sad je očito došao trenutak da jednim udarcem padne nekoliko muha, a treba samo spljeskati par mušica. Onaj tko se pita zašto LSV nije krenula ranije u obračun s mangupima u svojim redovima, neka se zapita koliko bi takav potez vrijedio par mjeseci ranije, koliko bi se mogao kapitalizirati na ustaljenoj političkoj pijaci ovdašnjoj. Prije tri mjeseca, takav potez bi bio politička korektnost koja vodi ka samoubojstvu, danas njegov ishod može biti spasonosni bod u gostima koji nas vadi od ispadanja iz prve lige.

Boris Tadić, savezni ministar obrane SCG

Reforma vojske je značajan posao

*Skraćenje vojnog roka je ozbiljna tema i sustav reformi ne smije se ni po koju cijenu promatrati isključivo kroz skraćenje vojnog roka * Nama ne odgovara da imamo vojsku koja je jednonacionalna u multietničkoj zajednici, vojsku koja je jedno-religijska odnosno jedno-konfesionalna u multi-konfesionalnoj zajednici*

Razgovor vodile: Jasminka Dulić i Vesela Laloš

Boris Tadić je rođen 15. siječnja 1958. godine u Sarajevu, a diplomirao je socijalnu psihologiju na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Radio je kao profesor psihologije, klinički psiholog u Vojsci i istraživač na više projekata iz oblasti razvojne i socijalne psihologije. Od 2003. godine je profesor politike i advertajzinga na Fakultetu dramskih umjetnosti u Beogradu. Osnivač je i prvi direktor Centra za razvoj demokracije i političke vještine od 1997. do 2002. godine.

Za zastupnika u Vijeću građana Savezne skupštine izabran je 2000. godine. Bio je potpredsjednik Vijeća građana, član Odbora za obranu i sigurnost i prvi predsjednik Komisije za kontrolu službi sigurnosti. U Vladi Savezne Republike Jugoslavije 2000. godine bio je ministar telekomunikacija, a od ožujka ove godine nalazi se na funkciji ministra obrane Srbije i Crne Gore.

HR: Kako teku poslovi na reformi vojske, što je svakako jedan od bitnih preduvjeta našeg integriranja u Europu?

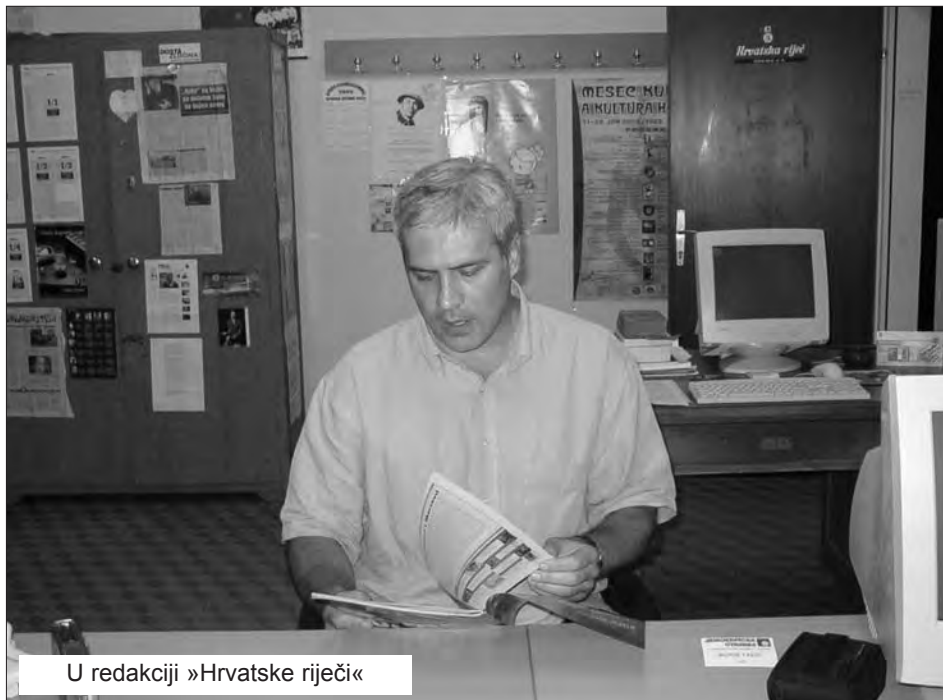
Možemo biti zadovoljni onim što je urađeno. Međutim, kada se pristupa tom novom koncipiranju sustava obrane, moramo biti svjesni činjenice da je recimo danas NATO vrhunska politička institucija, a tek je u drugom redu ili dimenziji sigurnosno-vojna institucija. Mi se također suočavamo s time, s tom potrebom novog koncipiranja ideje obrane i nacionalne sigurnosti. Mislim da je naša vrлина u tome da imamo dovoljno samokritičnosti kada je u pitanju promjena sustava vrijednosti, ali smo s druge strane skloni omalovažavati vojsku koja uopće nije tako beznačajna i nekvalitetna institucija, kao što mnogi misle, a koja je i sama trpjela ogroman pritisak Miloševićevog režima i pri tom morala opstati u tegobnim okolnostima. Kao i sva ki sustav koji je izdržao pritisak i opstao, ona pokazuje na kraju i izvjesnu vitalnost, na što se ja danas kao ministar obrane oslanjam u procesu reformiranja

naših oružanih snaga. Naravno da imamo jedan dio oficirske strukture koji je već prilično ukrućen i teško može razumjeti vrijeme koje dolazi. Svakako da će biti personalnih promjena u vojsci, ali da bismo čitav sustav obrane i oružane snage reformirali i učinili ih u punom smislu te riječi interoperabilnim s drugim sigurnosnim sustavima, i sustavima oružanih snaga u svijetu prije svega u NATO strukturi, moramo izmijeniti i sustav vrijednosti, kako u našoj političkoj strukturi, tako i u našem građanskom životu, jer ne može vojska biti idealna institucija a da čitavo ostalo okruženje ostane nereformirano. I nemoguće je uopće da jedna institucija bude idealizirana ili savršena a da osnova društva bude sva puna tamihih mjesta, tako da je to jedan politički proces i ako mi dozvolite sada jednu filozofsko-obrambenu opservaciju – upravo u izmjeni sustava vrijednosti i u reformiranju naše političke scene nalazi se u stvari prva pretpostavka naših obrambenih reformi, jer građani su ti koji su garant dobrog obrambenog sustava. Oni trebaju plaćati vojsku od svojih poreznih davanja, a to će činiti s punim uvjerenjem samo ukoliko znaju u kom pravcu ta vojska treba ići i u kom pravcu građani trebaju ići.

HR: Što je s odlukom o skraćenju vojnog roka?

Mi u stvari nismo usvojili odluku o skraćenju vojnog roka, već odluku o prijevremenom otpustu jedne klase vojnika. Skraćenje vojnog roka je ozbiljna tema i sustav reformi ne smije se ni po koju cijenu promatrati isključivo kroz skraćenje vojnog roka. Prosto, u medijima su pogrešno prenijeli informaciju... Kada govorimo o skraćenju vojnog roka, NATO eksperti se prosto naježe na tu temu. Zbog čega? Zbog toga što su kod nas na pogrešan način spojeni fonovi – reformirana vojska jeste skraćeni vojni rok, ili reformirana vojska je samo profesionalna vojska. To uopće nije istina. Imate reformirane vojske i jako moderne vojske koje uopće nisu samo profesionalne. Na

primjer, njemačka vojska je vojska koja ima i redovan vojni rok i profesionalni sastav. Druga stvar je engleska vojska koja ima samo profesionalni sastav, ali biste se veoma iznenadili kada biste vidjeli koji sve modaliteti vojnog roka ili koje sve obveze imaju građani tih država kada je u pitanju služenje vojnog roka. Ako me pitate za duljinu vojnog roka, svatko onaj tko nešto zna o obuci vojske zna da je dvanaest mjeseci minimum da bi vojnik bio obučen. Devet mjeseci je sa stanovišta struke previše skraćeno i olako. Skraćivanje vojnog roka je lijepo sa stanovišta želja ali nije dobro sa stanovišta realnosti. Tu se sada postavlja i pitanje u kom ćemo pravcu mi ići – hoćemo li ići u pravcu profesionalizacije vojske ili ćemo ići sa zadržavanjem takozvanog ročnog sastava. Mi smo sad tek na početku procesa reformi. Nema diskusije i mjerila, potrebna je za to ozbiljna analiza, a za to nam je potrebna i strana ekspertna pomoć, upravo strani eksperti. Za to je potrebno vrijeme, ne trebamo previše žuriti u donošenju ovakvih odluka, jer one su strateške, koncepcijske prirode. Država koja nema valjanu strategiju sustava sigurnosti i obrane i koja ne donosi odluke poslije ozbiljnih analiza osuđena je na kaos. Jer kaos u sustavu obrane je sasvim sigurno kaos u društvu i to moraju građani znati. Vrhunsko političko reformsko pitanje zato jest proces reformiranja oružanih snaga. Ima mnogo onih koji smatraju da je demokratizacija uređenja, ili društva, znak jednakosti s ukiđanjem vojske. To su neodgovorna razmišljanja koja pokazuju potpuno nepoznavanje stvarnosti. Naprotiv, zaštita demokracije podrazumijeva reformirane i snažne oružane snage. Obratite pažnju na svaku zemlju i njihov sustav sigurnosti. Posebno poslije 11. rujna sve one daju prioritetni značaj tome. Ne postoji nijedna moderna industrijska zemlja koja je barjaktar demokratizacije svijeta ili nosilac demokratskih vrijednosti koja nema snažan sustav obrane i sigurnosti. U sva-

kom slučaju, ako je moguće da se vojni rok skрати, bit će skraćeno, ako nije moguće neće biti skraćeno. Što je imperativ? Imperativ je sigurnosni sustav – mi imamo rizike i prijetnje na koje moramo biti sposobni odgovoriti.

HR: Je li civilno služenje vojnog roka u suglasnosti s takvom koncepcijom?

Kako da ne. To je drugo pitanje. Civilna služba kao što je to i vojna služba ili civilno služenje vojnog roka, kao što je kod nas odomaćen naziv, u suštini je *contradictio in adjecto*, jer se radi o tome da građanin ulazi u režim civilnog služenja. No, svatko tko je bio vojni obveznik zna da onog trenutka kad ulazi u civilno služenje više nema suštinski vezu s vojskom i biva pod nadzorom civilnih organa. On postaje kao bilo koji službenik u poduzeću koji je u režimu radnog odnosa, ali za to ne dobiva plaću i toga moramo biti svjesni. To je dakle jedan institut koji uvodimo sistemom uredbe, a kasnije ćemo regulirati zakono-

nom, odnosno što prije ćemo izmijeniti zakon o vojsci ili ćemo donijeti jedan zakon o služenju vojnog roka odnosno o vojnoj obvezi.

HR: Što onda dakle podrazumijeva takva »civilna vojna« obveza?

To je u stvari institut koji podrazumijeva poštivanje ljudskih prava vezanih za vojnu obvezu, jedno od civilizacijskih načela. Igrom slučaja osamdesete godine sam se prvi put bavio istraživanjem slučajeva vezanih za odbijanje služenja vojnog roka pod oružjem. Radi se o tzv. prigovoru savjesti. Ima mnogo mogućnosti zlorabe prigovora savjesti, mnogo konfuzije u razumijevanju civilnog služenja vojnog roka. Mnogi ljudi smatraju da će na taj način izbjeći vojni rok i da će imati lagodnije okolnosti da to vrijeme koje je država odredila za služenje vojnog roka, u ovom slučaju civilno služenje, provedu u nekim boljim okolnostima. Neke majke me pitaju o tome da li bi mogle svojim sinovima odnijeti svoju domaću, majčinsku hranu, neke pitaju zbog toga što misle »dobro je, spava će kod kuće, pa će biti sve u redu«. Međutim, radi se o tome da su to vrlo teški poslovi koji zahtijevaju velika psihička naprezanja, poslovi za koje nema dovoljno uposlenih, tu se radi u institucijama za mentalno retardirane, na primjer, ili institucijama u kojima žive stari ljudi kojima je potrebna pomoć, u humanitarnim organizacijama. Moramo biti realni i reći da uopće nije jednostavno brinuti se o higijeni starih ljudi, čitav dan, i na taj način odužiti svoj dug. Sve zvuči kao fantastično rješenje, međutim, kada uđemo u realnost i kad malo osmotrimo kako to izgleda u

Vojska je jedan ogroman sistem – da li je netko kojim slučajem, tko je ranije bio u Vojsci, sada možda u sistemu zaštite Ratka Mladića, ne mogu odgovoriti. Ali, da budem krajnje realističan čovjek, ja sam sto i možda pet-deset dana ministar odbrane. Mi smo proveli brojne istrage vezane za one koji su optuženi pred Haaškim tribunalom.

Boris Tadić, Goran Svilanović i Svetozar Marović

drugim zapadnim državama, onda imate mnogo slučajeva da se ljudi odlučuju na civilno služenje pa onda traže da se vrte na vojni rok, jer je lakši. Nije ideja da mi napravimo društvo maminih maza, ideja jest da napravimo društvo u kojem su mladi ljudi spremni preuzeti odgovornost za realan život koji ih čeka u budućnosti. Mogućnost civilnog služenja vojnog roka je čisto reformski zahvat, čega nije bilo do sada, u stvari bilo je pro forme, ali suštinski nije. S druge strane, želim ipak ne širiti iluzije. To je vid demokratizacije vojske.

HR: Nas kao manjinski list zanima i taj moment multietničnosti i multikonfesionalnosti. Kako stoji stvar s religijom u vojsci?

Stvar s religijom stoji sve bolje. Imam najavljene razgovore s gospodinom Hočevareom, već smo se sreli na jednom od skupova gdje smo dogovorili naš sastanak na tu temu, imao sam razgovor u Patrijaršiji, imao sam razgovor s muftijom u Novom Pazaru i to su pitanja koja u reformskom smislu želim uvesti što prije u vojsku. Znači, multikonfesionalnost je jedna činjenica vojske SCG koja mora biti uvažena i sa stanovišta religijskih prava vojnika. Ne ide baš lako ni sa stanovništva osiguravanja svećenika, koji bi dolazili u vojsku raditi kao vojni svećenici. Ali, to je jedan od mojih reformskih ciljeva. To nije cilj vrhunskog reda, ali je cilj koji se podrazumijeva. S druge strane određeni religijski principi zahtijevaju i promjenu hrane u vojsci, što za nas predstavlja veliko opterećenje u financijskim uvjetima u kojima nemamo ni normalan doručak, koji je

na neki način standardiziran svih prethodnih godina. Taj doručak je jednoličan i najveći je problem, kao obrok, u vojsci, koji sada uočavam. Ali, na primjer, pripadnicima islamske vjerske zajednice osiguravamo doručak u skladu s vjerskim principima te zajednice. Demokratsku kontrolu vojske i utjecaj demokratskog društva na vojsku možemo na neki način mjeriti s poštovanjem ljudskih prava i religijskih prava koja imaju pojedinci građani koji dolaze na služenje vojnog roka.

Mi se, osim toga, vodimo mišlju da uvedemo novu kategoriju, jedan novi institut u vojsku, koji se zove ombudsman. To je jedna od karakteristika njemačke vojske. To je osoba-institut koji bi se bavio zaštitom ljudskih prava generalno gledajući za sve pripadnike vojske, bilo da su na služenju ili da su časnici. To bi bio samo vojni ombudsman.

Imate li još neku sugestiju?

HR: Iz Vojvodine je bilo zahtjeva da se služi vojni rok po teritorijalnom principu...

Nisam sklon tome kao ministar obrane. Razmotrit ćemo i tu okolnost i to je isto je dan od zahtjeva koji imaju, da tako kažem, previše regionalni i teritorijalni karakter. S druge strane, dovode nam u pitanje čitav sustav obrambene popune po jedinicama, a ja moram voditi računa o čitavom sustavu obrane, pa u tom smislu on će biti prioritetan. A ako bude moguće to s lokalnim služenjem vojnog roka, onda će tako i biti. U Crnoj Gori smo prihvatili takav princip i sad imamo problem popune jedinica. U toj republici imamo i više drugih proble-

ma. Moramo voditi računa o svim balansima, ali imate na primjer neke činjenice na koje se ne obraća pažnja kad se politički govori o vojsci, kao što su demografske činjenice. Nama ne odgovara da imamo vojsku koja je jednonacionalna u multietničkoj zajednici, vojsku koja je jedno-religijska odnosno jedno-konfesionalna u multi-konfesionalnoj zajednici, pa u tom smislu moramo voditi računa o svim balansima. Struktura komandnog kadra je, također, vrlo ozbiljno pitanje.

HR: Koliki se broj vojnih obveznika predviđa?

To je pitanje koje dolazi na kraju. Sad je to pitanje u središtu pažnje zbog neodgovornih diskusija nekih ljudi po medijima koji su objektivno i naslonjeni na čitav sustav obrane. To je pitanje na koje ćemo odgovor imati tek nakon svih analiza. Mogu vam reći, i iz NATO-a dobivamo sugestije »Ne diskutirajte o broju vojnika, dok prvo ne završite diskusiju o prirodi ili kakvoći vojske, o njenom karakteru, njenom namjenu, strukturi«... Broj vojnika je tek posljedica završenih analiza. On je posljedica reformi a ne prethodnica reformi.

HR: Gospodine ministre, čuva li Vojska Srbije i Crne Gore Ratka Mladića?

Ne, ne čuva vojska Mladića, po mojim saznanjima. Vojska je jedan ogroman sistem – da je netko kojim slučajem, tko je ranije bio u vojsci, sada možda u sistemu zaštite Ratka Mladića, ne mogu odgovoriti. Ali, da budem krajnje realističan čovjek, ja sam sto i možda pet-deset dana ministar obrane. Mi smo proveli brojne istrage vezane za one koji su optuženi pred Haaškim tribunalom. Moj stav jest da se svi koji su optuženi pred Haaškim tribunalom u principu moraju tamo i naći, iz proste činjenice što smo mi članica UN, a Haaški tribunal je institucija Ujedinjenih naroda. A ako me pitate jesam li osobno zadovoljan tom institucijom, moram reći da nisam. Ali, ono što je suština jest da svi koji su činili ratne zločine moraju biti osuđeni, kome god da su pripadali. To je pretpostavka normalnog života i individualizacije krivice, da ne bi bile okrivljene sve institucije. Znači, ne prihvaćam kolektivnu krivicu, ne prihvaćam ni krivicu Vojске SCG, kao što ne prihvaćam ni krivicu Hrvatske vojske, ni muslimanske vojske. Prihvaćam samo individualnu krivicu. Inače, kad bismo se tome vratili, onda bismo morali analizirati kroz čitav prošli vijek tko je sve bio kolektivno kriv. Tada bismo mogli optužiti čitav njemački narod za kolektivnu krivicu, a to baš i nije tako.

Predsjednik IV Vojvodine Đorđe Đukić u posjetu Subotici

Bolji prijem kanala Televizije Novi Sad

Prošlog petka je u službenom posjetu Subotici boravio predsjednik Izvršnog vijeća Autonomne Pokrajine Vojvodine **Đorđe Đukić** sa svojim suradnicima. Prema programu posjeta, prisustvovao je svečanom obilježavanju pokretanja rada dva TV odašiljača na Crvenom selu, snage od po 10 KW, koji će omogućiti bolji prijem televizijskih programa TV Novi Sad. Na prigodnoj svečanosti Đukić je rekao: »Ovo što je ovdje urađeno je nešto što nije zapisano u Zakonu o povraćanju nadležnosti Vojvodini, ali smo mi to ipak uradili. Ja ovdje želim da javno pohvalim rad

Đorđe Đukić, predsjednik IV AP Vojvodine

Poljoprivrednici su prvo trebali pregovarati

Đorđe Đukić

Na novinarsko pitanje kako komentira zahtjeve nezadovoljnih poljoprivrednika sjeverne Bačke koji su dan prije njegova dolaska u Suboticu blokirali ceste predsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine **Đorđe Đukić** je rekao: »Ja sam jučer dobio dopis od poljoprivrednika koji blokiraju putove i moram priznati da mi baš nisu jasni njihovi zahtjevi, čak mislim da nisu poštovali neku određenu proceduru. Ja sam jučer prvi put čuo za njihov problem i dobio dopis u kojem me obavještavaju da počinju s blokadom. Mislim da je red stvari da su prvo trebali tražiti prijem kod čelnika Skupštine Vojvodine da porazgovaraju o tom problemu pa da se onda, ako se ne nađe zajednički jezik, eventualno krene u blokadu putova. To je moja osnovna primjedba i mislim da su malo pobrkane stvari« – zaključio je Đukić.

Skupštine Vojvodine, Izvršnog vijeća, Tajništva i Odbora za informiranje, jer je ovo posao za koji nemamo ovlaštenja, niti je naša obveza, ali na ovaj način omogućavamo ravnopravno informiranje na svim jezicima naroda i narodnosti u Vojvodini, kako se to popularno kaže. Oba kanala će imati istu snagu i bit će jednako zastupljena te ćemo pokušati pokriti

Vojvodinu koliko god je to moguće. Trenutačno je Vojvodina kanalima TV Novi Sad pokrivena 90 posto« – rekao je Đorđe Đukić koji je toga dana posjetio i subotičko poduzeće »Biomes« koje je dobilo kredit iz Fonda za razvoj Pokrajine u vrijednosti od 15.000 eura, te Zoološki vrt na Paliću.

Rafail Ruskovski, pokrajinski tajnik za informiranje U iščekivanju novog rukovodstva pokrajinskog radiodifuznog servisa

»Novi odašiljači prije svega osiguravaju da sada imamo onu kvalitetu signala koja je predviđena Zakonom o radiodifuziji. Mislim da se kvaliteta signala još mora popravljati, ne mislim sada na Crveno selo, već na signale iz Vršca i sa Venca. Cijela ova investicija je započeta prije devet mjeseci i završena je onako kako smo očekivali, odnosno deseterostruko jačim signalom« – rekao je tom prigodom pokrajinski tajnik za informiranje **Rafail Ruskovski**. O formiranju Uredništva na hrvatskom jeziku na Televiziji Novi Sad Ruskovski je rekao: »Mislim da treba krenuti u razgovor i sa sadašnjim rukovodstvom televizije Novi Sad da se vidi na koji način je najbolje organizirati program na hrvatskom jeziku. Političke volje i suglasnosti ima i to nije sporno. Ono što je jako važno i što ja očekujem da bude riješeno je novo rukovodstvo pokrajinskog radiodifuznog servisa. Ako mene pitate ja se nadam da će to biti što prije, dakle da onda sa zakonskim preduvjetima koje ima pokrajinski radiodifuzni servis imate i relevantnog pregovarača«.

Rafail Ruskovski

Javna rasprava o Nacrtu zakona o medijima u Hrvatskoj

Zauzdavanje medija

Nazadne i represivne odredbe Nacrta sužavaju prostor slobodnog izvještavanja

Piše: Dušica Dulić

U Hrvatskoj je u tijeku javna rasprava o novom Nacrtu zakona o medijima što ga je izradilo Ministarstvo kulture. Trenutačno važeći Zakon o javnom priopćavanju donijet je u Hrvatskoj još 1996. godine u vrijeme HDZ.

Zakon o javnom informiranju nedavno je, 22. travnja ove godine, usvojen i u Narodnoj skupštini Republike Srbije.

Nedavne izmjene Kaznenog zakona u Hrvatskoj zaprepastile su novinare te oni javno osuđuju državu, ocjenjujući da Hrvatska ponovno pokušava ovladati medijima. Novinare su najviše pogodile najnovije izmjene Kaznenog zakona i to članak 203. koji bitno olakšava mogućnost osude novinara za prenesenu informaciju, a propisano je i da novinar može završiti iza rešetaka na šest mjeseci do godinu dana. Nova odredba je zastrašujuća jer po njoj za netočnost ili uvredljivost neće biti odgovoran njezin autor, nego novinar koji ju je prenio. Novinari u Hrvatskoj se najčešće pozivaju na europske standarde, dokazujući kako je pripremljeni Nacrt zakona o medijima potpuno suprotan tim standardima. Tako predsjednik Hrvatskog novinarskog društva *Dragutin Lucić* u izjavi za Globus o Nacrtu zakona kaže: »Neki zakonodavni potezi sadašnje vlasti tjeraju me da se zapitam nije li u Hrvatskoj ponovno na djelu pokušaj da država ovlada medijima.«

NACRT DOBAR SAMO DRŽAVI: Ministarstvo pravosuđa, nadležno za te najnovije promjene u Kaznenom zakonu, nije se osvrtao na upozorenja novinarske struke, a nije se osvrtao ni Vlada na upozorenje u vezi članka 309. Kaznenog zakona kojim se zabranjuje javna kritika postupka sudova. Primjedbe na kobni članak 203. Kaznenog zakona nisu davali samo novinari i novinarske organizacije, zahtjev za njegovo brisanje iz teksta zakona uputio je i OEES, no i to je ignorirano.

Hrvatske novinarske forume sve više za-

brinjava i nedavno zgotovljeni Nacrt zakona o medijima koji je izradilo Ministarstvo kulture, odnosno njegova pravna služba pod vodstvom pomoćnika ministra za pravne poslove *Jadrana Antolovića*. Nacrt Zakona o medijima, prema ocjeni tamošnje javnosti, donosi nedemokratske odredbe koje političkim i financijskim centrima moći širom otvaraju vrata za uvođenje cenzure u medije – što financijskom ucjenom novinara i urednika, što zatvaranjem prema medijima ionako prilično zatvorenih tijela javne vlasti. Prema još

važećem Zakonu o javnom priopćavanju štetu za pogrešno objavljenu informaciju plaća nakladnik.

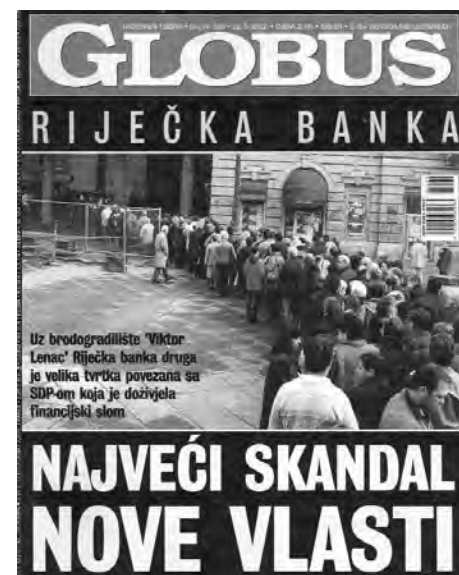
U postojećem zakonu stoji: Članak 21. (1) Nakladnik koji informacijom objavljenom u javnome glasilu prouzroči drugome štetu dužan ju je naknaditi. (5) Nematerijalnu štetu dužan je naknaditi nakladnik koji informacijom o osobnom ili obiteljskom životu, ili nekom drugom informacijom objavljenom u javnome glasilu povrijedi privatnost, dostojanstvo, ugled, čast ili koje drugo Ustavom ili zakonom zaštićeno pravo osobe.

U novom Nacrtu zakona o medijima sto-

ji kako će štetu za pogrešno objavljenu informaciju plaćati umjesto nakladnika, glavni urednik medija i to vlastitim sredstvima. Tamošnji novinari komentiraju slobodu glavnog i odgovornog urednika koji zna da zbog novinskog članka može izgubiti plaću, kuću, stan i druge nekretnosti. To svakako ne djeluje poticajno na uredničku autonomiju, a o hrabrosti da i ne govorimo.

Na novi Nacrt Zakona o medijima po-

A što Kažu urednici?

Navodimo samo neke od komentara urednika hrvatskih pisanih medija na račun toga što bi, prema prijedlogu, štetu za pogrešno prenijetu informaciju umjesto nakladnika ubuduće iz vlastitog, privatnog džepa, plaćao urednik.

Ružica Cigler, glavna urednica »Večernjeg lista« Autocenzura

»Bilo bi doista lijepo kad bi urednici imali takve plaće koje bi bile dostatne za plaćanje kazni koje za štetu učinjenu netočno informacijom predviđa Nacrt zakona o medijima. No šalu na stranu. Predlagač toga zakona ima samo jedan cilj: utjecati na novinare, a posebice na glavne urednike, da sami cenzuriraju svoje tekstove, odnosno novine. Pitam autore toga zakona: u kojoj struci postoje isti principi i što je sa slobodom izražavanja i misli koje nam jamči Ustav?«

Dražen Gudić, glavni urednik »Slobodne Dalmacije« Opasan prijedlog

Nama ne odgovara da imamo vojsku koja je jednonacionalna u multietničkoj zajednici, vojsku koja je jedno-religijska odnosno jedno-konfesionalna u multi-konfesionalnoj zajednici

»Vrlo opasan prijedlog koji glavnog urednika stavlja u dvostruke škare i opasne dvojbe. Glavni urednik se fiksira kao točka svih mogućih pritisaka. Ako se kao profesionalac hoću boriti s centrima moći riskirajući status, pitanje je mogu li odoljeti prijetnji da nenamjerna objavljena greška ugrozi egzistenciju moje obitelji. I to nije uvijek moja pogreška, već greška kolege s kojim radim i kojem moram vjerovati. Kad je urednik tako isturen i posve nezaštićen, o njegovoj je neovisnosti i slobodi smiješno govoriti.«

stoje i druge zamjerke. Tako se pokazuje jedna velika zabrinutost zbog članka 3. toga zakonskog nacrtu koji predviđa da je slobodu medija moguće ograničiti zbog niza postavljenih razloga, kao što su interesi nacionalne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti, javnog reda i mira, čuvanje povjerljivih informacija, itd.

JAVNA RASPRAVA I JAVNA OSUDA:

Konačni prijedlog zakona o medijima bit će upućen Vladi u drugoj polovici kolovoza, a u rujnu u saborsku proceduru, najavio je na konferenciji za novinare ministar kulture Antun Vujić. On je pozvao novinare, njihove udruge i sve zainteresirane da do izrade konačnog prijedloga zakona o medijima iznesu primjedbe i prijedloge kako bi zakon u što većem suglasju s novinarskom strukom, medijskim stručnjacima i javnosti bio upućen Vladi i Saboru na usvajanje. Istaknuo je da će zakon biti donesen u jednom čitanju zbog rokova za usklađivanje sa zakonodavstvom Europske unije, te da zbog toga Ministarstvo provodi prethodnu javnu raspravu radi poboljšanja zakona.

Napomenuo je da rasprava o zakonu traje godinu i pol dana, te da je posljednjih dana intenzivirana, što je već rezultiralo izmjenom radnog nacrtu zakona.

Ono što je sigurno, to je da su se novinari i urednici u svojim medijima već žestoko okomili na ponuđenu radnu verziju.

Osude na račun novog Nacrtu zakona o medijima usmjerene su prema predlagaču, Ministarstvu kulture Republike Hrvatske, koje, prema ocjeni novinarskih organizacija i medija, želi donijeti zakon koji bi maksimalno išao na ruku državi i njezinim tijelima, a prije svega, sve to zbog državnih dužnosnika. Sužava se mogućnost dolaska do informacija i prostor slobodnog izražavanja. Dužnosnicima se otvara sa svim jedna druga mogućnost. Naime, ako dužnosnik u nekom intervjuu danom novinaru lažno okriviti koga god želi, taj isti je unaprijed svjestan da će, ukoliko prenese njegove riječi, u zatvoru završiti novinar, a ne on. A štetu neka plati urednik. Svakako iz privatnog džepa. Kako su novinari uvijek skloni uspoređenju, tako i kolege u Hrvatskoj tvrde kako je trenutačno ignorira-

nje upozorenja od strane novinarske struke bilo u ovoj mjeri nezamislivo i u doba HDZ.

SRBIJANSKI ZAKON POVOLJNI-

JI ZA NOVINARE: No, usporedimo taj Nacrt s važećim srbijanskim Zakonom o javnom priopćavanju, prije svega o pitanju odgovornosti novinara, urednika i osnivača javnog glasila:

Članak 82. »Novinar, odgovorni urednik i pravno lice koje je osnivač javnog glasila ne odgovaraju za štetu, ako je neistinita ili nepotpuna informacija vjerno prenijeta iz javne skupštinske rasprave ili javne rasprave u skupštinskom tijelu ili iz sudskog postupka ili iz dokumenta nadležnog državnog organa«.

Ovaj članak Zakona novinare u Srbiji stavlja u puno bolju poziciju nego njihove kolege u Hrvatskoj, svakako ukoliko se tek bude prihvatio taj novi Nacrt zakona.

Budući da se o ovom Nacrtu Zakona o medijima javna rasprava, ili bolje rečeno osuda, tek zahuktava, zanimljivo može biti samo »finale«. Mislimo tu na konačnu formu teksta zakona i na one koji je budu podržavali. Ostaje da se vidi koliko će tu biti zanimljivo onima koji se budu svojim svakodnevnim radom morali uklopiti u te nove »norme«... Nadajmo se da novi Zakon o medijima u Republici Hrvatskoj neće puno ličiti na trenutačni Nacrt. Vremena za korekciju i pregovore još uvijek ima. ■

Odakle novac političkim strankama

Financiranje programa ili naklonosti

Ljubav prema vlasti i prema novcu odlično idu skupa. Kako zakon gleda na to?

Piše: Nikola Perušić

U razvijenim društvima demokracije, na neki paradoksalan način, količina novca uloženog u političku kampanju donosi više rezultata negoli prijašnji uspjesi, stranački program i kvaliteta stranke. U potrošačkom društvu se niti stranke ne temelje samo na voluntarizmu, tako da mnoge uloge preuzimaju profesionalci. Stoga se za uspjeh upošljavaju stručnjaci za promidžbu, odnose s javnošću i medije, a kao što znamo – sve to košta. Prema pojedinim kritičarima kampanju američkog predsjednika obilno su pomogle tvrtke koje se bave preradom nafte, koje su zauzvrat dobile blagonaklonost nove administracije u odnosu na izbjegavanje skupih ekoloških zahtjeva.

U svakom slučaju, pitanje financiranja političkih stranaka sve se više i u nas počinje oslikavati na izborni rezultat, a i na kasnija stranačka zalaganja.

SKANDALI: Stranke se generalno suočavaju s problemima u dva slučaja. U prvom, kada ne uspiju privući novac financijera, a u drugom kada izdašni financijer ispostavi svoje zahtjeve. Talijanska Demokričanska partija bila je na rubu propasti kada su otkrivene njene veze s mafijom, Japan je bio u političkoj krizi zbog serije ilegalnih donacija, a skandalima su bili opterećeni i bivši njemački kancelar *Helmut Kohl*, američki predsjednik *Bill Clinton*, predsjednik Južnoafričke republike *Nelson Mandela*, ruski predsjednik *Boris Jeljcin*, izraelski predsjednik *Ehud Barak*, sadašnji talijanski premijer *Silvio Berlusconi*...

U nas se gotovo odomaćila anarhija u financiranju stranaka, pa su nerasčišćena ostala mnoga pitanja iz prošlosti, počev od pita-

nja imovine bivšeg Saveza komunista, financiranja »patriotskih stranaka« iz perioda Miloševića, legalnosti i tajnosti financiranja iz inozemstva... Unatoč postojanju dva republička i jednog saveznog zakona u ovoj sferi, oni su se morali mijenjati, te je Skupština Republike Srbije nedavno usvojila novi republički Zakon o financiranju političkih stranaka.

U cilju reguliranja ovog osjetljivog područja, zapadne demokracije žele političku borbu što više temeljiti na fer načelima, mada su zakonska rješenja prilično različita od zemlje do zemlje. To znači da se želi zakonski eliminirati korupcija, promovirati pravичnost, kako bi i male stranke imale šansu doći do javnosti, dok iste ciljeve ima i kontrola troškova kampanje.

Zemlje bivšeg istočnog bloka sredinom devedesetih godina usvojile su zakone koji reguliraju ovu sferu. Bosna i Hercegovina je 2000. godine dobila svoj Zakon o financiranju političkih stranaka, dok je Srbija upravo izmijenila stari zakona iz vremena prošlog režima.

RUMUNJSKA: Imajući u vidu razvitak demokracije i tranzicijski proces, trebalo bi pogledati iskustva zemalja s kojima se možemo usporediti. U pogledu financiranja političkih stranaka rumunjski zakon propisuje da državni proračun ovom stavkom može biti opterećen maksimalno 0,04 posto. Subvencije je svakog mjeseca stižu na stranačke račune, a količina novca ovisi o zastupljenosti u parlamentu. Ovo je uvedeno kako bi se osigurao opstanak manjim strankama i da stranačka lepeza ne bi bila suviše uska. Pored toga država indirektno financira izborne kampanje time što parlamentarne stranke i kandidati imaju pristup javnim radijima i TV postaja. Ostale stranke i kandidati imaju pristup po određenim ugovorima, a njima država odobrava i besplatan prostor za izborne plakate.

Stranke u Rumunjskoj moraju provjeriti i registrirati identitet donatora, ali donator može ostati anonimn po svom zahtjevu. Zabrane su donacije u robi ili one koje imaju za cilj pridobivanje neke ekonomske ili političke povoljnosti, te donacije javnih institucija, državnih kompanija i banaka, drugih

država ili stranih organizacija – izuzev ukoliko su udružene ili surađuju s rumunjskim strankama. Iako zakon propisuje da bi se u službenom listu trebale objaviti liste donatora koji su premašili 10 minimalaca, nisu predviđene sankcije za kršenje te odredbe. Rumunjska ima Obračunski sud koji kontrolira korištenje državnih sredstava i u ovoj sferi, a od 1991. godine je uveden i izborni blagajnik koji je odgovoran za financijske operacije tijekom predizborne kampanje, mada stranka može angažirati više ovih fizičkih ili javnih lica, koja dobivaju ovlaštenja od Ministarstva financija. Za financiranje koje ne ide preko ovog izbornog agenta, plaćaju se globe, donacije oduzimaju i daju u državni proračun.

SRBIJA: Novi Zakon o financiranju političkih stranaka propisuje da je zabranjeno primati materijalnu i financijsku pomoć

od stranih država, stranih pravnih i fizičkih lica, anonimnih darodavatelja, javnih poduzeća i ustanova, te poduzeća i ustanova u kojima država ima kapitala. Stranke ne smiju financirati niti privatna poduzeća koja obavljaju javne usluge po ugovoru s državnim organima i javnim službama dok postoji takav ugovorni odnos, a popis zabranjenih donatora uključuje i sindikate, humanitarne organizacije, vjerske zajednice, uvoznike i izvoznike, proizvođače akciznih proizvoda te

Srbija

Predsjednička kampanja 2002.

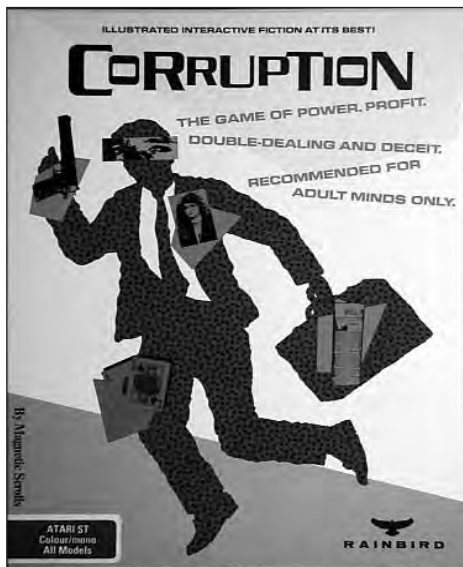
Nakon neuspjelih izbora za predsjednika Srbije, Demokratska stranka Srbije je priopćila kako je u kampanji potrošila preko 18 milijuna dinara, od kojih je oko 5 posto iz proračuna. Otprilike isto toliko prikupljeno je izvanrednim članarinama, oko 13 posto iz donacija članova, 23 posto od donacija pravnih lica i 50 posto od donacija građana, rekao je potpredsjednik DSS Dragan Maršićanin.

ona pravna lica i poduzetnike koji imaju dospjele, a neizmirene obveze po temelju javnih prihoda. Međutim, ukoliko se desi da stranka stekne novac na ovakav način, ona je dužna prenijeti ga u roku od deset dana od prijema na proračun Republike Srbije pod prijetnjom novčane kazne u iznosu od 200.000 do 1.000.000 dinara.

Prema pisanju lista Vreme, svakog se mjeseca iz proračuna izdvaja 500 prosječnih plaća koje se raspoređuju među parlamentarnim strankama po zastupljenosti. Pored toga strankama pripada i paušal za izborne kampanje za zastupnike od 2.500 prosječnih plaća, a za izbore za predsjednika Republike 1.000 plaća.

Prema novom Zakonu o financiranju političkih stranaka, ovlašteno lice političke stranke je dužno izdati potvrdu o daru, besplatnoj usluzi ili usluzi koja odstupa od tržišnih uvjeta. Pravno ili fizičko lice mora stranci ispostaviti račun, a ukupan iznos priloga u jednoj kalendarskoj godini je za fizičko lice 10 prosječnih mjesečnih zarada, odnosno 100 zarada za pravno lice. Privatni izvori prema ovom zakonu, pored članarine mogu u godini iznositi do 100 posto sredstava dobivenih iz republičkog proračuna.

Sredstva iz javnih izvora za izborne kampanje su u izbornoj godini 0,1 posto republičkog proračuna umanjeno za transfer od drugih razina vlasti, tj. 0,05 posto proračuna pokrajine ili lokalne samouprave. Od ovih sredstava se 20 posto jednako raspoređuje podnositeljima lista, a preostali dio podnositeljima izbornih lista koje su osvojile mandate, u razmjeri prema svojem mandatu. Deset dana nakon održavanja izbora, podnositelj proglašene izborne liste dužan je predati cjelokupno izvješće o porijeklu, visini i strukturi prikupljenih i utrošenih sredstava putem posebnog obrasca. Ukoliko neka stranka bude pravosnažno kažnjena za prekršaj propisan ovim zakonom, gubi pravo na sredstva iz javnih izvora za narednu kalendarsku godinu. Konačno, ako neka stranka za izbornu kampanju utroši više sredstava od propisanog zakonom, kaznit će se dvostruko većom sumom.

STRANI PRILOZI: Jedan od najpoznatijih domaćih političkih analitičara *Vladimir Goati* je izjavio za Vreme kako smatra da je za izbore 2000. godine DOS potrošio oko 2 milijuna eura novca nepoznatog podrijetla. Međutim, moskovska »Parlamentarna gazeta« smatra da je američka injekcija tadašnjoj srpskoj oporbi iznosila oko 36 milijuna dolara.

Navedeni podaci govore u prilog povezanosti izbornog uspjeha, uložnih sredstava i porijekla tih sredstava. Iako je formalno zabranjeno financiranje iz stranih ili javnih izvora, to se teško može zanijekati kada se imaju u vidu količine utrošenog novca tijekom ranijih predizbornih kampanja.

MANJINSKE STRANKE: Strani prilozi su zanimljivi i za manjinske stranke, bilo da očekuju pomoć od partnerskih organizacija, ili od pojedinaca koji su odselili u matičnu ili neku drugu državu. Manjinski političari, međutim, nemaju baš puno prostora da legalno dođu do tih izvora.

Poznato je da su irske stranke godinama financirane iz irskih zajednica iz SAD, kao i da postoje svojevrzne političke fondacije koje pružaju pomoć srodnim strankama u inozemstvu. Klasičan primjer pored američkih fondacija aktivnih na Balkanu je i fondacija Friedrich Ebert koja je pomagala novostvorenim socijalističkim režimima u Africi, dok je fondacija Konrad Adenauer pomagala desničarske stranke Latinske Amerike.

Drugi načini pomoći strankama, koji su upitne legalnosti, su stavljanje na raspolaganje prijevoznih sredstava, logističke potpore, politička uporaba sindikata, uključivanje političkih sadržaja u ankete među građanima...

CRNI IZVORI: Među najgrublji kršenjima demokratskih postulata su financiranja stranaka iznuđivanjem novca (Watergate) i donacije kriminalnih organizacija koje potječu od krijumčarenja droge. U Kolumbiji su 1994. godine nekoliko sati nakon završetka izborne kampanje pronađene video vrpce sa snimcima koji dokazuju da je u financiranju predsjedničkih izbora korišten novac od prodaje droge. Istraga je dokazala vezu s narko kartelima, a šef kampanje predsjedničkog kandidata Ernesta Sampera, *Fernando Botero*, inače bivši ministar obrane, završio je u zatvoru.

Hrvatska

Protiv »vlasti« donatora

U Hrvatskoj je pitanje financiranja političkih stranaka također otvoreno nakon pobjede »šestorke«. Još prije dvije godine na seminaru »Politička odgovornost – zakonski okviri i uloga civilnih inicijativa« jedan od utemeljivača Hrvatskog Helsinškog Odbora, sada član Demokratskog Centra, *Slobodan Lang* ukazao je da financiranje stranaka mora biti javno, te da one ne smiju biti ovisne o donatorima – kako bi izbori bili u vlasti građana, a ne donatora.

Na hrvatskom serveru internacionalnog UNESCO servera obrazovanja »D@dalos« stoji kako je nezainteresiranost za stranke i umor koji se primjećuje posljedica višestrukih problema koji su uz to pojačani skandalima vezanim za financiranje stranaka. »Na taj se način dolazi do depolitiziranja birača, odvratanja birača od politike ili radikaliziranja, pa čak i okretanja birača prema ekstremističkim strankama. Samo ako stranke posjeduju programe koji su odmjereni prema interesima njihovih članova i birača, mogu izbjeći bavljenje patronatom nad službama, tj. raspodjelom pozicija i stranačkim interesima. Neka interesna stranka može jako dobro obuhvatiti jedan dio stanovništva, zastupajući njihove rigorozne interese. Međutim, takvoj stranci sigurno je oslabljena šansa da osvoji većinu te da na taj način dobije i odgovornost za vođenje politike općeg blagostanja«, stoji u spomenutom dokumentu.

TippNet Internet

www.tippnet.co.yu

Brz i pouzdan pristup Internetu za tvrtke i pojedinačne korisnike

Izrada web-prezentacija

Prodaja računara i računarske opreme

Projektovanje, instalacija i održavanje lokalnih i Internet mreža

Prodaja licenciranih softwera

Pojedinačni i kolektivni informatički tečajevi

Izrada knjigovodstvenih i drugih softwera

Bogat izbor informatičke stručne literature

Najkompletnija informatička paleta u Subotici, sa stručnom podrškom na srpskom i mađarskom jeziku i sa stalnim dežurstvom!

Braće Jugovića 5, Subotica, Tel. (024) 555-765

e-mail: support@tippnet.co.yu

Ildikó Lovas, članica IO Skupštine općine Subotica, zadužena za kulturu i informiranje

Treba preuzeti odgovornost

Razgovor vodio: Zvonko Sarić

Ildikó Lovas, članica Izvršnog odbora Skupštine općine Subotica zadužena za Resor kulture i informiranja, rođena je Subotičanka. Nakon završenog studija mađarskog jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu radila je kao stipendist na novosadskoj televiziji. Nakon povratka u Suboticu 1995. godine novinar je kulturne rubrike Magyar Szó-a, a potom je u Ekonomskoj školi »Bosa Mi- ličević« predavala mađarski jezik i književnost. Bavi se pisanjem kratke proze i romana. Objavila je četiri knjige: »Kalamaris« (1994.), »A masik tortenet« (1995.), »Meztelenul a tortenetben« (2000.), i »Via del Corso« (2001.). Urednik književnog časopisa »Uzenet« postala je 1998. godine, da bi krajem svibnja ove godine preuzela službu općinskog namještenika, čime joj je povjerena briga o razvoju kulture u Subotici.

Koji je bio Vaš motiv prihvaćanja funkcije resornog savjetnika za kulturu i informiranje?

Kada me je moj prethodnik na ovoj funkciji *Árpád Papp* pitao da li sam voljna zamijeniti ga nakon što je preuzeo službu predsjednika Izvršnog odbora Skupštine općine Subotica, smatrala sam da takvu šansu ne bi bilo fer odbiti, jer bih time uskratila vlastito pravo na kritiku dešavanja u oblasti kulture grada. Smatram da uvijek treba preuzeti odgovornost i sudjelovati u sagledavanju problema.

Smatrate li da se kulturni programi i manifestacije suviše često preklapaju u gradu?

To je jedan od važnijih tekućih problema koji treba riješiti. Postoji ideja o formiranju Turističkog informativnog centra u okviru kojega bi trebalo publicirati informator koji bi imao svrhu vodiča kroz pregled programa u oblasti kulturnih dešavanja svakog mjeseca, tako da bi se onda i ti programi usklađivali. Realizacija takvog kulturnog vodiča mogla bi se ostvariti već na jesen.

Koje su to prema Vašem mišljenju neiskorišćene mogućnosti za afirmaciju specifikuma kulture našeg podneblja?

Okupirala me ideja o otvaranju etno galerije u prostoru koji je sada znan kao Galerija ispod Gradske kuće. Bila bi to suvenirnica koja bi predstavila rukotvorine narodnog stvaralaštva ovdašnjih etnikuma, a također bi bila i izložbeni prostor. U svijetu je danas veoma popularan etno-trend koji ima važan značaj za mlade generacije

Ildikó Lovas

zbog upoznavanja s vlastitom kulturnom baštinom.

Kakvo je Vaše mišljenje o važnosti i karakteru Paličkog filmskog festivala?

Pratila sam Festival od samog početka kao novinar. Ove godine je Deseti jubilarni festival i treba iskoristiti dosadašnje iskustvo. Palički filmski festival svakako promovira naš grad, ali treba da vidimo što zapravo želimo postići s tim Festivalom. Bitno je za nas da znamo kakav karakter te

filmske manifestacije želimo uspostaviti. Mislim da postoje noviji putovi o kojima bi trebalo razmisliti. Prije svega akcent bi trebao biti dat kinematografskim ostvarenjima iz našeg okruženja. Za nas može biti interesantno da se pored ostvarenja iz našeg najbližeg okruženja upoznamo i s razmišljanjima filmskih autora koji stvaraju u sredinama koje čine Srednju Europu. Potrebno je Festivalu dati profiliran okvir. Smatram da bi prateći programi morali obuhvatiti i dokumentarni film, dok bi posebnu pažnju trebalo obratiti na subotičke filmske stvaraoce. Predstavljati u glavnom programu dobitnike Oscara, kanske laureate, ostvarenja s Berlinskog festivala ili filmove za koje se smatra da će biti hitovi u kinima, nije ono što bi trebalo nas zanimati, jer je to pokušaj kopije drugih festivala. Težište festivala bi trebalo biti na kinematografskim ostvarenjima koja se bave nama bliskom problematikom.

Koliki značaj za grad ima Dužijan - ca kao narodni običaj bunjevačkih Hrvata kojim se obilježava završetak žetve?

Dužijanac je veoma važan kulturni događaj kojim se obilježava čovjekov trud, ali i zahvaljuje na plodovima zemlje. Dužijanac je također i svetkovina koja sadrži religioznu dimenziju. Ona je ujedno i osvrt na tradiciju, ali i prilika da se tokom svečanosti bar na moment oslobodimo svakodnevnih napetosti i da se zajednički radujemo žetvi. Za mene Dužijanac nije zbir statističkih cifri o prinosu pšenice ili problem suše o čemu smo čitali u novinama i gledali na televiziji. Vijesti ipak ne ulaze toliko u dušu, ali kada se vidi taj novi kruh na centralnoj gradskoj manifestaciji Dužijance, onda duša zaista zatreperi.

Ima li Skupština općine Subotica mogućnosti za optimalno financiranje kulture?

Nikad nema dovoljno, ali je opet bolje nego prošle godine. Važno je da postanemo svjesni da Općina nije jedini mogući izvor financiranja programa i institucija kulture. Smatram da grad savjesno vodi računa o institucijama kulture, ali isto je tako važno znati da postoje i drugi realni izvori, samo treba pronaći putove. Potrebno je biti agilniji, jer su sredstva Općine ograničena. Motivacija mora postojati s obje strane, i sa strane Općine, ali i sa strane institucija i pojedinaca. Kada se za određeni program ili projekt nađe dio sredstava, mnogo je lakše pomoći iz Općinskog budžeta. Uzajamni podsticaj dovodi uvijek do dobrih rezultata. ■

Rezultat natječaja za sredstva iz općinskog proračuna za izdavačku i informativnu djelatnost

Stanka Kujundžić i Alojzije Poljaković među dobitnicima

Izvršni odbor SO Subotica donio je odluku da 36 institucija i pojedinaca raspodijeli ukupno 2,4 milijuna dinara namijenjenih za izdavačku i informativnu djelatnost. Natječaj je raspisan proljetos, a rezultati su objavljeni prošlog tjedna. Dobitnici su niz općinskih institucija iz oblasti kulture i izdavaštva, kao i manji broj pojedinaca, među kojima i Stanka Kujundžić za izdavanje monografije »Naši mladen - ci« (50.000 dinara), Alojzije Poljako - vić za »Zbirku sićanja na Blaška Ra - jića« (5.000), te Rajko Ljubić za otkup 50 komada VHS kazeta o Dužijanci (20.000). Najveći iznos, kao pojedin - ci, dobili su Nikola Tumbas Photonino za »Nedjeljni vodič i bilten« (330.000) i Mirko Grlica za monografiju »Grad lijevih kuća« (300.000).

Na Paliću održana modna revija visoke mode

Glamurozna večer Marije Šabić

U nedjelju je na palićkom Ženskom štrandu modnu reviju visoke mode organizirala najuspješnija kreatorka visoke mode u Srbiji i Crnoj Gori (a i puno, puno šire) Subotičanka *Marija Šabić*. Već dvadeset godina se bavi glamurom i to sve kroz večernje haljine koje su propustile svijet skupa s njom. Naime, Marija Šabić je u više navrata i za više svjetskih i europskih izbora za miss kreirala haljine za sve missice. Tako je 1999. godine njezina

Jedna od brojnih kreacija

haljina u Dusseldorfu osvojila nagradu – najljepša haljina na svijetu koju nije dobio

Marija Šabić i Zvonko Bogdan

još nijedan kreator iz Srbije i Crne Gore. Kreirala je i za modnu kuću »Osborn«, oblačila missice svih zemalja i za najglamuroznije izbore, poput izbora za miss Europe održanog krajem 2002. u Beiruthu kojemu je prisustvovalo oko 2.500 ljudi.

Poznata u krugovima svjetske visoke mode, Marija Šabić se u nedjelju u najljepšem svjetlu predstavila i svojim sugrađanima. Velikim brojem glamuroznih i elegantnih večernih haljina od najfinijih tkanina, bogatih modnim detaljima i s uvijek prisutnom erotičnošću, predstavila je svoje umi-

jeće i svoj stil, a možda ipak najviše kroz haljinu bogatu detaljima od slame kojom odaje privrženost i ljubav prema svome okruženju i tradiciji. Kako je to još prije nekoliko mjeseci najavljivala, kao specijalni gost ove nesvakidašnje manifestacije, bar u Subotici, nastupio je *Zvonko Bogdan* u pratnji Ansambla »Hajo«.

Dugogodišnji rad Marije Šabić postaje sve zapaženiji i u njezinom gradu, što je uvijek najteže. No, poslije toliko godina tako predanog rada uspjeh i priznanja nisu mogli izostati. U svakom slučaju velike pohvale za veliki individualni i prepoznatljivi rad. Još je *Goethe* rekao: »Misliti je lako, raditi teško, a raditi slijedeći svoju zamisao najteža je stvar na svijetu«. ■

Glamurozni završetak revije

VIJESTI

VODSTVO DSHV-A U BAČKOM BREGU

U petak 1. kolovoza rukovodstvo DSHV-a na čelu s v. d. predsjednikom *Petrom Kuntićem*, posjetit će Mjesni odbor ove stranke u Bačkom Bregu. To je, po riječima Kuntića, prvi u nizu sastanaka vodstva stranke s članovima i simpatizerima u odborima izvan Subotice, s ciljem omasovljivanja članstva, što je i jedan od zahtjeva posljednje skupštine DSHV-a.

BLOKADA PUTOVA SE NASTAVLJA

Budući da je na sjednici kriznog stožera udruženja seljaka, održanoj 25. srpnja, konstatirano da su izostala reagiranja Vlade Republike Srbije na prošlotjedni prosvjed poljoprivrednika, Krizni stožer je donio odluku da se prosvjed nastavlja u

petak, 1. kolovoza, s početkom u 12 sati. U trajanju od 24 sata, s poljoprivrednom mehanizacijom, bit će blokirane prometnice, regionalne, te međunarodne ceste.

KONAČNO POPRAVAK PUTOVA

Predsjednik Izvršnog odbora *Árpád Papp* izjavio je da je Fond za izgradnju općine sklopio ugovor sa Delta bankom o dobivanju kredita za sanaciju putova. Iznos od 50 milijuna dinara uskoro se treba početi koristiti za popravak najoštećenijih prometnica. ■

Dužijanca 2003 na sjeveru Bačke

Zajedno se raduje, zahvaljuje i slavi

Kao i prethodnih godina i ove godine u slavlju Dužijance koje traje od 25. travnja do 31. kolovoza utkano je niz priredbi različitog sadržaja kao i mjesne Dužijance u okolnim naseljima.

Nakon natjecanja risara, koje je ove godine održano u Tavankutu, dužijance se održavaju u okolnim naseljima u očekivanju finalne Dužijance, koja će se održati 10. kolovoza u Subotici. Predsjednik organizacionog odbora Dužijance 2003. *Grgo*

DUŽIJANCA U STAROM ŽEDNIKU

Kujundžić je rekao: »U Bajmoku gdje se Dužijanca održala 20. srpnja, bilo je vrlo svečano. Župnik tamošnje župe sv. Petra i Pavla je dočekaio bandaša i bandašicu, a bajmočki konjari su sudionike prevozili karucama i fijakerima. Poslije podne je održano Kolo u Domu kulture gdje se okupio veći broj mladih. Isti dan i u Starom Žedniku je održana Dužijanca koja se pripremala nekoliko dana, tamošnji župnik je imao tri dana pripreme, Trodnevnicu, uoči

Dužijance a u nedjelju Dužijanca je proslavljena u župi Svetog Marka. Tamošnji župnik, tim povodom je ugostio svećenika iz Dalmacije koji je sudjelovao u misnom slavlju. Gosti na samoj misi su bili ispred Skupštine općine *Árpád Papp*, predsjednik Izvršnog odbora SO Subotica, te *Mirko Ostrogonac* član IO SO Subotica koji je trenutačno i predsjednik MZ Stari Žednik. Poslije svete mise bandaš i bandašica su predali kruh od novog žita predsjedniku MZ Mirku Ostrogoncu. Zatim je slijedio svečani ručak, a poslije podne je bilo održano kolo u Domu kulture gdje je svirao orkestar Ravnica, i okupio se veliki broj župljana.

U Maloj Bosni održana je Dužijanca 27. srpnja u župi Presvetog Trojstva. U Maloj Bosni je običaj održavanja Dužijance veoma ukorijenjen i mladi to svesrdno podržavaju i javljaju se sudjelovati. Ima puno mladih koji se oblače u narodne nošnje, a

DUŽIJANCA U MALOJ BOSNI

»Dužionica 2003« u Somboru

SOMBOR – 3. kolovoza 2003. godine održati će se u Hrvatskom kulturno umjetničkom društvu »Vladimir Nazor« Sombor, žetelačka svečanost pod nazivom »DUŽIONICA«. Ova svečanost se održava u organizaciji ovog Društva, već 67 godina. Mladi i stari biće obučeni u narodne nošnje a bandašica i bandaš nosiće u crkvu, na posvećenje, vinac i kruv od novog žita. To predstavlja simboličku zahvalu dragom Bogu na žitu, brašnu i kruvu koji ćemo jesti cijelu godinu. Inače ove godine somborska bandašica je Anita Lemić a bandaš Pekanović Ivica. Nakon crkvenog djela posvećeni kruv odnijeti će se (kao i posljednjih godina) u našu Gradsku kuću-predsjedniku grada Sombora. Svi sudionici i uzvanici, otići će zatim na zajednički ručak u veliku salu HKUD-a »V. Nazor« Sombor. A uvečer, opet u velikoj sali našeg Hrvatskog Doma, održati će se već tradicionalno »Bandašicino kolo«. Očekujemo dobar posjet, a vjerujemo da će i ovoga puta ples, veselje i druženje trajati do ranih jutarnjih časova.

Svakako moramo napomenuti da će Dužionici u Somboru prethoditi i druge manifestacije vezane za ovu žetelačku svečanost (izložba »Život i djelo dr. Josipa Andrića«, književna večer, folklorni nastup...).

A. Knežević

Grgo Kujundžić, predsjednik Organizacijskog odbora »Dužijanca 2003«

U očekivanju središnjeg događaja

»Mjesne dužijance koje slijede su 3. kolovoza u Đurđinu, Ljutovu, a iduće nedjelje održava se i Dužionica u Somboru. U Đurđinu se Dužijanca održava u 10 sati u župi sv. Josipa radnika, a istog dana s početkom u 19 sati biti će održana i književna večer, predstavljanje tri knjige v.č. *Josipa Temunovića*. Uvečer slijedi Kolo gdje će svirati tamburaški orkestar Ravnica. U Ljutovu će se Dužijanca održavati istog dana poslije podne, s početkom u 18 sati, kod križa Župe sv. Križa. Ljutovčanima se mora odati priznanje jer su ranije slavili Dužijancu sami na svoj način, a u posljednje vrijeme su se uključili s nama zajedno.

Dužijanci 2003. u Subotici prethodit će niz priredbi a završnica događanja oko Dužijance počinje u petak, 8. kolovoza. Tog dana u 19 sati, u vestibulu Gradske kuće otvara se Izložba s kolonije slamarki iz Tavankuta, nakon čega slijedi Tamburaška večer u centru grada. Tada će se predstaviti bandaš i bandašica i izabrati najljepši momak i djevojka Dužijance 2003, odnosno tri najljepša para. Za ovo natjecanje se mogu prijaviti momci i djevojke sve do samog natjecanja do 19 sati u Hrvatskom kulturnom centru Bunjevačko kolo. Nakon izbora najljepših parova, koji čine pratnju bandaša i bandašice, tamburaški orkestri iz Subotice, okolice i susjednih gradova će zabavljati građane do kasno u noć.

O programu za finalno slavlje Dužijance 2002 više riječi bit će u narednom broju »Hrvatske riječi«.

župnik odabire bandaša i bandašicu. Tamošnji župljani su priredili veoma svečanu Dužijancu u župnoj crkvi, u podne svečani ručak, te poslije podne u župnom dvoru Kolo.

Isti dan održane su i konjičke utrke u Subotici pod nazivom Dužijanca 2003. Konjičke utrke u čast Dužijance uvedene su 1968. godine i postale u Jugoslaviji druge po veličini, snazi i kvaliteti. Najbolja i najkvalitetnija utrka je bila jugoslavenski derbi, a druga po veličini Dužijanca. I ove godine su se na ovaj trkački dan odazvali kvalitetni odgajivači konja iz Hrvatske, Mađarske, Slovenije i Srbije. Dvije glavne utrke su nosile naziv Dužijance, prva utrka s grlima domaćeg uzgoja a druga je bila međunarodna.

Sončanke na seminarima u Hrvatskoj

Poticaaj za daljnji rad

Kata Tadijan, nastavnica razredne nastave u OŠ »Ivan Goran Kovačić« u Sonti pohađala je »Seminar za učitelje-odgajatelje pripadnika hrvatske nacionalne manjine u inozemstvu i iseljenika«, održanom u Novom Vinodolskom od 30. lipnja do 6. srpnja. Kata, puna dojmova, kaže: »Izuzetno mi je dra-

KATA TADIJAN

go što sam bila sudionica ovog seminara. Mislim da sam osposobljena za nastavu na hrvatskom jeziku, a organizacija iste je stvar nadležnih. Bilo bi jako dobro da u mojoj matičnoj školi profunkcionira bar u vidu dodatnih satova hrvatskog jezika. Zainteresiranih učenika ima, a mislim da su se, u odnosu na prošlu školsku godinu, stekli i svi potrebni uvjeti organizacijsko-tehničke naravi da ova nastava zaživi. Bilo je jako lijepo upoznati se i razmijeniti iskustva s ostalim sudionicima seminara, koji su došli sa svih strana svijeta, gdje žive Hrvati. Svi mi radimo

istu vrstu posla, ali ovisno o sistemskim rješenjima država iz kojih dolazimo, u jako različitim uvjetima. Nadam se da ću već od nastupajuće školske godine naučeno primijeniti u radu s učenicima. Bilo bi jako dobro da se, bar kroz dodatne sate hrvatskog jezika, učenici upoznaju s jezičnim i kulturno-povijesnim nasljeđem naših predaka, a za to će nam biti potrebna sva tehnička i intelektualna pomoć hrvatskih institucija u Vojvodini.«

STVARANJE KAZALIŠTA

Marija Jakšić, učenica završne godine Tekstilne škole u Somboru, članica je KPZH »Šokadija« iz Sonte od formiranja zajednice. Bila je aktivna sudionica svih manifestacija na kojima je »Šokadija« sudjelovala. Ljetos je sudjelova-

MARIJA JAKŠIĆ

NOVI VINODOLSKI

vala u radu stručnog seminara »Stvaranje kazališta«, održanog na otoku Galovcu, u Hrvatskoj. Marija je izuzetno zadovoljna: »Naučili smo puno, imali smo i od koga. Voditelji seminara su bili stručni i iskusni, a nadam se da ću naučeno primijeniti u svojoj »Šokadiji«. Željela bih da radim s dječjom dramskom skupinom, sistematski po smjernicama sa seminara, a bit ću sretna raditi i s dramskom skupinom odraslih, jer pored režije, željela bih i glumiti, a vjerojatno mogu i puno toga naučiti od voditelja dramske grupe odraslih. Nadam se da ću iduće godine ponovno biti sudionica seminara, ovog puta s rezultatima svoga rada u dramskom stvaralaštvu, jer, konačno to bi i trebala biti svrha ovakvog načina obrazovanja kadrova u kulturi.«

I. Andrašić

UKRATKO

210 kotlića

SOMBOR – U sklopu Somborskog ljeta, u subotu 26. srpnja u večernjim satima na Trgu Svetog Trojstva u Somboru, održano je natjecanje u kuhanju ribljeg paprikaša, naziva »Somborski kotlić«. Ove godine je bilo najviše kotlića, čak 210. Za odličnu, veselu atmosferu bio je zaslužan Zvonko Bogdan i njegovi tamburaši. Natjecateljima su dodijeljene lijepe nagrade. Najmlađi takmičar je bio Marko Milovanić, koji ima samo 5 godina, a najstariji, sedamdesetjednogodišnji Geza Firanj, kojima su uručene specijalne nagrade.

Treće mjesto u konkurenciji za najljepše dekoriran stol su dobili »Autotehnik Boris«, drugo stol pod šifrom »Ribica«, a prvo mjesto je osvojila kompanija »Kumir«. U konkurenciji za najbolji paprikaš, treće mjesto je pripalo takmičarima iz Odžaka, drugo takmičarima iz Apatina, a prvo mjesto sa 124 osvojena boda je pripalo Zvonku Beniću, predstavniku »Čarde na Dunavu«, kome je nagradu uručio Jovan Vujičić, gradonačelnik Sombora. Grafiku »Bodoš« Dragana Stojkova. Posljednji svoj CD Zvonko Bogdan je uručio najveličem društvu. A ni gospodin Bogdan nije ostao praznih ruku. Njemu se na učešću u programu zahvalio gospodin Zvonko Štrbac i uručio mu majicu somborskog kotlića i grb rodnog grada. Z. G.

»Change« festival na »Štrandu«

SOMBOR – U okviru sedmog po redu »Somborskog ljeta« na kupalištu »Štrand« na Velikom bačkom kanalu kod Sombora od 7. do 9. kolovoza biti će održan »Change festival«, koji je već do sada pobudio veliko interesiranje mladih. Predviđeno je gostovanje grupa »Del Arno Band«, »Sunshine«, »Night Shift«, »Negativ«, »Prljavi inspektor Blaža i kljunovi«, »Love Hunters« i drugi. Nastupiti će i lokalne rok grupe, a biti će priređeno i DJ veče. Festival se održava pod pokroviteljstvom Skupštine općine Sombor, Građanskog lista i RTV B92.

A. R.

U organizaciji KPD »Silvije Strahimir Kranjčević«

Održana VI. Smotra tamburaša - Mikini dani

Piše: Dušica Dulić

U Bačkom Bregu dvije najposjećenije kulturne manifestacije su Mikini dani i Šokačko prelo, a organizira ih Kulturno prosvjetno društvo »Silvije Strahimir Kranjčević«. U selu, koje inače broji oko 1.400 stanovnika, oko 85 % stanovništva

čine Hrvati i žive u nezavidnim uvjetima jer se bave isključivo poljoprivredom koja iz raznoraznih razloga, od prirodnih, društvenih do političkih, u posljednje vrijeme nije omogućila poljoprivrednicima ništa više od pukog preživljavanja. No, to

Adam Vulić - gajdaš iz Sonte

Počasni predsjednik Joza Kolar

Statua Mike Ivoševa

nikada nije bio razlog da se šokački Hrvati ne okupljaju i zabave. Tako su i u subotu, 26. srpnja, organizirani VI. Mikini dani na kojima su sudjelovali dječji folklorni sastavi Kulturno prosvjetne zajednice Hrvata »Šokadija« iz Sonte, Kulturno umjetničkog društva Hrvata »Bodrog« iz

Najmlađi sudionici Mikinih dana

Gosti iz Sombora

Joza Kolar, počasni predsjednik KPD
»Silvije Strahimir Kranjčević«

Bez tamburaša nema očuvanja naše tradicije

»Mikini dani su prvih pet godina svojega postojanja bili u znaku smotre tamburaša, a ove godine je došao do izražaja folklor najmlađih članova nekoliko hrvatskih društava.

»Naše kulturno umjetničko društvo se trudi očuvati tradiciju Hrvata u Bačkom Bregu, čuva nošnju i običaje. Prije šest godina mi smo osmislili manifestaciju Mikini dani, jer smo smatrali da *Mika Ivošev*, koji je rođen i umro u Bačkom Bregu zaslužuje jednu ovakvu manifestaciju njemu u čast. To je bio čovjek koji je sa svojim orkestrom svirao od Ljubljane, Zagreba, Beograda, Splita, pa i do Beča prije 35 i 40 godina. Želimo da tu želju za očuvanjem glazbe i tradicije prenesemo i na nove naraštaje a hoćemo li u tome uspjeti vidjet ćemo. Mi se trudimo da ovakvim manifestacijama angažiramo našu mladost. Izuzetno bi bilo korisno da imamo više tamburaških instrumenata i da možemo oformiti orkestre, jer bez njih nema ni tradicije ni folklor« – kaže počasni predsjednik KPD »Silvije Strahimir Kranjčević« *Joza Kolar*.

Bačkog Monoštora, Hrvatskog kulturno umjetničkog društva »Vladimir Nazor« iz Sombora, te svakako domaćini, mališani Kulturno prosvjetnog društva »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega.

Dr. Jasmina Kovačević

Stipan Medo i mr. Ivan Bandić

U iščekivanju nastupa

Pozorne Berežanke

Slike s likovne kolonije u Bačkom Bregu

Domaćinima pohvale zbog čuvanja kulture i identiteta

Sve okupljene su na VI. Smotri tamburaša Mikini dani pozdravili treći tajnik u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Beogradu *Stipan Medo*, generalna konzulica RH u Subotici *dr. Jasmina Kovačević*, generalni konzul RH u Pečuhu *mr. Ivan Bandić*. Tjednik »Hrvatska riječ« je tom prigodom promovirao direktor i v. d. urednik ovoga lista *Zvonimir Perušić*, a ispred hrvatske zajednice ovoj manifestaciji su prisustvovali i predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća *mr. Josip Ivanović*, član IO HNV zadužen za obrazovanje *Dujo Runje*, v. d. predsjednika DSHV *Petar Kuntić*, te čelnici nekoliko hrvatskih kulturno-umjetničkih društava. U pozdravnim govorima domaćinima su bile iskazivane pohvale zbog nastojanja u očuvanju nacionalnog identiteta.

Gradovi Bačke i Srijema u povijesti (13.)

Nastanak novih gradova u Bačkoj

Vojni šančevi: Novi Sad, Sombor, Subotica

TURSKA KOLONIZACIJA: Dugotrajni ratovi s Otomanskim Carstvom doslovce »su ispraznili« prostor Bačke i Srijema. Stanovnici koji nisu izginuli u borbama ili pali u ropstvo, bježali su najčešće u pravcu sjevera, u srednju i gornju Ugarsku. Teritorije koje su pale pod tursku vlast, ostale su tako bez stanovništva, pa su Turci morali da izvrše kolonizaciju, prije svega Srijema, Bačke i Banata, jer su im bili potrebni kmetovi-seljaci čiji rad će izdržavati stacioniranu vojsku i tursku upravu. Kolonisti (silom ili milom) bili su »nevjernici« koji su poticali s Balkana, uglavnom iz Srbije i Bosne, ako sudimo po imenima dešifriranih turskih *deftera* - poreskih spisakova. Prva velika kolonizacija se vrši za vrijeme vladavine sultana Selima II. (1566.-1577.). Umjesto dotadašnje županijske uprave, uveden je novi upravni sistem, te su novoosnovane teritorije, podijeljene u *sandžake* kao dio Budimskog *vilajeta*, koji je zahvaćao osvojenu ugarsku teritoriju. Selim II. je u Segedinskom sandžaku, osim postojećih sedam, naredio osnivanje još dvije *nahije*, tj. najmanje teritorijalne upravne jedinice. To su bili Subotica i Baja i time je završeno administrativno zaokruživanje Segedinskog sandžaka s devet nahija. Ovaj sandžak obuhvaćao je današnju teritoriju Bačke, u kojoj su Sombor, Subotica, Bač i Titel postali sjedišta nahija. Interesantno je da se teritorija subotičke nahije, poklapala s današnjim teritorijem tzv. Sjeverno-bačkog okruga. Utvrde koje su postojale u sjedištima nahija Turci su popravili, ojačali a negdje i proširili. Neke postojeće crkve su pretvorili u džamije, ali su gradili i nove, za naše krajeve sasvim nove objekte, kao na primjer kupatila.

Turci su dozvoljavali djelovanje franjevac, koji su s vremena na vrijeme obilazili katoličke vjernike, radi krštenja, krizmanja, duhovne potpore. Zvuči kao paradoks, ali Sombor, Subotica, Bač i Titel su, zahvaljujući, Turcima na neki način ponovo osnovani kao gradovi, i mogli su da prežive teška vremena te da postanu nukleusi, začeci budućih gradova.

DALJA ISELJAVANJA: Turci na ovim prostorima nikad nisu mogli uspostaviti trajniju, mirnu vlast. Na ove teritorije stalno su upadale družine nekadašnjih feudalnih gospodara, radi ubiranja poreza, pošto su smatrali da su teritorije, njihovi posjedi samo »privremeno zaposjednuti«. U historiografiji ovo nazivaju dvostrukim oporezivanjem. Stanovnici su plaćali porez i Turcima i bivšim vlastelinima. Zbog nesigurnih vremena kolonizirano stanovništvo je, kada se pružala prilika, bježalo na naizgled sigurnije teritorije, u sjevernu Ugarsku. Nekad su ih i pozivali. Tako imamo dva dokumenta, iz 1598. godine u kojima Mikloš Palfi (Pálffy Miklós) kapetan oslobođenog Esztergoma (Ostragon) poziva turske podanike iz Bačke da se nasele na opustošene zemlje u okolini ovog grada. Stanovnici 37 sela iz sjeverne Bačke pristaju na iseljenje na »sigurniju« teritoriju. Među ovim selima su Gara, Tavankut, Đurđin, Kelebija, Kačmar, Vamtelek itd. Neke se porodice, kasnije, nakon oslobođenja od Turaka vraćaju iz Esztergoma u ove krajeve, npr. čuvena subotička plemićka obitelj Mamužić.

PONOVNA RAZARANJA SELA I GRADOVA: Krajem XVII. vijeka Habsburška Monarhija, nakon propale opsade Beča, poduzima ofanzivu protiv Turaka, oslobađajući centralne dijelove Ugarske. Nakon dvije »najkrvavije bitke stoljeća«, prvo slankamenske zatim senčanske, potpisan je Karlovački mir 1699. godine. Karlovački mir je prihvatio *status quo* na terenu, jer su u turskom posjedu ostali i nadalje Banat, dio Srijema i Beograd. Iste godine je uvedena županijska uprava u Bačkoj, pokušajem formiranja Bačke i Bodroške županije. U ovim županijama, županijska vlast je ipak ostala formalna, jer je iz procesa uvođenja »civilne« uprave bila izuzeta Bačka. Iz vojnih (ali i političkih) razloga na teritoriji Bačke i Srijema 1702. godine počelo je formiranje Po-tiske vojne krajine, koja se sastojala od 13 »šančeva« zapravo utvrđenih vojnih logora-naselja. Najveći su bili Subotički i Somborski. Statusno stanovnici ovih gradova su bili slobodni vojnici-seljaci, koji su za svoje usluge, umjesto plate (najamnine) dobili zemlju na korištenje. Bili su

Gradovi su u povijesti uvijek predstavljali viši stupanj slobode nego sela, i zato su se u gradovima prvi put susretale i miješale razne kulture, civilizacije, jezici. U ovoj povijesti glavnu ulogu ima čovjek - graditelj, zato, uopće nije bitno tko je, kada i odakle došao. U ovoj priči bitno je tko je što učinio i izgradio.

Piše:
mr. Zsombor Szabó

Somborski šanac
početkom XVIII. stoljeća

oslobođeni i davanja određenih poreza. Vojne posade šančeva su u početku činili njemački oficiri i vojnici iz carske armije, stari graničari iz gornje Ugarske i vojnici (s porodicama) regrutirani iz redova izbjeglog kršćanskog stanovništva iz balkanskih krajeva turske carevine (uglavnom iz Srbije, Bosne i Hercegovine).

VOJNI LOGORI, BUDUĆI GRADOVI: U Somboru, Subotici i današnjem Novom Sadu (Petrovaradinski šanac) izgrađeni su i šančevi većeg obima. Šanac se sastojao od jarkova ispunjenih vodom, od zemljanih bedema i drvenih palisada. (tzv. Vijenci u Somboru nastali su na mjestu nekadašnjeg šanca). Po popisu stanovnika u Subotičkom šancu 1702. godine zajedno sa vojnicima stanuje 2172 osoba. Vojnici čine 25 posto, a siročadi 10 posto populacije. Slično je i u Somboru. Ovi malobrojni i siromašni stanovnici, ratnici i zemljani šančevi su postali nukleusi oko kojih su nastali današnji najveći gradovi Bačke.

U idućem broju: Od šanaca do slobodnih kraljevskih gradova

Dr. Josip Andrić sistematskim bilježenjem melodija bačkih Šokaca i Bunjevaca sačuvao od zaborava etno baštinu ovoga podneblja (4.)

Melodično tugovanje

U tamburaškoj glazbi prvi je koncertne skladbe s nazivom elegija skladao dr. Josip Andrić. Prva je ŠOKAČKA ELEGIJA opus 83. skladana 31. prosinca 1940. godine. Nju je skladatelj posvetio svom rodnom selu Bukinu u Bačkoj. Kako se i po čisto hrvatskom imenu vidi, to je selo od davnina bilo naseljeno Šokcima. No u drugoj polovini 18. stoljeća stali su se u tom selu naseljavati Nijemci, koji su pomalo potiskivali starosjedioce – Šokce. Skladatelj nam u ovoj svojoj elegiji iznosi sudbinu svog rodnog sela, iz kojega se i on kao dijete preselio u Srijem. Kroz lijepu – šokačkim duhom prožetu melodiju te skladbe, osjeća se tugovanje, koje je izazvano Andrićevim sjećanjem na rodno selo.

BUNJEVAČKA ELEGIJA opus 43 (1943. g.), jest, možemo reći, prava glazbena sestra šokačke legije. Nju je skladatelj posvetio bunjevačkim salašima. Poznato je da u Bačkoj žive dvije grane Hrvata: južnije su naseljeni samo Šokci, a sjevernije Bunjevci. I jedni i drugi su se za stare Austro-Ugarske monarhije teško odupirali odnarođivanju i tuđinskom ugnjetavanju. Bunjevci, koji su živjeli kao seljani uglavnom na svojim salašima tu izvan sela i gradova, gdje je bilo sve veće prisilno odnarođivanje, sačuvali su svoj jezik, svoju narodnu svijest, svoju bunjevštinu. To je eto lebdjelo pred očima skladatelja, kada je usred II. svjetskog rata, dok je Bačka opet stenjala pod tuđinom, skladao BUNJEVAČKU ELEGIJU, koju je završio 12. rujna 1943. g. Iako iz melodije te skladbe proizlazi tuga, ipak kroz nju probija i vedra nada da će jednom doći i prava sloboda.

Rodni kraj čovjek nikada ne zaboravlja. Uz njega nas veže cijelog života posebna ljubav, koja u raznim trenucima dolazi do jakog izražaja.

Tako se i radnja Andrićeve operete NA VRBI SVIRALA odvija u Bačkoj i Srijemu. Opereta NA VRBI SVIRALA prvo je glazbeno scensko djelo iz života bačkih Šokaca. Radnja se događa u selu Plavni, koje leži s druge strane Dunava nasuprot Vukovara, s kojim je to selo od davnine

najuže ekonomski povezano. Skela između Plavne i Vukovara i u ovoj je opereti važan faktor. Prva zamisao te operete potječe iz 1912. godine, kada je skladatelj još kao požeški maturant skladao uvertiru. Iza toga je prošlo preo 40 godina, dok nije 1955. godine konačno operetu dovršio, te je 1. veljače 1956. godine u samoj Plavni bila i njena prazna izvedba.

Bio je to značajan kulturni događaj: mladež malog bačkog sela izvela je operetu, u kojoj su i radnja i glazba i libretista-skladatelj i svi izvođači iz istoga sela. Neka se na Plavnu ugledaju i druga naša ne samo sela, nego i gradovi, kako se s mnogo ljubavi, volje, kulturnog smisla i ustrajnog rada mogu uz čedne sile postići i lijepa ostvarenja.

Značajnu pozornost posvetio je dr. Josip Andrić skladanju većih koncertantnih opusa za tamburaške orkestre. Tako u njegovom glazbenom stvaralaštvu bilježimo i postanak sedam koncertnih uvertira.

Prva uvertira Josipa Andrića NA VRBI SVIRALA, opus 36. nastala je 1912. godine, dok je bio dak požeške gimnazije. Oblik uvertire je rapsodički s pet glazbenih tema, koje se oslanjaju na našu narodnu melodiku, a dvije od tih tema su upotrebljene kao djelomični citati (»Oj Savice« i »Moj se dragi na put sprema«). Uvertira koja počinje s kratkim motivima frule (svirale), cijela je mladenački poletna i živa te kulminira, kad je skladatelj iz melankoličnog motiva pjesme »Moj se dragi na put sprema« razvio završni dio u bravu - roznom Allegro vivo koji ostavlja na slušaoca snažan dojam.

Druga po kronološkom redu nastajanja je uvertira REPUBLIKA, opus 99. koju je Andrić započeo skladati 1916. godine kao svečanu uvertiru SLOBODE, a poticaj za to dala mu je vijest usred Prvog svjetskog rata, da je tadašnja Antanta postavila kao svoj cilj, omogućiti narodima Austro-Ugarske, da se oslobode i stvore svoje vlastite samostalne republike. Obuzet radošću nad tom činjenicom skladatelj je napisao Uvod te uvertire kojom je izrazio čežnju za slobodom hrvatskog naroda i radost u očekivanju njena ostvarenja. Iz uvodnog motiva

Dr. Josip Andrić je bio jedan od najmarkantnijih stvaratelja u XX. stoljeću kojeg su imali Hrvati u Vojvodini. Domet na njegova interesa bila je nesvakidašnje raznovrsna – uspješno se bavio književnim radom, pisao je na jezikoslovne teme, skladao je mnogo djela, među ostalim i prvu operu iz života bačkih Bunjevaca »Dužijanca«, skupljao je i obrađivao glazbeno blago u Bačkoj i Slavoniji, pisao je muzikološke tekstove, bio dugogodišnjim urednikom u HKD sv. Jeronima, bio je i neumorni kulturni pregalc... O ovome Plavnjanimu za »Hrvatsku riječ« piše renomirani hrvatski skladatelj, dirigent i pijanist Julije Njikoš, veliki poštovatelj i poznavatelj života i djela dr. Josipa Andrića.

Piše:
Julije Njikoš

Andrić sa instrumentom

Slobode razvio je kasnije uvertiru koncipirajući uvertiru u sonatnom obliku. Cijela glazba te koncertne uvertire nadahnuta je svečanim karakterom, kroz koji probija borbeni zamah i radostan polet dovodeći do glazbene kulminacije zanos, što će biti ostvarena sloboda ovjenčana Republikom kao najjačom njenom garancijom.

Starovinski svadbeni adeti Bunjevaca (V. dio)

Uskočkinja

Piše: Alojzije Stantić

*Kad su se
već složili
da će primit
uskočkinju,
dali su joj da
opere noge
i da ide u krevet
u sobu di spava
svekrva il zaova,
jetrova,
al nikako je nisu
puštili da
prinoči u sobi
s momkom*

Iako su naši stari bili temeljni i promišljeni u svemu, osobito kad su tili udomit mlade, život je pokazo da njim nije sve i uvijek pošlo za rukom onako kako su skontali, iako su o tom ko zna koliko dugo jesapili. Iz daljeg su smišljali kako da njim dici bude što bolje, jel su dobro znali da kad se mladi zaljube onda nisu kadri da vide unaprid. Iskusnim starima je ta ljudska narav bila dobro poznata, koju je kadgodašnji mudrac zabilužio: »Svi plodovi budućnosti su u simenu sadašnjosti.«

Tušta nji su imali na umu taj na-uk i zato su zdravo pazili s kim će njim dite poč (počet se zabavljat), a kad se to desilo, a oni ocinili da to baš neće ispast najbolje, zdušno su se pastrili da tako idenje prikinu u začetku. Al, mlade ne mož »držat na lancu«, pa su se osobito momci uveče iskradali i očli malo dalje od salaša (kuće) da bi kakotako doprli do izabranice srca. Iz taki tajni sve češći viđanja katkad su se dvoje mladi udivanili da neće čekat da na nji dođe red da se uzmu. Skratice put.

Po ko zna kakom dogovoru al jedne večeri dvoje mladi se nađu, momak se ušunja do salaša divojke, a kad svi u salašu poležu ona se iskrade i brez »zbogom« često brez ikakog bućura ode sa izabra-nikom u nov život.

USKOČKINJA U MOMKO-VOJ KUĆI: Usput je plašljivu divojku momak kuražio da se ne boji, nji sad više niko i ništa ne mož rastavit, a kad dođu na salaš probudiće mamu i baću, staće kod vrata pod svetnjaču i lipo kazat: »Bačo (nane) ja sam dovo uskočkinju«, često još »ja je volim« il »ne možem brez nje«... i ko zna još kako su se pravdali, al

šta je urađeno to su i stariji dobro znali tu više nema natrag.

Uskočkinju iz momkove kuće ne mož vratit natrag, jel dosta je samo toliko da se zna da je ona niko vrime noćom provela u momkovoju kući, a to je značilo da je ona postala njegova. Katkad su roditelji negodovali ako njim buduća snaja nije po volji, al su se teško mogli oduprt i sinovljevoj volji, pogotovu ako je bio mezi-mac. Malo karanja ko na priliku: »kako vas nije sramota od svi-ta...«, »niste mogli čekat...«, »ni-je vam valjda krava stala na nogu da se morate žurit...« i tako redom već prema rečitosti roditelja. Za to vrime je momak obično čvrsto držo za ruku divojku, da se ne boji jel je on čuva, a ona sirota nije smila dignit pogled s vrva papuča. Strpljivo su podneli što su bili izruženi i samo čekali da se stariji okane pripovitke i dadu njim blagoslov, da je poškrope svetom vodom i ričima blagoslo-ve. Rad tog se od ulaza u sobu ni-su makli dalje od svetnjače.

Kad su se već složili da će primit uskočkinju, dali su joj da opere noge i da ide u krevet u sobu di spava svekrva il zaova, jetrova, al nikako je nisu puštili da prinoči u sobi s momkom.

Sutradan ujutru svekar se lipo obuko sio na kola i odno rakiju preteljima, da znadu da njim je čer uskočila za njegovog sina i da se više ne staraju o divojki, nije joj se desilo ništa rdavo. Ako je rodi-teljima rakija bila po volji, ako su bili zadovoljni s kim će se sprete-ljit, odanili su i počastili se raki-jom. Tu nije bilo tušta pripovitke pretelj, il ko je već dono rakiju, vratio se natrag sa spakovanim di-vojkinih bućurom, njezinim ru-

vom, al joj nisu dali za nju spremljen štafir.

Kad se desilo da divojkini roditelji nisu tili primit rakiju, onda nije bilo tušta pripovitke, a taj ko je dono rakiju razlupo je bocu prid kućom i vratio se natrag. Rakija je ostala u avliji divojke.

Drugog dana se po komšiluku, a od njeg munjevitom brzinom po cilom šoru raščulo da je taj i taj momak dovo uskočkinju, a kod divojkini se raščula novost da je divojka uskočila.

VINČANJE USKOČKINJE:

Čim se razdanilo divojku su obukli u čisto ruvo, s momkom nisu ručali već su očli na upis. Kad ji je plebanoš upiso, održo njim je na-uk prid vinčanje, ispovidio i pričestio... (Po ondašnjem adetu čeljade koje se kani pričešćivat od ponoći do posli pričesti ništa nije smio ist ni pit. Kratak virski nauk su mogli dobit jel je u to vrime bilo nezamislivo da kogod nije do-bio-primio sakramente krštenja, krizmanja, pričesti i ispovidi, koje katolik mora primit prija sakra-menta ženidbe).

A bilo je i takog, kad nisu primi-li rakiju, onda se svekar i svekrva morali nastarat za ruvo. Vinčanje uskočkinje je bilo tajno, čim su našli kuma, kumu, starog svata i starosvaticu svećenik ji je vinčo. Snaša je za vinčanje oblačila malo bolje ruvo, ne bilo i brez vinca na glavi.

Posli vinčanja su s kumovima i starim svatima došli na malo bolju užnu i tu je kraj pripovitke. Sli-dećeg dana se život odvijko da se ništa nije desilo. Svit je malo pripovido o uskočkinji, al čim se štogod drugo desilo okanili su se uskočkinje. ■

O putovima spoznaje

Čistoća srca

Piše: Vlač. mr.
Andrija Kopilović

Poznata je

ona grčka

mudrost:

znam da

ništa

ne znam,

ali znam

da tom

spoznajom

više znam

od vas

sviju!

Naše iskustvo poznaje više putova do istine. Prvi i osnovni put spoznaje istine je vlastito iskustvo. Čudno se, tokom cijele povijesti, ponavlja trajno a neugodno iskustvo da se svatko uči na svojim pogreškama. Čini se da tako mora biti. I razum nam drugačije govori i dobronamjerni ljudi nas upozoravaju i sami osjećamo da ono što činimo ili ono što nas očekuje nije baš dobro, ali ipak činimo. Kada iskusimo da to nije dobro i na nama se obistinjuje poslovice: pametan čovjek uči na tuđim pogreškama, a lud na svojim. Tko to od nas po koji puta nije bio »lud«?

No, svejedno, ipak je vlastito iskustvo i u lošem, a nadasve u dobrom najbolji izvor spoznaje. Drugi izvor našega saznanja je tuđe znanje. Naime, da nema drugih i drugačijih, ostali bismo jako siromašni i u srcu i u pameti. Čovjek uči dok je živ, kaže narod. Poučljivost su stari Grci smatrali jednom od temeljnih kreposti. Jao onom koji misli da toliko zna, te ne može više »ništa naučiti«. Poznata je ona grčka mudrost: znam da ništa ne znam, ali znam da tom spoznajom više znam od vas sviju! Dakle, drugi put spoznaji i znanju je učenje od drugih: roditelja, učitelja, škole, Crkve, društva, itd. Trajna informacija i trajna formacija je proces koji traje cijeli život. Dakle, daci smo u nekom smislu riječi cijeloga života. Treći izvor naše spoznaje je natprosječna veličina kojom su mnogi od naše braće obdareni. To su učenjaci. Malo tko bi od nas mogao doseći, pa i shvatiti, neke od znanstvenih činjenica, tvrdnji i postavki velikih umova da ne postoji povjerenje upravo u tu njihovu znanstvenu veličinu. Tako su čovječanstvu veliko blago veliki mislioci, stvaraoci, umjetnici, znanstvenici... Od njih primamo što sami često ne možemo provjeri-

ti, ali smo sretni što iza tih tvrdnji stoji njihov autoritet. Tu smo već na području spoznaje za koje je potrebno povjerenje i nadasve puno razboritosti. Bahati, »šupljoglavi«, oholi takve ne priznaju. To su te »male duše« čiji svijet nije veći od njihovog vlastitog kruga na kojem stoje. Zato i stoje sami, ali su dovoljno jaki da iz te osame prezirno gledaju na sve oko sebe. Ako im se dade šansa još i progovoriti, onda više istina nije u funkciji spoznaje i obogaćenja, nego u funkciji »trovanja okoliša«. Četvrti izvor spoznaje o kojem želim ovdje najviše govoriti je ona vrsta spoznaje koja se rađa u savjesti. Naime, u prethodna dva nastavka našega cijenjenog Li-sta sam namjerno govorio o savjesti kao posebnom i samo za čovjeka vlastitom daru. Jer, savjest je darovana samo čovjeku koji je po njoj odrediv i moralan. Moralnost čovjeka spada na njegovu bit čovječnosti. Zato je savjest privilegirano mjesto u kojoj se događa čovjekovo samoodređenje. Mi vjernici vjerujemo da je savjest jedini prostor u kojoj progovara sam Bog. Zato se u području savjesti događa i odluka za ili protiv Boga. Dakle, savjest je mjesto vrlo dramatične odluke vjere i nevjere – dobra i zla. Stoga je prihvatljiva istina i najobvezujuća ona koja se dogodi u savjesti. Imajući u vidu da se biblijska savjest poistovjećuje sa srcem – središtem čovjeka – dobro je razmišljati o istini koja se spoznaje srcem. Od svih nabrojanih putova do spoznaje istine, čini nam se da je ipak najvažniji ovaj put spoznaje. Mislim, vrlo je siromašan čovjek koji možda ima sve ostale putove do istine otvorene, a da mu je ovaj put zapriječen ili zamagljen. Koja korist od onoga i onakvoga znanja?! On tim spoznajama ne može odrediti sebe i ne može stati u red dobrih ljudi. Možda u nekom smislu može stati u red velikih. A da li

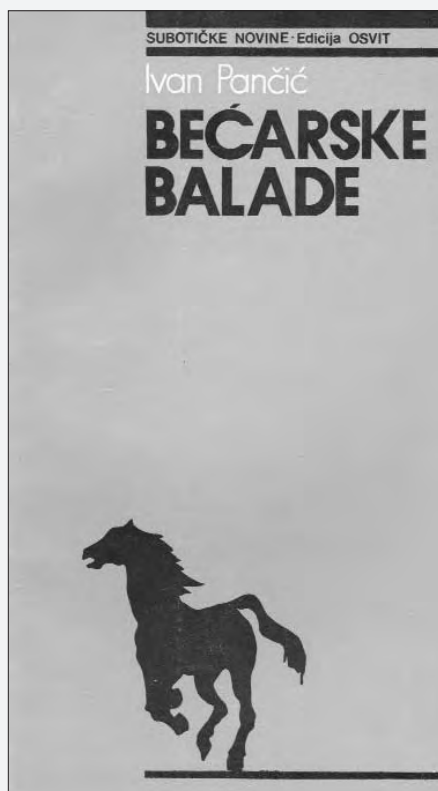
je to bitno? Čemu biti velik, a ne čovjek? Mnogi su ušli u povijest po velikim djelima, a ostali su mali ljudi, upravo zato što su zanemarili glas savjesti u srcu i glas koji je dolazio »s one strane«. Pristanak volje na istinu, koja nam se javlja preko savjesti i u savjesti uvijek je povezana teškoćom odlučivanja, jer se čovjek mora opredijeliti. Lakše je biti neodređen i nedefiniran. Međutim, najteže je živjeti s ljudima koji se i prema istini nisu opredijelili. Tako zapravo ima malo onih koji prihvaćaju istinu, koja ih često i nadilazi, ali s time nije prestala biti ni istinom, niti je prestala biti zahtjevnom, samo smo neprihvaćanjem mi zapriječili toj i takvoj istini da dođe drugima. Stoga ako me otvoreno pitate gdje je krivica za sve što se naziva zlom, moram jednostavno odgovoriti: prljavo srce. Ništa nema odvratnije ali ništa odgovornije, nego se protiviti vlastitoj savjesti i čistoći srca, te tako zapriječiti i sebi i drugima da ona istina koja dolazi »s one strane – od Boga« ostane bez ploda i u nama i ne bude posredovana onima koji bi je preko nas mogli čuti. Koji dakle zadatak stoji sada kao najvažniji pred našom zajednicom? Mislim: čišćenje srca. Poraditi od sebe i na sebi i isključivo od sebe, a ne od drugih, da bi moje srce što je moguće više bilo očišćeno predrasuda, osuda, prezira, zle volje, zlih misli prema drugima i bilo slobodno za prihvatanje osnovnog evanđeoskog pravila: što ne želite da drugi čine vama, nemojte ni vi činiti drugima. To je prva i temeljna metodologija »čišćenja srca«. Ako hoćemo bolju budućnost za druge, a spas za sebe, moramo danas početi očistiti svoje srce tim evanđeoskim aksiomom, inače se istina neće dogoditi i možda ćemo činiti velike stvari, a ostati mali ljudi ili, ne daj Bože, neljudi!

Prijedlog tjedna

Bećari iz pustare i ljubavna čežnja

IVAN PANČIĆ: »BEĆARSKE BALADE«

Subotički književnik *Ivan Pančić* (1933. -1992.) napisao je dokumentarnu poemu »Bećarske balade«, oslanjajući se na izvore podataka do kojih je došao tijekom istraživanja o pojavi harambaša i bećara u historijskim trenucima ovog tla u razdoblju od sredine XVIII. do konca XIX. stoljeća. Pišući stihove o soju zaboravljenih junaka koje su zvali bećari, Ivan Pančić je ljepotom lirike panonske himnike ovjerio vlastitu poetsku individualnost. Stihovi »Bećarskih balada« nezaobilazni su u prostoru naše zavičajne književnosti. Pjesnik, kritičar i prevo-

ditelj, a po naobrazbi specijalista kliničke psihologije, Ivan Pančić napisao je više knjiga pjesama: »Buđenje« – ciklus pjesama u zajedničkoj zbirci »3X20« s *Jakovom Orčićem* i *Antom Zolnaićem* 1957., »Oblak na dlanu« 1962., »Grozдови svjetlosti« 1970., »Natpivavanja« 1972., »Koji stižemo sami« 1979., »Ogovaranje života« 1984. i »Bećarske balade« 1986. Napisao je također i historijsku studiju »Kolera u Subotici 1873. godine« (1991).

Pančićeve »Bećarske balade« svoj motiv crpe iz prošlosti. Pjesnik je uspio ostvariti životan psihopoetski profil bećara tog doba, potvrđujući iznova, kao i u ranijim knjigama pjesama, arhetipski osjećaj za zavičajno. Od pet ciklusa »Bećarskih balada« četiri su pisana ekavicom, dok je peti ispjevan ikavicom. Pančićevi bećari iz »Balada« kobno su determinirani zbog pružanja otpora vlasti. Bećar je riječ perzijskog-staroturškog porijekla i označava mladića besposličara. Ona se počinje upotrebljavati u XVIII. stoljeću za označavanje onog dijela kmetstva u Austro-Ugarskoj Monarhiji koji nisu imali ni zemlje ni sredstava za proizvodnju, za tzv. beskućnike. Bećarski način života bio je sinonim za nesigurnu egzistenciju, koji je karakterizirala ogromna klasna razlika. Nasilničko ponašanje bećara prihvaćano je od naroda i idealizirano kao izraz njihovog vlastitog bunta protiv spahija, plemića i državne administracije. Pišući o bećarima, Pančić ne pokušava izraziti neko tobožnje neoromantično suosjećanje s junacima pustara. Umjesto toga, pjesnik izražava svjetonazor koji je uvijek aktualan i koji je središnji efekt »Bećarskih balada« predočen i u stihovima pjesme »Bilo neba«: »svet su pravi naše sanje/to je moje sve imanje/čuvam snova mlado stado«. Finalni efekt, koji iskazuje pjesnikov stav otpora spram date stvarnosti, izražen je u svakoj pjesmi »Balada«. Iako je doba bećara odavno prošlo, upravo taj jak finalni akcent pruža priliku za promišljanje naše društvene aktualnosti koju obilježava i licemjerje našega vremena. Svaki narod ima svoje heroje koji su »dopisivani« kontinuitetom svijesti koja odbija jednodimne projekcije stvarnosti. Ipak, utopistički snovi sadrže i opasnost o kojoj kazuju i sljedeći Pančićevi stihovi: »Podložnik sam ja bez smrti/zalud mene đavo krsti. /Tražim se-be vekovima, mene nema, samo plima«. Snovima se nije dovoljno prepuštati. Treba htjeti u sklopu raznolikosti nejednakosti, u kojem jedino postoji uvjet za nastajanje kvaliteta, ostvariti snove, ali kako je sloboda izvor unutarnjeg sukoba i protivrječnosti u čovjeku, ni prazna sloboda, a ni prinudno bratstvo ne mogu donijeti radost ljudima. U htijenju otklona od jednodimne projekcije stvarnosti nametnute kao obvezujuće mentalne i životne vizure, neophodne su prilično jasne uspostavljene koordinate mentalne pozicije u kojoj se zbiva individualitet. Čitajući »Bećarske balade« provjerite kome više vjerujete. Srcu ili razumu? I gdje čuvate Boga, ako mu vjerujete.

ĐAVOLI: »LJUBAV I MODA«

Neno Belan jedan je od najplodnosnijih hrvatskih pop-autora. Prvu popularnost stekao je u grupi »Narodno blago«, a potom svira u triju Aquilla koji je izvodio izvorne dalmatinske skladbe. Belan osniva Đavole 1984. godine. Prepoznatljiv glazbeni izričaj Đavoli su izgradili uklopivši utjecaje ranog rock n rolla, talijanske kancone i hrvatskih popularnih standarda. Đavoli su sa samo tri albuma: »Ljubav i moda« 1986., »Halo Lulu 22« 1987., »Ostani uz mene« 1988., ostvarili jednu od najznačajnijih karijera u hrvatskoj popularnoj glazbi. Dojmljivi ljubavni tekstovi s albuma »Ljubav i moda«, kao i osjećaj prošlosti kombiniran s modernom glazbenom tehnologijom, te poskočice i balade nastale plodotvornim utjecajem Mediterana, najbolji su pokazatelj karakteristika glazbenog stila skladatelja Belana, koji se iskazuje i nakon rasformiranja sastava Đavoli 1993., kada se Belan okreće samostalnom radu.

Jedan od najboljih hrvatskih albuma svih vremena »Ljubav i moda« producirao je *Ivan Piko Stančić*. Na albumu »Ljubav i moda« savršeno su uklopljeni utopistički, najneviniji zamišljaji iskonskog duha rock n rolla s glazbenim idiomima hrvatske popularne glazbe pedesetih i šezdesetih godina, talijanske kancone, romantike i suvremenog pop-zvuka. Više pjesama brzo su postali hitovi: »Bila krila galeba«, »Điri-điri«, »Zvuci ulice«, dok su balade »Pričaj mi o ljubavi« i »Nebo vraća osmijehe« još uvijek popularne. Đavoli su svojim albumom prvijencem pokazali da emocionalne vrijednosti pop-glazbe nisu definirane generacijskom pripadnošću.

Zvonko Sarić

Vijesti

Hrvatski pisci u Budvi

Prošlog su tjedna u Budvi gostovali predstavnici nakladničke kuće AGM (Zagreb). Uz urednika *Krunu Lokotara* u Crnu Goru su stigli i pisci *Borivoj Radaković*, *Zoran Lazić* i *Gordan Nuhanović*. Prema riječima urednika biblioteke »Feral Tribune« (Split) *Predraga Lucića*, i oni bi se trebali zaputiti k Budvi sredinom kolovoza. Gostovanje nakladničke kuće AGM organizirao je u suradnji Budva-Grada teatra i beogradske nakladničke kuće »Plato«.

Trinaesti baštinski dani-susret pjesnika s triju hrvatskih jezičnih identiteta

Koncem minolog tjedna okončana je manifestacija »Baštinski dani« koja se održala na otoku Braču, u Selcima. Na Veliku subotu 30. ožujka 1991. godine pjesnik *Drago Štambuk* je utemeljio pjesničku manifestaciju »Croatia rediviva«. Netom okončani pjesnički skup naslovljen »Ča-kaj-što« u cijelosti je posvećen prošlogodišnjem laureatu *Zvonimiru Mrkonjiću*. Glavna atrakcija ovogodišnjih Baštinskih dana bio je nastup *Luke Paljetka*, ovjenčanog Maslinovim vijencem 1996. godine.

Kolundžijin violinski resital u Subotici

U okviru bogate kulturne ponude proslave Dužijance 2003. godine, subotički ljubitelji klasične glazbe moći će prisustvovati koncertu glasovitog beogradskog violinista svjetskog renomea *Jovana Kolundžije*. Kolundžija će izvesti djela Jochana Sebastiana Bacha (i to ona najteža za solo-izvođenje: Partitu broj 2 u d-molu i Sonatu broj 1 u g-molu). Koncert kojega je organizirao Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost održat će se u Katedrali svete Tereze Avilske 4. kolovoza, a početak je najavljen za 20 sati.

Hrvatski rockeri u Beogradu

U okviru prvog »Belgrade Beer Festivala« kojeg organizira Beogradska kulturna mreža »Music & More«, a kojega mediji najavljuju kao »četverodnevni glazbeno-pivski happening«,

na platou kod Kule Nebojša (donji grad Kalemegdana) nastupit će (i) hrvatske rock-skupine »Psihomodo Pop«, »Pips, Chips & Videoclips« »Neno Belan & Fiumens« te »Hladno Pivo«.

Religije Balkana na CD-u

»Religije Balkana« - CD čiji je autor *Zoran Koš* (Koš & Co) promoviran je 27. srpnja u Biblioteci grada Beograda. Na ovom disku koji je objedinio pet balkanskih religija - judaizam, pravoslavlje, katolicizam, islam i protestantizam, radila je brojna ekipa suradnika, među ostalima i: *Ermoza Bacha*, *Konrad Pater*, *Radomir Rakić* i *Marijana Eisenholt*. Recenzenti projekta su *Milan Vukomanović* i *Refik Šećibović*. Svaki od stručnjaka i autora tekstova pripadnik je religije o kojoj je pisao, a projekt je financijski u najvećoj mjeri pomogao Fond za otvoreno društvo. CD sadrži više od 150 fotosa, 30 video - zapisa i 250 stranica teksta.

Pedeset tisuća ljudi aplaudiralo »Bambi Molestersima«

Skoro pedeset tisuća ljudi okupilo se minolog tjedna u njemačkom gradu Wisbadenu, gdje je hrvatski alternativ-rock band Bambi Molesters odsvirao svoj posljednji nastup. Hrvatski rockeri bili su posebni gosti glasovite američke grupe R. E. M. na europskom dijelu turneje, kako javlja hrvatski nakladnik »Molestersa«, »Dancing Bear«. Pred sam kraj nastupa, pjevač, tekstopisac i frontman R. E. M. *Michael Stipe*, raspoloženo se pridružio hrvatskim rockerima na podijumu i zatražio od publike da još jednom »velikom aplauzom pozdrave vrsni surf-band iz Hrvatske«, što je publika spremno prihvatila, nakon čega su *Peter Buck* i ostali iz R. E. M. na trenutak zasvirali dio pjesme Bambi Molesters - »Pipeline«.

Tjedan pred nama: kulturne manifestacije u povodu Dužijance 2003.

Izložba, koncert i književna večer

U ponedjeljak 4. kolovoza u 19,00 sati u Likovnom susretu je svečano otvaranje izložbe S Božjom pomoću – Dužijanca 2003. Izložba nosi naslov »Marljive ruke molitve i rada«. Sa- stoji se iz tri dijela: petnaest otajstava Krunice – velike slike u tehnici rada u slami, poznato djelo *Ane Milodanović* po prvi puta je pristupačno javnosti. Drugi dio je: ljepota šlinga, a treći dio izložbe je zbirka raznih krunica kao nabožnog predmeta od kojih »svaka ima svoju priču«.

Istog dana, a u povodu otvaranja izložbe, u 20,00 sati je u subotičkoj Katedrali solistički koncert jednog od najpoznatijih violinista svijeta *Jovana Kolundžije*.

U četvrtak u 19,00 sati u HKC »Bunjevačko kolo« je već uobičajeno književno veče pod naslovom: »Molitvenik Slava Božja«. Riječ je o Budanovićevoj Slavi Božjoj i o drugom izmijenjenom izdanju Beretićeve Slave Božje. U sklopu te manifestacije je i dodjela »Antušove nagrade«.

Manifestacije koje će se održati u sljedeći petak, subotu i nedjelju objavit ćemo u sljedećem broju.

Predvoditelj ovogodišnje Dužijance je visoki dužnosnik Vatikanske kurije, Kardinal *Mario Francesco Pompedda*.

»MARLJIVE RUKE MOLITVE I RADA«

»Na prvoj izložbi 10. marta 1962. godine ostvarenje Ane Milodanović (1926), nazvano »RIT« bilo je prva slika »u tehnici slame« (zapravo, plitki reljef; možda slika-skulptura). No, nedvojbeno je taj eksponat prva »slika samosvojne tehnike«, predstavljena u sklopu jedne likovne izložbe. Prošlo je od tada više nego četiri decenije – jedan radni vijek – a problem traje! Naime, je li te daleke večeri u tavankutskom Omladinskom domu prezentirano djelo umjetnosti naive ili folklorna rukotvorina? Ana Milodanović je u to vrijeme jedna od nekoliko dobro znanih *pletilja slame*. Na pomenutoj izložbi pored slike »Rit« ona je izložila i maketu oblikovanu u slami »Žednička crkva«. Njen primjer su potom slijedile i ostale aktivne pletilje. Uključivati će se postepeno u skupinu naivaca. Na drugoj izložbi marta 1963. u istom prostoru, uz sve brojnije sudionike, Ana Milodanović djeluje usamljeno. Njena »Sova na đermu«,

ANA MILODANOVIĆ je rođena 18. svibnja 1926. u Žedniku kod Subotice. Već kao poznata pletilja kruna i drugih simbola od slame za proslave dužijance i u Žedniku i u Subotici pristupila je Likovnoj koloniji 1961. Bila je član do 1972., ali su njezine slike koje se nalaze u fundusu Likovne kolonije, izlagane i dalje na brojnim izložbama. Prvi put je izlagala na »Prvoj izložbi slikara amatera u Tavankutu« od 10. do 17. ožujka 1962. Izlagala je u zemlji i inozemstvu na oko 100 izložbi. Živi u Starom Žedniku.

+ TEZA MILODANOVIĆ je rođena 27. ožujka 1936. u Žedniku, a umrla je 26. srpnja 1998. Pristupila je Likovnoj koloniji 1962. i bila je član do 1972. godine, ali su njezine slike koje se nalaze u fundusu Likovne kolonije, izlagane i dalje na brojnim izložbama. Prvi puta je izlagala na izložbi. »Treće martovske izložbe likovne kolonije amatera Tavankut« 14. ožujka 1963. u Tavankutu i od tada je sudionik na oko 90 izložbi.

komponirana instinktom stvaraoaca, maštovito i raskošno oblikovana, maltene prilagođena zlatostoj zažarenosti, sve ostalo je zasjenila »zlatom« jedinstvene materije i tehnologije. Naredna, Treća ožujkska izložba 1964. godine, pored Ane Milodanović promovira i druge. Izlažu i njene sestra Teza i Đula.« (Bela Duranci, istoričar umjetnosti)

»Ana i Teza Milodanović su višestruko jedinstvene, kako u tehnici, tako i tematski u ovoj sada već poznatoj umjetnosti slika u tehnici slame. Ono što se na ovoj izložbi nalazi, sigurno je jedinstveno. To je, naime, najveća tematska zbirka »Otajstva krunice« koja je jedinstvena po veličini u ovoj tehnici i stoga vjerojatno najveća zbirka. Dugujemo zahvalnost ovim vrijednim sestrama što je zbirka ostala jedinstvena, sačuvana i sada dostupna našim očima i bliska srcu.«

Andrija Kopilović

OBLJETNICE

Hrvatski genij

U mjesecu srpnju, točnije 18. srpnja 1893. rođen je u Zagrebu, tadašnjoj Austro-Ugarskoj Monarhiji **Miroslav Krleža** (1893. -1981.), nezaobilazni gigant suvremene hrvatske i, uopće, jugoslavenske kulture 20. stoljeća i jedan od najsamosvojnijih intelektualaca kog je dao ovaj dio Europe. Ovaj prozni pisac, pjesnik, dramski spisatelj, enciklopedist i intelektualac par excellence sasma je sigurno središnja ličnost cjelokupne hrvatske kulturne povijesti. Njegovo najambicioznije djelo je novela u šest dijelova »Zastave« (1967.) Spisateljska karijera počinje mu 1914. godine u stilu idealizma i romantizma. Oponira monarhističkom jugoslavenkom režimu i osniva lijevo orijentirani časopis »Plamen«, žestoko se sukobljavajući s nacionalistima, masonima i klerom. Godine 1923. utemeljuje »Književnu republiku«, a godinu dana kasnije »Danas«. Osniva »Pečat« 1939. godine, a »Republi-

ku« 1945. Vatreni je pobornik ideja sovjetske revolucije i član Komunističke partije od 1918. do 1939. kada je isključen. Njegova najbolja dramska djela svakako su »Gospoda Glembajevi«, »U Agoniji« i »Leda« (1928. -1932.). Po tiskanju »Povratka Filipa Latinovića«, ugledni književni magazin »Sunday Review« piše: »Pariz ima svoga *Balsaca*, ima *Zolu*, *Dablin Joycea*, a Hrvatska ima Miroslava Krležu«. Ostala značajna djela besmrtnog barda hrvatske riječi: poezija na kajkavskom- »Balade Petrice Kerempuha« (1936.), »Banket U Blitvi« (satirični roman, 1938. -1962.), »Dijalektički Antibarbarus« - satira uperena protiv Staljina, nakon koje je isključen iz Partije (1939.), zbirka kratkih priča - »Hrvatski Bog Mars« (1922.). Premda se tijekom Drugog svjetskog rata povukao u Zagreb ne želeći se pridružiti partizanima, pronacistički režim u matičnoj ga je državi držao

neprijateljskim elementom. Po uspostavljanju poratnog komunističkog režima koga je diskretno podržavao, rehabilitiran je osobno od *Josipa Broza-Tita*, s kojim je do posljednjih

trenutaka života ostao u srdačnim i prijateljskim odnosima. Godine 1947. izabran je za dopredsjednika Akademije znanosti i umjetnosti, 1951. postao je ravnateljem Leksikografskog Zavoda, a istodobno i glavni i odgovorni urednik prve jugoslavenske Enciklopedije. Od 1958. do 1961. bio je predsjednik Udruge pisaca. Preminuo je u Zagrebu, 29. prosinca 1981. godine.

NEIMARI KULTURNE BAŠTINE

FABIJAN ŠOVAGOVIĆ (1932. -2001.)

Vjerojatno najveći filmski glumac kojeg je Hrvatska ikada imala preminuo je u privatnom sanatoriju na Gornjem gradu u Zagrebu 1. siječnja, i bio pokopan 4. siječnja, 2001. godine, na svoj 69. rođendan, na Mirogoju. Pokojni doajen hrvatskog glumišta bio je bard scene koji se služio jednako i istodobno pesnicama i riječima, a u privatnom životu bio je grub koliko toleran-

tan, pisac i drvodjelac. Njegov rukopis »Sokol ga nije volio« pravo je remek-djelo (i) u književnim okvirima. Slavonac i Šokac rodom i podrijetlom, Šovagović je nerado napuštao svoju ravnicu, te je oporavak u planinama nakon četiri moždana udara podnosio vrlo teško. Rođen je u Ladimircima, na obali Karašice, pokraj Valpova, kamo su mu se preci prije nekih 4 stoljeća doselili s Kupresa. Školovao se u Osijeku, bio dobar đak, pisao pjesme i bio ministrant.

Vrlo rano se posvetio glumi, najprije kao amater, a kasnije, nakon završene građevinske škole u Osijeku, upisao je Kazališnu akademiju u Zagrebu, kod Gavelle. Bio je članom Dramskog kazališta »Gavella«, Hrvatskog narodnog kazališta, Teatra u gostima, ali je najdulje bio »slobodnjak«. Najvažnije uloge na kazališnim daskama: Estragon (u »Čekajući Godota«), Lenbach (u »U agoniji«), Skup i Dundo Maroje, Tartuffe, Claudius

u »Hamletu«, Lenjin (u »Travestijama«), Đuka Begović u istoimenoj monodrami Đure Kozarca (uloga koju je nakon Šovagovićeve smrti »naslijedio« Ivo Gregurević), a na filmu: »Svoga tijela gospodar«, »Breza«, »Prometej s otoka Viševice«, »Seljačka buna«, »Lisice« (Krstje Papića, njegova omiljena uloga).

Najveći hrvatski filmski glumac nika da nije dobio Zlatnu arenu u Puli. Kako je sam često u šali govorio, u »onoj« državi je snimao filmove, a u »ovoj« (misli na Hrvatsku, dakako) dobija moždane udare namjesto »onih« honorara. Brillantni tumač uloga intrigantnih osobenjaka i tvrdoglavaca u više od 120 igranih filmova i »seljak kraljevskoga držanja« ostavio je svoj raskošni talent u amanet svima koji vole teatar i film, a nemali dio istog prenio je na kćer i sina, također sjajne glumce.

R. G. T.

FABIJAN ŠOVAGOVIĆ S
KĆERKOM ANJOM

U subotičkom Hrvatskom kulturnom centru

Etnografska večer u čast kruha

Očuvanje prošlosti za buduća pokoljenja

Hrvatski kulturni centar »Bunjevačko kolo« i Hrvatska čitaonica priređuju Etnografsku večer koja će se održati u petak 1. kolovoza s početkom u 20 sati u prostorijama HKC »Bunjevačko kolo«. U sklopu etnografske večeri »Kako sačuvati ono što imamo« bit će prikazana dva dokumentarna filma *Rajka Ljubiča*. Prvi dokumentarni film nastao je po knjizi *Alojzija Stantića* »Kruv naš svagdanji« dok je drugi dokumentarni film »Dužijanca 2002« filmski dokument o prošlogodišnjim žetvenim svečanostima bunjevačkih Hrvata. Knjiga Alojzija Stantića »Kruv naš svagdanji« koja je inspirirala R. Ljubiča da snimi film o starinskim načinima rada i života bunjevačkih Hrvata na salašima, daje iscrpan pregled uzgoja žita od pripreme zemlje pa do vršidbe, u knjizi je također prikazano obilježavanje svršetka žetve na kulturnim svečanostima Dužijance. Rajko Ljubič je ovim doku-

Bandašica i bandaš

pokazano ono što je u knjizi »Kruv naš svagdanji« Alojzije Stantić opisao. Mislim da će biti interesantno vidjeti kako rade stare mašine za poljodjelstvo, jer te mašine za koju godinu neće moći raditi čak ni za potrebe dokumentarnog snimanja, tako da će o radu tih mašina ostati samo ovaj moj dokumentarni vizualni zapis. Filmovi traju po pola sata, ali u tim sažetim pričama vidjet će se puno toga. Drugi moj film o prošlogodišnjoj Dužijanci, dokumentarni je materijal o svečanosti koja je svih ovih godina očuvala etnografsko blago bunjevačkih Hrvata« kaže je autor filmova Rajko Ljubič.

U programu etnografske večeri učestvovat će i nekoliko poljodjelaca koji su radili s mašinama koje su prikazane u filmu, dok će Alojzije Stantić govoriti o njegovom načinu rada na očuvanju tradicijske kulture i baštine bunjevačkih Hrvata, a također je predviđeno i učešće etnografa *Pappa Arpada*, koji će govoriti o pučkoj tradiciji i etnologiji kao važnoj znanstvenoj disciplini koja čuva prošlost za buduća pokoljenja.

Z. S.

Sudionici povorke

mentarnim filmom ilustrirao mnoge teme iz knjige i prikazao mašine i alate u radu s kojima se više ne obrađuju njive.

»U petak će biti održano jedno od prvih etnografskih večeri u Hrvatskom kulturnom centru. Na prvom mjestu je želja da se proba spojiti filmska slika i živa riječ, a u cilju očuvanja etnografskoga blaga bunjevačkih Hrvata koje postoji i koje nije malo. U prvom filmu živim slikama je

**“Lira naiiva
2003”**

JABLANE

Visoki jablane
Ti raširi grane
Zakrili mi kose
Od te bujne rose.

Ti raširi grane
Visoki jablane
Napravi mi lada
Pokraj vinograda.

Kad mi dragi dođe
Vinograd kopati
Moje će mi dragi
Kose milovati.

Ja sam mome dragom
Vodu donosila
Za svakoju čašu
Poljubac dobila.

Tereza Ostrogonac rođena je 1938. godine na Bikovu gdje je završila osnovnu školu. Sada živi u Maloj Bosni.

Umjetničkim radom počela se baviti 1996. godine.

Pravi slike na svili, »šara« jaja svilom, čipkom, biserima, piše pjesme. Terezi su dvije poetske zbirke pripremljene za tisak.

Danas

Novine s m(j)erom

Poetski kutak: Silvije Strahimir Kranjčević

Začetak hrvatske književne moderne

Silvije Strahimir Kranjčević rođen je u Senju 17. veljače 1865. godine. Kranjčević ulazi u književnost u vrijeme kada su najznačajniji hrvatski književnici tog doba smatrali da njihova djela imaju osnovnu funkciju društvenoga prosvjeđivanja naroda. Godine 1883., kada Kranjčević objavljuje svoju prvu pjesmu »Zavjet« u pravaškoj »Hrvatskoj vili«, i dalje traju politički sporovi i borbe zbog Nagodbe između Hrvatske i Mađarske iz 1868. Iako je Hrvatsko-ugarskom nagodbom formalno priznata hrvatska državnost, Mađari su dobili pravo nad cjelokupnim zakonodavstvom u oblasti privrede, trgovine i industrije. Pa ipak, kada se na stolici bana Hrvatske našao Ivan Mažuranić (1873. -1880.), prvi ban pučanin, proslavljeni pjesnik »Smrti Smail-age Čengića«, izvedene su u Banovini mnoge reforme. Znatna korak unaprijed učinjen je u oblasti školstva. U Zagrebu je otvoreno sveučilište, a također je dano više slobode štampi. Poslije smjenjivanja Mažuranića, banom Hrvatske imenovan je grof Ladislav Pejačević, a 1883. godine za bana je imenovan grof Karlo Khuen Hedervary, mađarski magnat. Ustoličenje Khuena dogodilo se iste godine kada Kranjčević objavljuje svoju prvu pjesmu. U to vrijeme domoljubnom retorikom šire pjesničko okruženje čine August Harambašić, Josip Eugen Tomić, Franjo Marković, Ivan pl. Trnski, August Šenoa i rani Milan Begović, Mihovil Nikolić i Đuro Arnold.

Silvije Strahimir Kranjčević je kao gimnazijalac bio svjedok i učesnik u političkim borbama Stranke prava. Senj, s Hrvatskim primorjem, bio je tih godina uporište protivunagodbenjačke Stranke prava, tada jedine stvarno oporbene hrvatske političke grupacije. Ante Starčević je bitno uticao na Kranjčevićeve društveno-političke poglede. Uz napomenu da je riječ o razdoblju realizma u hrvatskoj književnosti, to je društveno i književno-povijesni okvir u kojem je izrastao i stvarao Kranjčević. U rodnom Senju 1885., Kranjčević je objelodanio svoju prvu zbirku pjesama »Bugarkinje«, a godine 1898., objavio je »Izabrane pjesme«, dok je njegova treća zbirka »Trzaji« objavljena 1902. godine. Kranjčevićeva alegorična opera u tri čina »Prvi grijeh« tiskana je 1907. Uglazbio ju je Ivan pl. Zajc. Kranjčevićeve »Bugarkinje« budničarskog su karaktera, a nastale su na tragu

postpreporodnog retoričkog sloga. Pišući o Kranjčevićevoj prvoj zbirci pjesama, Vojislav Mataga navodi da je u pitanju »moderan umjetnički tekst iz kojega se na neponovljiv način očitava čovjekov

položaj u svijetu«, te je tako »u stanovitom smislu, tek s Kranjčevićem postalo jasno da je i hrvatski književni jezik dospio u onu fazu u kojoj se počinje oblikovati hrvatski književni modernitet«. Sa zbirkom »Izabrane pjesme«, Kranjčević je dosegao svoj stvaralački vrhunac. »Izabrane pjesme« sadrže neke od najboljih Kranjčevićeovih pjesama u kojima pjesnik tematizira slobodu i ropstvo, domovinu i svijet, sućut i milosrđe, patnju i bol. Kranjčevićeva poezija pripada narativnom tipu, a pjesnik kako svoje, tako i društvene probleme u ovoj zbirci sve češće transponira u snove, vizije i simbole, da bi potom ponovo sagledao stvarnost života u svoj golotinji njegovoj. Kranjčević je pjesnik prevratne, zanosne negacije koja je uzvišena u svojoj anarhičnosti i u svome disharmoničnom očaju, što jesu bile kategorije umjetničke moderne. Nakon hrvatskih latinista, renesanse i baroka s Kranjčevićevom poezijom hrvatska se književnost ponovo priključila europskoj književnoj matici. Silvije Strahimir Kranjčević je umro 1908. godine, a da nije dočekao izdanje svojih »Pjesama« koje su tiskane iste godine.

DITIRAMB

(izbor)

Prekrasan život!
Kaljava cesta ode u maglu -
Digneš li glavu tamo k nebesim,
Past će ti na nos kapljica kiše!

Prirodo majko, – kako je tužno
Gledat te tako mamurna lica!
Kako su dosadne momemu oku
Haljine blatne,
Mačeha zemlja što ih navuče
Plešuć uz svirku eterskih sfera
Okolo sunca...

Ah, ko da mari žarki vjerenik,
Što mu se baka dronjcima kiti!
Ta vječni svemir
Na njeg se smiješi,
I na bezbrojne očice bistre
Vječna praznina, djevica čista,
Plamen mu slatkih cjelova pije.

A on je ljubi -
Ljubi i dugim trakama žarkim
Sebi je svija.
I u nijemom cjelovu tako
Vjekovi ginu kano i časak,
Časak ko vječnost...
A ja na ovom kaljavom danu
Iz bare ove mislima plijem
Tamo nad oblak tebi, o Sunce,
I vama, tajne pokretne sile,
Svemirski sklade, da vašeg mira
Udahnem tamjan!

Ah, tamo nema varave laži,
Ni suza ni ljudi;
Tamo me val eterni ziba,
I ja u tihom, opojnom času,
Ne znajući za se, uživam onu
Zaborav slatku, s koje se mrtvim
Otvara nebo.

Gorko je, gorko
Stajat uz odor vlastite volje!
A srce bješe žarko ko svjetlo,
Plameno sunce,
Čisto ko božje biserne zvijezde;
Želje, ko miris otajnog raja,
Da svijet grle, s njime da plaču
I da se smiju s njegove sreće;
Rođen da živiš na krilu lakom
Slobodne misli i da se kriliš
Navijek više – tražeći tamo
Edena kutić, najmanji za se, -
Survaš se onda...u kalnoj bari
Ko stranac gacaš međ svojom krvi,
Ko munja, koju uguši blato,
A ona je mogla da razbija oblak!

Priradio: Z. Sarić

10. Palički filmski festival

Novi hrvatski film

Reprezentativan izbor iz novije hrvatske kinematografske produkcije

U okviru Regionalnog programa Međunarodnog filmskog festivala »Palić 2003« prikazano je sedam filmova iz novije hrvatske produkcije. Hrvatski igrani filmovi u izboru redatelja *Branka Ištvančića* prikazani su u Amfiteatru Otvorenog sveučilišta u Subotici pred malobrojnomo publikom koju su činili desetoro do najviše dvadeset i petoro prisutnih ljubitelja filma. Iako je u pitanju prateći program, »Novi hrvatski film« je dio jubilarnog Desetog paličkog filmskog festivala koji uz svoj naziv nosi prefiks međunarodni. Takvo određenje Festivala trebalo bi da svojom važnošću zainteresira i širu publiku, uz to, što Festival proslavlja i svoje jubilarno deseto izdanje. Umjetnost svojom univerzalnom tematikom u krajnjem ishodu nadilazi jezične i nacionalne granice kao opće dobro. Ta zar je moguće da od 100.000 stanovnika Subotice, tek toliki mali broj zanima film, pa bio on i hrvatski. Također je za čuđenje i odsustvo zainteresiranosti same hrvatske zajednice da isprati ovu reprezentativnu suvremenu kulturnu ponudu.

PITKA KOMEDIJA: Prošlog je petka, prije službenog večernjeg otvaranja festivala, u predviđenom terminu od 16,00 sati za projekcije iz izbora »Novog hrvatskog filma«, prikazan film »Ne dao bog većeg zla« redateljice *Snježane Tribuson*. Film je snimljen prema scenariju *Gorana Tribusona*, a najupečatljiviju ulogu je

ostvario Ivo Gregurević koji igra naizgled mrzovoljnog oca. Ispod njegove mrzovolje krije se u stvari oličenje onoga »malog« dobrog čovjeka, koji u neimaštini šezdesetih godina pokušava osigurati pristojan život svojoj obitelji. Snježana Tribuson nam filmskom pričom dočarava svijet prvo viđen iz vizure desetogodišnjeg dječaka Frule koji obožava kino, dok je njegov junak ujo koji živi od šverca i kockanja, te je ujo u očima dječaka avanturista, prema ocu koji radi u fabrici. Odrastanje dječaka prate prva ljubav i spoznaje o spolnosti, a segment priče o nošenju Titove štafete prikazan je humoriistično, bez isforsiranog politiziranja. Nakon vremena u kojem su bili moderni sušakavci švercari iz Italije i pojave prvih televizora, dalji tok priče prati odrastanje i sazrijevanje Frule. To je već vrijeme pojava rock muzike i prvih singl-ploča koje su se mogle kupiti, kao i tada aktualnih plesnjaka u gimnazijama. Uz položenu maturu, Frula uspije razaznati i sebi priznati koliko se dobroga krije u njegovom ocu s kojim se često nije najbolje razumio. Na koncu Frula napušta provincijski gradić zbog odlaska na studije. Starim autobu-

Snježana Tribuson

som odlazi u veliki grad, gdje je pred njim doba zrelosti. Film »Ne dao bog većeg zla« protkan je brojnim komičnim situacijama u okviru Fruline porodice. U tim scenama briljira glumac Ivo Gregurević koji je za ulogu oca na prošlogodišnjem 49. Pula film festivalu dobio Zlatnu Arenu. Prekrasnu muziku za ovaj film komponirao je *Darko Rundek*. Kako je film snimljen prema scenariju pisca

Gorana Tribusona čiji su romani pisani za šire čitateljstvo najčešće u okviru pitkih žanrovskih obrazaca, tako je i film Snježane Tribuson urađen kao pitka komedija koja nam omogućuje »snivanje u budnom stanju« o projekciji svijeta dane filmskim slikama koje nam predočavaju odrastanje generacije pisca scenarija Gorana Tribusona rođenog 1948. godine. Iako je ova priča linearno ispričana bez iznenadnih obrta i kako je njeno značenje doslovno, ona ipak plijeni atmosferom nade, neiskvarenosti i često komičnih htijenja koja prate odrastanje Frule, a gledatelj također zapaža i bogat udio obavijesti o svijetu i o ljudskom biću, koja su sadržana u filmu »Ne dao bog većeg zla«.

STRAHOTE RATA: Sljedeći dan, u subotu, prikazan je film »Nebo, sateliti« koji je režirao *Lukas Nola*. Pomalo zastarjelim rječnikom rečeno, u pitanju je autorski film, što u ovom slučaju nikako ne znači da je redatelj Nola svojim konceptom upropastio priču. Pojam autorskog filma često izaziva pejorativne konotacije zbog predrasuda o hermetičnom oklopu forme filmskog izraza koji se podvodi pod termin »autorski«. Lukas Nola snimio je film koji nadilazi suvislo posredovanje priče i intelektualno neutralan sadržaj. Radnja filma se odvija početkom devedesetih godina kada počinje rat u Hrvatskoj. Tokom jedne razmjene zarobljenika, čovjek bez sjećanja i identiteta mirno istupa iz kolone, udaljavajući se bez panike, iako pucaju na njega. U daljem toku priče taj čovjek će slučajno dobiti ime Jakov. Nije to onaj Jakov »koji se borio s Bogom«, nego čovjek koji u srcu nosi ljubav i razumijevanje za druge ljude. Kroz njegov lik pun dobrote, moralne nevinosti i naivnosti,

Ivo Gregurević u filmu »Ne dao Bog većeg zla«

Redatelj Lukas Nola

gledatelji ovoga filma postaju svjedoci okrutnosti i zvjerstava koje rat donosi, a koja su bolno akcentirana upravo odudaranjem od Jakovljeve dobrote, tuge i prestravljenosti pred užasnim postupcima ljudi u okolnostima rata. Kvaliteta filma »Nebo, sateliti« je sadržana u metodi izostavljanja manje važnih segmenata naracije, koji se iz ostalog sadržaja mogu razumjeti, čime Nola jače ističe ono što želi naglasiti u svom filmu. Redatelj uspijeva, i pored lomljenja narativnog slijeda labavo vezanih epizoda, ostvariti uspješnu komunikaciju s gledateljima i ta komunikacija rezultira projekcijom gledatelja u svijet izvan sebe i stjecanje vlastite slike protumačene u strukturama tog svijeta, u našem slučaju svijeta filma »Nebo, sateliti«. Uz visoko estetiziranu vizualnost, u filmu je upotreba glazbe znalačka – od razine ilustrativnosti, do audiovizualnih interakcija koje nadilaze upotrebu glazbe kao puke audio-kulise. Glazbu su potpisali Legens. Zlatna Arena za režiju dodijeljena je Lukasu Noli za film »Nebo, sateliti« na Pula film festivalu 2000. godine. Pronađi sebe u svijetu i ot-kriti mikrokozmos svijeta u sebi, najobuhvatnija je komunikacija koja može da se zamisli, a upravo takvu težnju kroz kinematografski medij izražava ovo djelo Lukasa Nole.

ŽIVOT U VELEGRADU: Sljedeće filmsko ostvarenje koje je prikazano u izboru »Novog hrvatskog filma« je omnibus »24 sata« koji sadrži dva filma: »Sigurna kuća« u režiji *Kristijana Milića* i »Ravno do dna« u režiji *Gorana Aćimovića*. Prvi film omnibusa po svedenosti izraza i atmosferi podsjeća u tragovima na Tarantinov »Reservoir Dogs«, ali u Milićevom filmu antijunaci su policajci koji čuvaju važnog zaštićenog svjedoka u napuštenom skladištu. Policajci su prikazani kao tupi sadisti, pijanice i ljudi koji su skloni korupciji. Kako su tri policajca korumpirani, a uz to, i sami upleteni u kriminalne poslove, uz zaštićenog

svjedoka i oni su meta likvidacije koja predstoji, što im postaje sve jasnije kako noć odmiče, jer ih u to uvjerava svjedok svojom pričom o detaljima iz njihove crne prošlosti. Milićevi antijunaci nisu pogođeni ubojstvima ili zločinima, kao što smo mi sami pogođeni svakidašnjom agresijom. »Sigurna kuća« potencira problem zla, izražen kroz bešćutne policajce i njihov orgijastički sadizam, tako da redatelj bez zazora suočava gledatelje sa socijalnom opaćinom. Umjesto sudara detektiva i zločinaca, Milić predočava pornografiju nasilja, uz naglašeno odsustvo pojma časti. Emocije antijunaka, koje su

Na postavljeno pitanje o slaboj posjećenosti pratećeg programa Festivala »Novi hrvatski film«, izvršni producent Festivala *Blažo Perović* je odgovorio kako on ne misli da je broj publike u rasponu od desetero do dvadeset i petoro prisutnih po projekciji katastrofalan, jer su prema njegovoj tvrdnji prateći programi manje posjećeni i na drugim filmskim festivalima u svijetu. Uz stav izvršnog producenta međunarodnog Paličkog filmskog festivala da je loša posjećenost pratećih programa uobičajena, pristoji i stav *Berislava Skenderovića*, člana Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zaduženog za kulturu, koji razloge za slabu posjećenost nalazi u nepodesnom terminu projekcija, u slaboj reklami i u tvrdnji da ima boljih sala. Berislav Skenderović također kaže da se festival svodi na ono što se prikazuje na večernjoj sceni, te da se ovakav prateći program mora sprovesti na razini multikulturalnog značaja u sredini kakva je Subotica.

potaknute rastućom napetošću i orgijastičkim nasiljem, razrješavaju se na koncu općim pokoljem koji donosi dobit glavnom manipulantu situacije, korumpiranom šefu policije. Film najčešće stvara u gledatelju osjećanje izjednačenosti s gledateljskom masom, utisak depersonalizacije u ime zajedništva, ali Milićev film potencira jedan drugi neobičan fenomen, a to je fenomen gledateljeve usamljenosti u kino sali. Filmski gledatelj unaprijed je uvjeren da nika kva intervencija neće promijeniti ono što je predviđeno da se odigra na platnu, a Milić psihičku napetost gledatelja postiže tako što ga ostavlja ispred mehaničkog niza nezaustavljivih prizora orgijastičkog sadizma, naznačujući time gledateljev pasivan položaj prema izopačenim zbivanjima u

Iz omnibusa »24 sata«

»Sigurnoj kući«, a ta zbivanja su mješavina sadizma, seksa i nasilja.

»Ravno do dna« je drugi film ovoga omnibusa, čija priča započinje u jedno ljetno nedjeljno zagrebačko jutro. Tom, legenda iz kvarta, bivši rock muzičar, odlazi do bifea gdje za šankom radi njegov prijatelj, no kako dan odmiče, Tom je sve više uvjeren da je trebao ostati doma taj dan. Nakon ubojstva nasilnog policajca Žige ekipa iz kvarta nastoji sakriti leš. Ova na momente opora komedija, uz mnogo novovalne glazbe ranog Prljavog kazališta, Haustora i Azre s dodatkom Parnog valjka, govori o problemu nezaposlenosti i o traganju za identitetom antijunaka filma »Ravno do dna«. Moralna poruka, politički smisao ili sam zaključak gledatelja, nezavisni su od namjera likova u ovoj priči, kao i od unutrašnjih nužnosti događanja u filmu »Ravno do dna«. U pitanju je osjećanje svijeta gledatelja, a ne junaka filma. Zbog čega? Goran Kulenović uspijeva izazvati gledateljevo nezavisno polje konceptualizacije, potencirajući gradskom ikonografijom sadržanom u filmu, urbani kulturni karakter izvan-filmskog svijeta gledatelja. Kulenović korelatski evocira urbani milje i način života koji vlada urbanim svijetom izvan filma, potičući gledatelja da uživa u vlastitim konstrukcijama, koje se javljaju u izvan-filmskom svijetu na koji se Kulenovićev film odnosi. Film »Ravno do dna« sugerira gledateljima da grade izvan-filmske konstrukcije koji se ispred pokretnih slika doživljavaju kao novo iskustvo koje je funkcionalno djelatno s pokretnim slikama Kulenovićevog filma.

Nakon osvrta na cjelokupan izbor »Novog hrvatskog filma« moći će se odrediti stil-ska pripadnost djela, kojom se potvrđuje pojam »noviji hrvatski film«, i utvrditi stilistički profil takvih filmova, a za sada se može reći, nakon sagledavanja četiri filma, da noviji hrvatski film može ravnopravno koegzistirati s ostalom uvoznom filmskom produkcijom, koja je za neobaviještene posjetioce kina najčešće naizgled atraktivnija, zbog agresivne reklamne kampanje.

Zvonko Sarić

10. Palički filmski festival

Europa u kadru

Tradicionalno koncem srpnja, a na početku kolovoza u Subotici, točnije na Paliću, održava se filmski festival. Ove godine, jubilarni, deseti po redu. Međunarodni.

Tradicionalno, festival otpočinje uz neurozu i financijske poteškoće. I ovaj, kao i nekoliko prethodnih, bio je pod znakom pitanja, te se u holu Otvorenog sveučilišta, gdje je sjedište Direkcije festivala tijekom godine, na čelu s izvršnim producentom *Blažom Perovićem*, dan pred festival, u četvrtak, nije uopće znalo hoće li filmova biti ili ne.

Pratioci ovog baksuznog festivala su naviknuti na ovakve scene još od osnivanja daleke 1992. godine. Još od tada, naime, teku bitke oko financiranja festivala između lokalne samouprave s jedne i države s druge strane. Lokalna se samouprava odmah po osnutku festivala distancirala od njega, te je proračun popunjavan iz Ministarstva kulture, čak i onda kada je na njegovom čelu bila izvjesna *Nada Popović-Perišić*, sramotno ismijana i izjurenas s pozornice 1998. godine, pa sve do sad, kada je na njenom čelu glumac *Branimir Lečić*, koji nema ni toliko vremena da dođe na otvaranje ili zatvaranje festivala. Osim Ministarstva, novac su i šakom i kapom davali tzv. sponzori, prije svega subotički mali i veliki gospodarstvenici. Međutim, zemlja je sad u tranziciji, te se država, Ministarstvo točnije, trudi sanirati neka druga goruća pitanja, materijalno potkrijepiti »projekte od značaja«, redovito isplatiti plaće i mirovine, te novca za Palić više nema; i gospodarstvenici su u tranziciji, također, a lokalna samouprava od riječi, prkosna, štedljiva, te otuda ona nezgodna situacija s početka teksta.

Zanimljivo je pitanje treba li Subotici, odnosno Paliću, ovaj festival. Sudeći po

Završen 50. pulski filmski festival

Ogresti i Brešanu osam Zlatnih arena

Od 12 nagrada jubilarnog 50. po redu Pula film festivala čak pet pripalo je filmu *Vinka Brešana* »Svjedoci«, a tri uključujući i Veliku zlatnu arenu za najbolji film *Zrinku Ogresti* za film »Tu«. Dvije nagrade dobio je film *Branka Ivande* »Konjanik«, a jednu »Svjetsko čudovište« *Gorana Rušinovića*. Tako je odlučio petočlani žiri komu je predsjedao češki redatelj i glumac *Jiri Menzel*, a članovi su mu bili *Čedomir Kolar*, *Jelka Stergel*, *Dejan Šorak* i *Matija Čurić*.

Vjesnikova nagrada »Breza« za najbolje debitantsko ostvarenje dodijeljena je filmu »Onaj koji će ostati neprimijećen« *Zvomimira Jurića*, a nagradu »Oktavijan« Hrvatskoga društva filmskih kritičara dobio je film *Vinka Brešana* »Svjedoci«. »Zlatna vrata Pule« slijedom ocjena gledatelja u Areni pripala su filmu »Ispod crte« *Petra Krelje*, koji je s ocjenom 4,26 posljednje natjecateljske večeri pretekao *Papićev* film »Infekcija« (3,96).

U rano poslijepodne u Festivalском centru predsjednik žirija *Jiri Menzel* potvrdio se na hrvatskom jeziku pročitati nagrade, za što je zaslužio pljesak i simpatije. Žiri je, naime, Veliku zlatnu arenu za najbolji film dodijelio redatelju *Zrinku Ogresti* za film »Tu«, a *Vinku Brešanu* Zlatnu arenu za režiju za film »Svjedoci«. *Brešanu*, *Jurici Pavličiću* i *Živku Zalaru* pripala je i Zlatna arena za scenarij.

Zlatne arene za najbolje uloge dobili su *Alma Prica* za ulogu novinarku u filmu »Svjedoci« *Vinka Brešana* i *Zlatko Crnković* za umirovljenika u filmu »Tu« *Zrinka Ogreste*. Najbolju žensku ulogu ostvarila je *Dubravka Ostojić* za ulogu Ruže u filmu »Ispod crte« *Petra Krelje*, a najbolju mušku sporednu ulogu *Danko Ljuština* za

Zrinko Ogresta, nagrađeni redatelj

ulogu Đafer bega u »Konjaniku« *Branka Ivande*.

Brešanov film »Svjedoci« dobio je Zlatnu arenu za kameru, koja je pripala snimatelju *Živku Zalaru*, a za montažu filma »Tu« nagrađen je *Josip Podvorac*. Pulske zlatu za glazbu dodijeljeno je *Mati Matišiću* za film »Svjedoci« *Vinka Brešana*, dok su Zlatnu arenu za scenografiju dobili *Ivica Trpčić* i *Kemal Hrustanović* za *Ivan* film »Konjanik«. Konačno, Zlatnu arenu za kostimografiju žiri je dodijelio *Anti Tončiju Vladislaviću* za film »Svjetsko čudovište« *Gorana Rušinovića*.

Istom prigodom najboljem filmu Festivala dodijeljeno je i nekoliko sponzorskih nagrada, nakon čega je *Zrinko Ogresta* zahvalio na velikom priznanju, kazavši kako ni jednoga njegova filma ne bi bilo bez snimatelja *Davorina Geda*. Za vrijeme priopćenja službenih nagrada, i unatoč pet Zlatnih arena, stekao se dojam da je *Vinko Brešan* očekivao i više.

Poslije priopćenja, a nije bilo nikakvih pitanja žiriju, priređen je u Festivalском centru koktel, a službene nagrade predane su na završnici u Areni u nazočnosti hrvatskoga premijera *Ivice Račana*, nakon čega je prikazan njemački film »Good by, Lenin« redatelja *Wolfganga Beckera*.

arogantnom i hladnom stavu čelnika SVM – ne treba. Sudeći po skromnom interesu gospodarstvenika da u njega ulažu – ne treba. A i publika svojom nezainteresiranošću kao da govori – ne, ne treba nam.

Stoga se postavljaju krucijalno pitanje – kome ovaj festival uopće treba? Ovakvo baksuzan i dekontiran od svog rođenja. Možda hordi beogradskih selektora, novinara i urednika raznih pratećih programa, koja se koncem svakog srpnja, a uoči odlaska na hercegno-vsko more (i festival) na Paličkom jezeru dobrano »izderneči« i opušteno pogleda i po neki film. To je zamjerka lokalne samouprave. Ljudi. Zašto se, naime, od direktora festivala, preko se-

lektora i urednika programa, pa do voditelja press konferencije ne nađe »netko naš«, netko iz Subotice, Vojvodine? Savjet Direkcije ili kako se već zove to vrhovno tijelo, odgovara da »samo Beograd, tj. Beograđani mogu i umiju organizirati ovakav festival, nabaviti filmove i dovesti vrhunske goste«.

Unatoč svemu, u petak 25. srpnja, na Ljetnoj pozornici na Paliću, po deseti put, otvoren je filmski festival. Čast da ga otvori dobio je poljski redatelj *Krystof Zanussi*, dobitnik nagrade Aleksandar Lifka – za životno djelo. Osim njega nagradu je dobio i domaći redatelj *Puriša Đorđević*, a nagradama su se te večeri okitili i veterani festi-

vala, članovi Savjeta, organizatori, producenti, kinooperateri i sponzori.

Nakon otvaranja uslijedio je prvi film iz takmičarskog programa, srpski, »Skoro sasvim obična priča« *Miloša Petričića*. Film je, kao i autori, došao iz mraka potpune anonimnosti, ali je ipak razgalio srca publike na Ljetnoj pozornici. Lagan, pitak, neobavezan, na momente duhovit. Devetnaesti nastavak legendarne Žikine Dinastije (»Došlo doba da se ljubav proba«), po pitanju dramaturgije i dijaloga, ipak, ova će vizualno raskošna komedija na jesen, kada se očekuje premijera, vjerojatno, biti domaći blockbuster.

Uslijedio je bogati koktel na kome se često znaju izgubiti gospodski maniri u sudaru s ukusnim rolnicama, mašnicama, pituljicama i ostalim kerefekama.

Sutradan je otpočeo festivalski, sladak život. Filmovi.

U takmičarskom dijelu, kojeg je sastavio *Borislav Bora Anđelić*, najavljeno je 15 filmova, europskih, isključivo. Sve u skladu s devizom »Europa u kadru«, kako se ovaj festival zove. Favoriti za nagradu su legendarni *Michael Winterbottom* s filmom »U ovom svijetu«, kao i maestralni, depresivni turski film o udaljenosti i beznađu, dobitnik velike nagrade u Cannesu, »Udaljeni«, redatelja *Nuri Bilge Ceylona*.

Ipak, dok se ovaj tekst piše (utorak prije podne) nema razloga, a ni šanse, prognozirati pobjednike. Možemo samo konstatirati da je program majstorski sastavljen, pažljivo odabran, mada postoji realna bojazan da će ovako artistički, ultraeuropski zbor filmova utjecati na posjet publike, koja, činjenica je, nije naviknuta na takve filmove. Čak je i u povijesti ovog festivala ostala tamna mrlja selektora, kada su rame uz rame, u takmičarskom programu prikazivani najnoviji Spajdermeni i Smrtonosna oružja sa Makavejevim filmovima i ostvarenjima Louis Mallea, što je stvarno Dnevnik uvreda '93.

Prateći programi (Novi mađarski i Novi hrvatski film, Raskršća, Paralele i sudari, te Omaž Želimiru Žilniku) su programi za sladakusce i fanove, za ljubitelje filmske umjetnosti, kojih je, na žalost, sramno malo, što svjedoče i slabe posjete. Ipak, preporučamo program Raskršća, gdje se po izboru *Nevene Opačić*, može na jednom mjestu vidjeti trenutna filmska moć zemalja nastalih na tlu prethodne Jugoslavije.

B. C.

Počeo motovunski filmski festival

Propeler Motovuna

Peti Motovun Film Festival (MFF) počeo je u utorak 29.7.2003. dvjema popunjenim projekcijama, a karte su rasprodane i za sve naredne projekcije, rekla je *Olinka Vištica*, direktorica MFF-a na konferenciji za novinare.

Uoči otvorenja predstavljena je knjiga »Motovun, knjiga postanka« o proteklih pet godina Festivala. Promociju prati izložba fotografija domaćina Festivala – građana Motovuna pod nazivom »Stanovnici malog grada«.

Rajko Grlić, umjetnički direktor Festivala, podsjetio je da je filmski program MFF-a sastavljen kao izbor »od potpuno nepoznatih do jako poznatih filmova«, od kojih većina do sada nikada nije igrala u Hrvatskoj.

Od ponoći je počeo i internetski dio Festivala – Motovun Online, u sklopu kojeg će se prikazati 29 kratkih filmova, a na stranici www.htnet.hr prenositi će se uživo festivalska atmosfera s motovunskih ulica. Na taj je način Festival prošle godine posjetilo 250 tisuća ljudi iz cijeloga svijeta.

Organizatori su upozorili da bi se promet za stari dio grada Motovuna mogao potpuno zatvoriti ako prevelik broj ljudi krene na projekcije.

Specijalni gost festivala je *Paul Thomas Anderson*, kulturni redatelj filmova »Kralj porniča«, »Magnolija« i »Opijeni ljubavlju« kojeg je publika imala prilike vidjeti na otvaranju festivala (i film i redatelja).

Motovun Film Festival u potpunosti je posvećen filmovima nastalim u malim kinematografijama i nezavisnim produkcijama, filmovima koji su se nametnuli inovativnošću, idejom, snagom svojih priča. U svemu – osim u ambicijama i kvaliteti – Motovun želi biti mali festival koji prikazuje male filmove, male u najtoplijem značenju te riječi.

Festival se održava u ambijentu prelijepog srednjovjekovnog gradića, na njegovim ulicama i trgovima, s projekcijama na otvorenom. Zahvaljujući svom neformalnom karakteru, intenzivnim događanjima i kvalitetnim odabirom filmova, zadobio je brojne vjerne poklonike i posjetitelje.

Paul Thomas Anderson, gost Motovuna

Ove se godine festival održava peti put. Tri protekla izdanja pokazala su stalni i uočljivi rast: od prve godine, broj gledatelja učetverostručio se, procjenjuje se da je u pet dana 2001. Motovun pohodilo oko 30 000 posjetitelja.

U sklopu festivala je i program **MOTOVUN ON LINE**, međunarodna selekcija kratkih filmova koje se može vidjeti na festivalskoj web-stranici.

U natjecateljskim se programima dodjeljuju četiri nagrade:

■ **PROPELER MOTOVUNA**

glavna nagrada za najbolji film

■ **OD A DO A**

nagrada za najbolji film proizveden u regiji »od Albanije do Austrije«

■ **FIPRESCI**

nagrada međunarodnog žirija filmskih kritičara

■ **MOTOVUN ON LINE**

nagrada za najbolji kratki film.

Ljetne sitnice

Morska zadovoljstva

RUČNIK ZA PLAŽU

Opremili ste svoje kufere ljetnim stvarima i krenuli na odmor. Puno vremena ste izgubili tražeći kupaći kostim u kojem će vaše tijelo doći do pravog izražaja. Maskarada za ronjenje je također našla svoje mjesto u ljetnim ludorijama, peraja, madrac za napuhavanje, ali ostala je još samo jedna važna sitnica. Ručnik. Kako naći onaj pravi? I on mora biti

dodete u plavom kupaćem kostimu, plavim papučama i u ruci da nosite plavi ručnik. Izaberite više različitih nijansi jedne iste boje. I bit ćete savršeni.

Ali ako preferirate markiranu garderobu, onda, naravno, i vaš ručnik za plažu neka bude dizajniran i potpisan imenima svjetskih kreatora. Uglavnom su takvi ručnici jednobojni i s jednostavno otisanim logotipom.

odabran s ukusom i da odgovara vašem ljetnom imidžu. Čak i ručnik može govoriti puno o vama i zato je važno da nađete onaj pravi.

Princip »Što skuplje to bolje« može poslužiti kao rješenje i u ovom slučaju može se pokazati kao točan. Lijepo je, ali i praktično imati kvalitetan ručnik za plažu. Kupite one koji imaju veliku površinu ali da su tanki. Postoje razni motivi na ručnicima. Vjerujemo da su vam već dosadili oni s junacima iz crtanih filmova ili žene u toplesu, vama ipak treba nešto originalnije. Znači da je jednostavnost u svemu uvijek najbolja i zato se opredijelite za jednobojni ručnik. Ako je moguće, uskladite boju s ostatkom vaše garderobe. Ne pretjerujte da na plažu

ZA ŽENU – IZBOR LJETA 2003.

- *taška za plažu što šarenija i upadljivija
- *upadljiv ručni sat, pomalo luckast
- *vruće hlačice, najseksipilnije su one od džinsa
- *bikini neka bude obvezno na trokute, uz bikini za večer na plaži dovoljna je majica, pareo suknja ili marama
- *smeđa kosa idealna je podloga za moderne dvobojne pramenove
- *široka suknja, dugačka do zemlje
- *pravi muškarac pored vas i spremne ste za ljetnu čaroliju

ODJEĆA ZA ŠETNJU

Preplanula koža voli pastelne tonove, raskošne cvjetne šare i prozirne tkanine i to od prirodnih vlakana. Za šetnju od plaže do kafića, kako predlažu čuveni svjetski kreatori, najpogodnija je lagana odjeća u nježnim bojama s božanstvenim motivima ili filigranskim vezom. Pojedini stilisti kažu da je preko kupaćeg kotima najbolje obući bluzu s »žabicama« oko vrata i na porubu.

Top sa šarenim buketićima slaže se s obnaženim tamnim leđima i šortsom.

Ništa ljepše od haljine s naramenicama koja se navečer može kombinirati sa šalom.

Jak kontrast tamnoj koži daju bijele hlače od teksasa ukrašene vezanim cvjetnim motivom. Sandale s visokom potpeticom ili papuče ukrašene remenima od štrasa učinit će vaš hod izazovnim.

PARFEM ZA LJETO

Čuvena švedska kompanija »Oriflame« nedavno je lansirala novi miris. Mit o čuvenoj sjevernjačkoj boginji Freji, plavookom i plavokosom božanstvu ljubavi, ljepote i plodnosti, inspirirao je kreator ove kuće i oni su novu toaletnu vodu specijalno namijenili istinski modernoj i elegantnoj ženi sloboznog duha.

Miris, koji nosi ime čuvene mitske ratnice, zavodnice i lutalice, veoma je ženstven, jer u sebi sadrži cvjetne note jasmina, zumbula i ljiljana, pomiješan s jakim đumbirom, pačulijem kedrovinom i sandalovinom....

Izaberite vaš miris za ljeto 2003.

M. M.

AFRIČKE KRALJICE

Crni kontinent je oduvijek privlačio svojom egzotikom ne samo filmađžije i mnogobrojne turiste željne nesvakidašnjih doživljaja, već i modne stvaratelje.

Često su kreatori inspiraciju nalazili u tradicionalnom folkloru, ali i u odjeći kolonista. To se događa i danas. Dok su pojedini dizajneri na suvremene modele prenijeli jarke boje s narodnih nošnji, drugi su nekadašnjoj odjeći došljaka dali atribut suvremenog.

Valjda zbog praktičnosti safari stil je ponovno u trendu. Kao i prije, i današnje kreacije su od lana, mada se koriste i tkanine nove tehnologije.

Svi modeli blago prate liniju tijela, a detalji su tu samo da im daju šik minolog vremena. Džepovi s patnom i faltom krase sakoe, haljine, suknje....

Hlače okićene našivenim džepovima su, kako to sada moda diktira, skraćene, a šorts ima važnu ulogu ove modne sezone. Rupci i šljokice našle su se na različitim pojasevima kao i na nakitu.

Izaberite duh safarija i imat ćete osjećaj ljepote, prostranstva i slobode.

and women

»Hrvatska riječ« na koncertu Simple Red u pulskoj Areni

Jednostavni spektakl crvenog

Svako novo ljeto pulska Arena ugosti neku od svjetskih glazbenih atrakcija, pružajući nesvakidašnji ugođaj nezaboravnog užitka pod vedrim nebom u autentičnom ambijentu nekadašnjeg rimskog amfiteatra. Poslije *Stinga*, *Vanesse Mei*, *Joe Cockera*, ovu 2003. obilježio je nastup svjetske pop atrakcije, britanske mega popularne skupine *Simple Red*.

Podatak da je ovaj multietnički band, Japanac na solo gitari, crni svirači u duhačkoj i vokalnoj sekciji, u dosadašnjoj karijeri prodao više od 50 milijuna nosača zvuka već dovoljno go-

vrijeme svoje najveće medijske popularnosti vladao prostorima bivše zajedničke države. Odabir organizatora bio je pravi pogodak u sentiment posve ispunjenih tribina, te prostora ispred velike pozornice koji su popunili posjetitelji gotovo svih dobnih uzrasta. Ali, mora se ipak naglasiti kako je većina fanova Simple Reda bila između trideset i pedeset godina, što evidentno govori o glazbi njihove mladosti u kojoj ovi super Britanci zauzimaju jedno od počasnih mjesta.

Točno u deset sati na stage je istrčao *Mick Hucknell*, svjetski poznati frontmen »jednostavno crvenog« (slobodni prijevod naziva grupe koji ima veze s njegovom crvenom kvrčavom kosom), a uz briljantnu orkestraciju iznimno kvalitetnih glazbenika iz ostatka banda, te početni delirij svih nazočnih, započela je ljetna pop glazbena »bajka«.

Pod svodom bezbroj treperavih zvijezda, koje su još ljepše i sjajnije u perspektivi morske obale, na zadovoljstvo tisuća okupljenih fanova završale su istinske pop zvijezde glazbene scene. Treba li spomenuti činjenicu da su gotovo svi nazočni znali sve riječi hitova koji su obilježili proteklu deceniju i pol njihova života, što je ugodno iznenadilo Micka i band, pa su se i sami predali osobnom uživanju prilikom izvođenja Best of uradaka koji će se uskoro naći u prodaji istoimenog duplog albuma. Upravo u svezi najnovijeg albuma s velikim hitom *Sunrise*, koji promoviraju tijekom svjetske turneje, vezana je interesantnost koja je za svaku pohvalu. Naime, za svaki prodani primjerak njihovog najnovijeg izdanja biti će posađena po jedna mladica, što će, obzirom na popu-

Mick Hucknell

larnost njihove glazbe, znatno povećati broj budućih stabala na našem planetu. Za najljepšu pohvalu!

UGODNA NOĆ: Kulminacija ove pop atrakcije u pulskoj Areni došla je s uvodnim taktovima zasigurno najvećeg hita ovog banda, antologijske »Something got me started«. Fantastični glas velikog opsega kojim Mick Hucknell dominira svim pjesmama, uz svojevrtni glazbeni session nadahnutih članova Simple Reda, učinili su ovu lijepu pjesmu još ljepšom na zadovoljstvo svih nazočnih posjetitelja koji niti jednom nisu zažalili iskrcani novac za ulaz.

Na poziv oduševljene publike Mick je na bis otpjevao aktualni hit *Sunrise*, te je koncert zaključio još jednim setom skladbi u kojem je pojedinačno predstavio sve članove svog banda. Ugodna spranjska noć zauvijek je ostala memorirana jednim, u svjetskim okvirima vrijednim, glazbenim događajem koji se nema prilike baš tako često vidjeti i čuti. Zahvaljujući agilnim organizatorima, predivnom ambijentu pulske Arene i fenomenalnom Simple Redu. ■

Mjesto gladijatorskih borbi

U istom ambijentu pulske Arene nekada su se ljudi zabavljali gladijatorskim borbama u kojima ljudski život nije vrijedio baš mnogo. Dva milenija kasnije život se slavi na najljepši mogući način – glazbom, a ljudi se zasigurno bolje zabavljaju.

Očekuje se Pavarotti

Prema još uvijek nezvaničnim podacima ovogodišnju sezonu glazbenih nastupa u Areni (negdje između 20.-25. kolovoza) mogao bi zatvoriti svojim nastupom čuveni *Luciano Pavarotti*.

vori o atraktivnosti njihovog prvog gostovanja na tlu Hrvatske. U sklopu svoje ovogodišnje svjetske turneje *Home 2003*, odlučili su promovirati najnoviji uradak u egzotici druge po veličini arene koje postoje u 21. stoljeću (prvi je rimski Colosseum, treća je veronska Arena). Za naše uvjete pomalo paprena cijena karte (25 eura) nije spriječila oko 7.000 nazočnih posjetilaca da sat i pol uživaju u starim i novim hitovima grupe koja već sedamnaest godina uspješno egzistira na svjetskim top listama.

SREDNJA GENERACIJA: Uvod u ovaj nezaboravni koncert obavio je nekada iznimno popularni *Massimo Savić*, zagrijavao publiku starim hitovima kojima je u

Toni Cetinski, hrvatska pop-zvijezda, za »Hrvatsku riječ«

Pohod na europsko tržište

Pravim imenom Anthony Cetinski, jedan je od rijetkih hrvatskih pop glazbenika koji je svoje uradke uspio plasirati izvan domaćeg tržišta, u čemu mu je u mnogome pomogao nastup na Eurosongu 1994. kada je pobijedio na Croviziji (hrvatskom izbornom natjecanju) sa skladbom »Nek ti bude ljubav sva«. Pored inozemnih angažmana s velikim uspjehom godinama je nastupao na prostorima negdašnje zajedničke države, te je uz tri pobjede na Splitskom festivalu '99, '00, '01, osvojio prvo i drugo mjesto na festivalima u Bihacu i Budvi. S najnovijim CD ostvarenjem »A sada« Tony se vraća posve novim zvukom, nakon nekoliko eksperimentalnih izleta u druge glazbene vode, koji će najviše obradovati sve njegove fanove.

Iako mladi po godinama, iza Vas je već solidna dvadesetogodišnja karijera.

Je. Počeo sam već s petnaest godina svirajući u mnogim lokalnim bendovima pop-rock glazbenog smijera, što me je konačno i odvelo u današnje vode aktualne pop-glazbe.

Potječete iz izrazito glazbeno nadarene obitelji (otac, brat...)?

Na svu sreću, što sam im u mnogome zahvalan, moji roditelji nisu utjecali na

moj glazbeni i životni put, ali su me zato uvijek podržavali u svemu što sam radio. Ja sam od onih sretnijih ljudi kojima nitko nije branio da rade ono što osjećaju i vole.

Nastup na Pjesmi Eurovizije svakako je jedan od dijelova te životne sreće.

Svakako, ali je i sreća bila da sam u to vrijeme imao odličan album, pa me, kada sam se vratio s Eurovizije, nije snašla sudbina mnogih koji su nakon nastupa na njoj gotovo u potpunosti nestali sa scene. Meni je tada »krenulo« suludo, a i publika i struka su to prepoznali, tako da mi je Eurovizija ostala samo jedno ugodno putovanje i predivan osjećaj pjevanja na ogromnoj bini i pred velikim brojem gledatelja i slušatelja. S današnjim iskustvom bih puno više postigao, ali su mi vrata europskog tržišta otvorena na više mjesta i nastojat ću iskoristiti tu mogućnost i bez eurovizijskog festivala.

Dolazite iz Rovinja, nadaleko poznatog istarskog gradića koji je u vojvodanskim okvirima poznat kao jedna od najatraktivnijih destinacija za ljetovanje u kojem su generacije provodile svoje ljetne odmore.

Nemate dovoljeno mjesta u vašim novinama koliko bih Vam mogao pričati o

Ovdašnja publika Vas je zapamtila i po dance hitu koji ste snimili skupa s tada popularnom grupom »E. T.«

Da, dobro smo se družili i provodili u to vrijeme, a eto i na mom najnovijem albumu (»A sada«) neke momente u produkciji uz koautorstvo nekih pjesama dijelim s D'Knockom tj. Darkom Juranovićem, kvalitetnijom polovicom ex. »E.T.«-a. Naša suradnja još traje i to već dovoljno govori da ne surađujemo samo profesionalno.

svom Rovinju, jer on je uvijek bio i bit će europski gradić koji je uvijek otvoren za sve one koji ga žele i znaju čuvati u svom srcu.

S napunjenim akumulatorima (album je djelomice rađen i na otoku Sv. Andrije kraj Rovinja), krećete u promocijanje diljem države.

Pilot singl »Blago onom tko te ima« još uvijek ne silazi sa top ljestvica, tako da će sljedeći singl ići tek na jesen. Svi koncerti su unaprijed rasprodani i za sada nemam uopće slobodnih termina do jeseni kada kreće ona prava velika promotivna turneja po svim većim regionalnim središtima.

Kako biste definirali najnoviji uradak, nakon nekoliko kreativnih izleta po pitanju zvuka?

Mislim da sam puno bliži onom starom Toniju, ali u puno profinjenijem obliku. Međutim ne volim osobno govoriti o svojoj glazbi, ostavljam publici da kaže konačnu ocjenu. Obzirom da mi telefoni učestalo zvone mislim da sam napravio dobru ploču...

D.P.

Sportske vijesti

Plivanje

SREBRNI KOŽULJ

Gordan Kožulj stigao je drugi na cilj utrke na 200 m leđno, osvojivši srebrnu medalju na SP u Barceloni prošlog tjedna. S vremenom novog domaćeg rekorda 1:57,47, najbolji hrvatski plivač donio je

prvo odličje svojoj državi na najvećoj svjetskoj plivačkoj smotri. Srebrna kolajna ima znatno jači sjaj kada se uzme u obzir generalno slabi učinak ostalih plivačkih reprezentativaca.

Vaterpolo

BRONCA ZA SCG

Vaterpolska reprezentacija SCG osvojila je brončanu medalju na netom završenom SP u Barceloni pobjedom nad izabranom vrstom Grčke. Zlatnu medalju i titulu

svjetskog prvaka osvojila je momčad Mađarske pobjedom nad srebrnim Talijanima. Nakon kiksa protiv Australije i is-

padanja iz kruga borbi za medalje, Hrvatska je osvojila deveto mjesto.

Nogomet

CIBALIA PROTIV WOLFSBURGA

Vinkovačka Cibalia plasirala se u nastavak natjecanja Intertoto kupa i pored domaćeg poraza od Tampere Uniteda (0:1) jer joj je bio dostatan rezultat prvog susreta u gostima (2:0), pa će se u sljedećem kolu susresti s njemačkim prvoligašem Wolfsburgom, dosad najtežim protivnikom u Uefinom natjecanju koje konačnim pobjednicima donosi plasman u prvo kolo Uefa Cupa.

Tenis

MOYA IV

Neprikosnoveni kralj umaškog ATP turnira Carlos Moya (na slici) osvojio je četvrti puta pobjednički trofej otvorenog pr-

venstva Hrvatske u tenisu popularni »Croatia Open«, i tako pretekao Thomasa Musteru kojemu je to uspjelo tri puta. Kuriozitetna je i činjenica da je Moya nanizao, čini se, nedostižni niz od tri osvojena turnira u nizu, čime je potvrdio svoj kraljevski prijestol u Umagu. Četrnaesto izdanje ATP turnira Umag 2003, pored izvrsne organizacije jedinog velikog teniskog natjecanja u Hrvatskoj, ostat će zabilježeno i po rekordnom nastupu domaćih igrača u glavnom ždrijebu. Ivo Karlović, Mario Radić i Saša Tuksar ispali su tijesno u drugom kolu, dok su Željko Krajan, Roko Karanušić i Lovro Zovko turnir završili u prvoj rundi.

Finalu turnira nazočio je i predsjednik RH Stjepan Mesić, koji je dodijelio pobjednički pehar velikom igraču i prijatelju Umaga Moyi. Na završnoj ceremoniji dodjele znamenja pobjednicima na terenu su prikazane izvorne hrvatske nošnje, a jedna od njih, bila je i nošnja bačkih Hrvata.

Četvero Subotičana, Beograđanin i Boranin u uzbuđljivoj ekspediciji

Na vrhu Europe

Četvorica alpinista iz Subotice u ekipi s još dvojicom i snimateljem RTS-a pošli su 4. srpnja ove godine u osvajanje četiri planinska vrha. U ekipi su bili: Viktor Šteinfeld, Nebojša Janović, Petar Tomašev i Hoselito Bite iz Subotice, Oliver Šefer iz Beograda i Zvonko Trifunović iz Bora. Vlastitim kombijem doputovali su do podnožja prvog izazova Grosglockner gdje su otpočele psiho-fizičke pripreme kako bi 6. srpnja u 7 sati pošli na osvajanje najvišeg vrha Austrije.

Nakon samo jednog noćenja u planinarskom domu na 3.440 metara nadmorske visine, dječaci su sključnuli svojim fotoaparatom u 12:46 sati na samom vrhu, koji je na 3.798 metara i ovjekovječili svoj uspjeh.

Istoga dana su se spustili i odmah zapu-tili ka Mont Blancu. Osmog srpnja stigli su do mjesta Sezuš gdje su napravili stanku jednu noć. Sutradan ujutro žičarom su se odvezli na 900 metara te zupčastom žičarom na 2.300 metara odakle počinje uspinjanje pješice na sam vrh Mont Blanca koji je na 4.807 metara nadmorske

Hoselito na putu k cilju

visine. Prva stanka se nalazila na 3.386 metara u jednom planinskom domu, do kojeg im je trebalo 6 sati penjanja bez stanke. Uspješno su prevalili kamenjaru popularnu pod nazivom »kuloar smrti«. Nakon odmora od 4 sata, u 3 izjutra ovi hrabri momci nastavljaju osvajanje i svoj cilj dostižu 10. srpnja nakon 5 sati penjanja. Na vrh je trebalo stići do 8 sati zbog meteoroloških uvjeta. Istog dana se spuštaju dolje i u podnožju planine prave kamp gdje se odmaraju dva dana. U međuvremenu posjećuju natjecanje u free climbingu u Samoniu gdje bivaju razočarani zbog neučesća ljudi iz Srbije i Crne Gore. Nekoliko dana kasnije putuju u Švicarsku i dolaskom u Cermat bivaju obaviješteni o pogibiji trojice talijanskih alpinista na planini Matehon.

No, to ih nije sputalo da nastave obisti niti svoje ciljeve, te se dijele u dvije grupe. Viktor, Oliver i Zvonko penju se na Matehon, dok Hoselito odlučuje popeti se sam na vrh Monte Rosa. Druga dva člana su morala odustati zbog žuljeva i otekline. Hoselito o svom samostalnom poduhvatu izjavljuje za Hrvatsku riječ kako nije imao nikakve veće probleme osim nedostatka

ćeone lampe koju je zaboravio ponijeti, te je morao u mraku slijediti tragove bez nje, što je izuzetno teško. »Vrlo je bitno ne prepustiti se rutini, jer je ona najveći neprijatelj alpinistima i treba biti svjestan toga da svakog minuta možeš poginuti te to nagoni na oprez«. Usprkos samostalnom penjanju, što je vrlo rizično i hrabro, Hoselito osvaja vrh Monte Rosa 15. srpnja u 11 sati i 5 minuta. U isto vrijeme druga ekipa nailazi na poteškoće osvajajući neprijateljsku planinu Matehon. Zbog niskog proračuna nisu uspjeli iznajmiti vodiča te su izgubili dva sata. Unatoč tome dospjeli su do bivka-male planinske kućice na 4.000 metara, gdje su odlučili napraviti stanku. Ali, samo dva sata nakon njihovog prelaska jednog dijela puta dolazi do odronjavanja i mladići bivaju prisiljeni na helikoptersku evakuaciju na samo 477 metara od samog vrha. Od tada je planina zatvorena za penjanje dok se odronci ne saniraju. Unatoč svemu tome oni se zadovoljni vraćaju u Suboticu 16. srpnja sa zaključkom da je doma najljepše, iako nemamo visoke planine.

Subotički dio momčadi

Ada Hegediš

PETAK ► 1. 8. 2003.

HTV 1

Airplane 2, urnebesna parodija na filmove katastrofe,
HRT 1 u 20.50

06.55 - TV raspored
07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Batman, crtana serija
09.25 - Crtani film
09.30 - Stotinu dobrih djela, serija za djecu
10.00 - Vijesti
10.05 - Salezijanci - blagost i ljubav
10.35 - Pioniri egiptologije
11.30 - Crtani film
12.00 - Vijesti
12.25 - Zemlja nade, serija
13.15 - Glazbena TV
13.55 - Oprah Show (432)
14.45 - Manoa - zlatni grad, film
16.25 - Dubrovnik: Ljeto, ljeto
16.45 - Hugo, TV igra
17.25 - Duhovni izazovi
17.45 - Hrvatska danas
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - TV Bingo Show
20.50 - Ima li pilota u avionu?, američki film
22.25 - Meridijan 16
23.00 - Luda ljubav, francuski film
01.25 - Pirati Silicijske doline, američki film
03.00 - Nikita 4., serija (12)
03.45 - Iznutra, američki film
05.20 - Dosjei X (9.), serija
06.05 - Seks i neki drugi grad, humoristična serija
06.55 - Carstvo divljine: Ljudi koje je vrijeme zaboravilo
07.20 - Glazbena TV

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
11.25 - TV raspored
11.30 - Slobodna zona, zabavno-putopisna emisija
12.15 - Boje turizma
13.00 - TV raspored
13.05 - Spas 911 (5.)
13.50 - Walker - teksaški rendžer 2., serija
14.35 - Čarolija 5., serija
15.30 - Felicity 3., serija
16.15 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
17.00 - Vijesti za gluhe
17.05 - TV raspored
17.10 - TV kalendar
17.20 - Alf, humoristična serija
17.50 - Zemlja nade, serija
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine: Ljudi koje je vrijeme zaboravilo
20.05 - Čarolija 5., serija
21.00 - Vijesti
21.15 - Lopovi, serija (12)
22.05 - Seks i neki drugi grad, humoristična serija
22.35 - Dosjei X (9.), serija
00.05 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
00.50 - Pregled programa

HTV 3

11.25 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
20.00 - TV raspored
20.05 - Stažist, humoristična serija
20.30 - Brak nije mrak, humoristična serija
20.55 - Svi gradonačelnikovi ljudi 2., humoristična serija
21.20 - Kako biti normalan?, humoristična serija
21.45 - Treći kamenčić od Sunca 3., humoristična serija
22.10 - Željka Ogresta i gosti
23.05 - Pravo vrijeme
00.35 - Pregled programa za subotu

SUBOTA ► 2. 8. 2003.

HTV 1

Intersection, napeti triler sa Richardom Gereom i Sharone Stone,
HRT 1, 20.05

08.00 - Vijesti
08.05 - Putovanja na sveta mjesta
08.55 - Direkt: Otići iz staračkog doma
09.45 - Otokar (5/10)
10.00 - Vijesti
10.05 - Parlaonica
12.00 - Vijesti
12.25 - Biblija
12.40 - Prizma - multinacionalni magazin
13.35 - Glas domovine
14.05 - Moja Indija: Jodhpur
14.40 - Oprah Show (433)
15.30 - Vijesti
15.50 - Skriveni Modrič, dokumentarna emisija
16.20 - Iz antologije Dramskog programa HTV-a
17.20 - Shootout, američki film
18.55 - Split: More
19.30 - Dnevnik
20.05 - Intersection, američki film
21.45 - Dugo, toplo ljeto
22.50 - Vijesti
23.05 - The Blond Bombshell, mini-serija (12)
01.55 - Newyorški plavci 8.
02.40 - Kolijevka će se zaljuljati, američki film
04.50 - Nikita 4., serija (12)
05.35 - Mračno ljeto, britanski film
06.45 - Ksenia - princeza ratnica 5., serija (12)
07.30 - Cosbyjev Show 7.

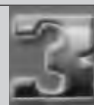

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
11.10 - Prizori u umjetnosti: Metamorfoza tijela
11.35 - Refren
12.10 - Ciklus Perry Mason
13.45 - Kućni ljubimci
14.30 - Cosbyjev Show 7.
14.55 - Pleme 4., serija
15.50 - Felicity 3., serija
16.40 - Melrose Place 7., serija
17.30 - Briljanteen
18.00 - Ksenia - princeza ratnica 5., serija (12)
18.45 - Crno-bijelo u boji
19.30 - Carstvo divljine: Svijet pavišana krvarećeg srca

20.05 - Čudesni svijet mode: Zvijezde od papira
20.55 - Vijesti
21.00 - Festival, snimka
22.30 - Gradski ritam
23.00 - Pukovnik Jing Xing - jedinstvena sudbina
23.55 - Pregled programa za nedjelju

HTV 3

10.05 - One su takve, serija (12) (R 5 tjednih epizoda)
13.50 - Hockenheim: Kvalifikacijski trening F1 za VN Njemačke, prijenos
15.05 - Hit-depo
16.35 - Sportski prijenosi i snimke
20.05 - Povijest svjetskih atletskih prvenstava
21.25 - Sport danas
21.55 - Art film: Gyilkosok, mađarski film (12)
23.15 - Pregled programa za nedjelju

NEDJELJA ► 3. 8. 2003.

HTV 1

Dani grmljavine,
američki film,
HRT 1, 21.10

08.00 - Vijesti
08.05 - Djeca iz ulice
Degrassi, igrana serija
08.30 - Totally Spies,
crtana serija
08.55 - 43. MDF Šibenik:
Najmanji cirkus na svijetu
10.00 - Vijesti
**10.05 - Steel riders, američki
film za djecu**
12.00 - Vijesti
12.25 - Plodovi zemlje
13.15 - Mir i dobro
13.45 - TV izložba
13.50 - Oprah Show (434)
14.35 - Možeš ti to,
dokumentarni film (48')
15.25 - Šareni svijet
15.40 - Vijesti
15.45 - Stars From The Silver
Screen: Erich von Stroheim,
dokumentarni film
16.15 - Portrait Werner
Herzog, dokumentarni film
**16.50 - Ta vražja mačka,
američki film**
18.45 - Još koji put - izbor
Joška Martinovića
19.15 - LOTO 6/45
19.30 - Dnevnik
20.05 - Gušti su gušti,
zabavna emisija
**21.10 - Days of thunder,
američki film**
23.00 - Vijesti
**23.10 - 50 godina filmskog
festivala u Puli: H-8,
hrvatski film**
00.50 - Newyorški plavci 8.
**01.35 - Rajsko ljeto,
američki film**
**04.05 - Sramota,
njemački film**
05.35 - Carstvo divljine

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
10.15 - Biblija
10.30 - Putovanje na sveta
mjest: Palermo
11.00 - Knin: Misa, prijenos
12.05 - Split: More
12.30 - Čudesni svijet mode:
Zvijezde od papira
13.20 - Gradski ritam
13.50 - 37. MSF: Baština
nacionalnih manjina u
Hrvatskoj
**14.35 - Kinoteka: Wild River,
američki film**
16.30 - Ed, serija
17.15 - Dugo, toplo ljeto
18.15 - Animanijski,
crtana serija
18.35 - Grobnica skitskog
kneza, dokumentarni film
19.30 - Carstvo divljine:
Čakmina postojbina
20.05 - The Beatles -
Dug i zavojit put
21.00 - Osorske glazbene
večeri
22.25 - Lov, mini-serija
01.25 - Pregled programa za
ponedjeljak

HTV 3

09.25 - Zemlja nade, serija
(12) (R 5 tjednih epizoda)
13.40 - Hockenheim: Formula
1 za Veliku nagradu Njemačke
16.00 - Laser EP 2003.,
reportaža
16.15 - Sportski program
16.55 - Sinjska alka
20.15 - HNL: Kamen Ingrad -
Hajduk, prijenos
22.15 - Sport danas
22.30 - Povijest svjetskih
atletskih prvenstava
23.50 - Čarolija, serija
(R 5 tjednih epizoda)

PONEDJELJAK ► 4. 8. 2003.

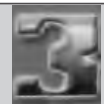
HTV 1

**Svjedok, film sa
Harrisonom Fordom u
glavnoj ulozi
HRT 1, 1.40**

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Batman, crtana serija
09.25 - Crtani film
09.30 - Stotinu dobrih djela,
serija za djecu
10.00 - Vijesti
11.05 - Bembove priče (5/10)
11.15 - Mali veliki svijet
11.35 - Športret
11.45 - Crtani film
12.00 - Vijesti
12.25 - Zemlja nade, serija
13.15 - Glazbena TV
13.55 - Oprah Show (435)
**14.45 - Vražji otok,
španjolski film**
16.20 - Vijesti
16.25 - Zagreb: Ljeto, ljeto
16.45 - Hugo, TV igra
17.10 - Ples od boja, emisija
pučke i predajne kulture
17.45 - Hrvatska danas
18.25 - Welcome to New York,
humoristična serija
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Tajanstvena Hrvatska:
Priče iz davnine
20.40 - Latinica:
Kazalište i film
22.30 - Meridijan 16
**23.05 - Komesar
Montalbano, talijanski film**
00.55 - Newyorški plavci 8.
**01.40 - Svjedok,
američki film**
03.30 - Nikita 4., serija (12)
**04.15 - Kušaj drakulinu krv,
britanski film**
05.50 - Welcome to New York,
humoristična serija
06.15 - Glazbena TV

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
12.30 - Gušti su gušti,
zabavna emisija
13.30 - Šareni svijet
13.50 - Walker - teksaški
rendžer 2., serija
14.35 - Čarolija 5., serija
15.30 - Felicity 3., serija
16.15 - Zvezdane staze - nova
generacija 5., serija
17.00 - Vijesti za gluhe
17.20 - Alf, humoristična serija
17.50 - Zemlja nade, serija
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine:
Ponovni sastanak s gorilom
20.05 - Čarolija 5., serija
21.00 - Vijesti
21.15 - Britanski odjel za
zločin, serija (12)
22.05 - Frasier 5., serija
22.30 - Walker - teksaški
rendžer 3., serija (12)
23.15 - Zvezdane staze - nova
generacija 5., serija
00.45 - Pregled programa za
utorak

HTV 3

11.55 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
20.05 - Narodni refren
20.35 - Slobodna zona,
zabavno-putopisna emisija
21.20 - Ulica Centre 100 (2.),
serija (12)
22.05 - Svijet mode

22.55 - Pregled programa za
utorak

UTORAK ► 5. 8. 2003.

HTV 1

SHAFT, igrani film
HRT 1, 5.10

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Batman, crtana serija
09.25 - Crtani film
09.30 - Abel putuje dizalom, serija za djecu
10.00 - Vijesti
10.55 - Crtani film
11.05 - Cipelice litalice
11.15 - Falkuša
11.40 - Mogu ja!
12.00 - Vijesti
12.25 - Zemlja nade, serija
13.15 - Glazbena TV
13.55 - Oprah Show (436)
14.45 - Ples sjevernih medvjeda, danski film
16.25 - Ljeto, ljeto
16.45 - Hugo, TV igra
17.10 - Upoznajmo Varoški lug, obrazovna emisija
17.45 - Hrvatska danas
18.25 - Brak nije mrak, humoristična serija
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Idemo na zapad
20.40 - Kninska golubica, prijenos koncerta
22.30 - Meridijan 16
23.05 - Truth or Dare, britanski film (12)
00.50 - Newyorški plavci 8.
01.35 - Poštar, američki film
04.25 - Nikita 4., serija (12)
05.10 - Shaft, američki film
06.45 - Remek-djela svjetkih muzeja

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
11.30 - Latinica: Kazalište i film

13.05 - Spas 911 (5.)
13.50 - Walker - teksaški rendžer 3., serija
14.35 - Čarolija 5., serija
15.30 - Felicity 3., serija
16.15 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
17.00 - Vijesti za gluhe
17.20 - Alf, humoristična serija
17.50 - Zemlja nade, serija
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine: Tanzanijske čimpanze
20.05 - Čarolija 5., serija
21.00 - Vijesti
21.15 - Opet iznova 3., serija
22.05 - Becker 3., serija
22.30 - Walker - teksaški rendžer 3., serija (12)
23.15 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
00.00 - Spas 911 (5.)
00.30 - Pregled programa za srijedu

HTV 3

11.25 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
20.05 - Portret umjetnika: Cecilia Bartoli

21.00 - Bez granica, mini-serija (93')
22.35 - Pregled programa za srijedu

SRIJEDA ► 6. 8. 2003.

HTV 1

Gumeni Tarzan,
dječiji film,
HRT 1, 14.40

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Batman, crtana serija
09.25 - Crtani film
09.30 - Abel putuje dizalom, serija za djecu
10.00 - Vijesti
11.05 - Mljakaonica (6/10)
11.10 - Športerica
11.40 - Crtani film
12.00 - Vijesti
12.25 - Zemlja nade, serija
13.15 - Glazbena TV
13.55 - Oprah Show (437)
14.40 - Gumeni Tarzan, film
16.25 - Zagreb: Ljeto, ljeto
16.45 - Hugo, TV igra
17.10 - Ciklus mladih autora: Čelični zagrljaj
17.45 - Hrvatska danas
18.25 - Svi gradonačelnikovi ljudi 2., humoristična serija
18.50 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Wildlife on one: Gmaz svemirskog doba
20.35 - Neobična priroda: Fantastični načini prehrane
21.05 - Kratki susreti, emisija iz kulture
21.35 - Prizori u umjetnosti: Ležeći mrtvi
22.00 - Sa svih strana, vanjskopolitički magazin
22.30 - Meridijan 16
23.05 - Sunday, američki film
00.40 - Newyorški plavci 8.
01.25 - Predstavljamo Dorothy Dandridge, američki film
03.15 - Nikita 4., serija (12)
04.00 - Muzej voštanih figura, američki film

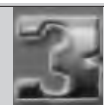

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
11.15 - U krupnom planu
12.30 - Idemo na zapad

13.05 - Spas 911 (5.)
13.50 - Walker - teksaški rendžer 3., serija
14.35 - Čarolija 5., serija
15.30 - Felicity 3., serija
16.15 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
17.00 - Vijesti za gluhe
17.20 - Alf, humoristična serija
17.50 - Zemlja nade, serija
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine: Šumski bijeli duhovi
20.05 - Čarolija 5., serija
21.00 - Vijesti
21.15 - Gilmoreice 2., serija
22.05 - Jednom nogom u grobu 6., humoristična serija
22.40 - Walker - teksaški rendžer 3., serija (12)
23.25 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
00.55 - Pregled programa za četvrtak

HTV 3

11.10 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
20.05 - Na rubu znanosti: U potrazi za zdravljem

21.05 - Koncert u Parku Hyde za prinčevu zakladu 2001.
23.05 - Vrijeme je za jazz: Stephane Graeli trio
00.10 - Pregled programa za četvrtak

ČETVRTAK ► 7.8. 2003.

HTV 1

Batman, crtana serija,
HRT 1, 9.00

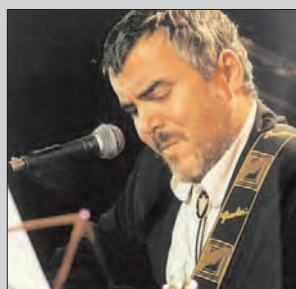
07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Batman, crtana serija
09.25 - Crtani film
09.30 - Abel putuje dizalom, serija za djecu
10.00 - Vijesti
11.05 - Baštinjene pasmine
11.15 - Zvučnjak
11.35 - Novi način
12.00 - Vijesti
12.25 - Zemlja nade, serija
13.10 - Glazbena TV
13.50 - Oprah Show (438)
14.35 - Frida, danski film
16.20 - Vijesti
16.25 - Zadar: Ljeto, ljeto
16.45 - Hugo, TV igra
17.10 - Antologija
Dokumentarnog programa: Vijugasta priča
17.45 - Hrvatska danas
18.25 - Kako biti normalan?, humoristična serija
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Boje turizma
20.55 - Blindsided, američki TV film
22.30 - Meridijan 16
23.05 - Operation Delta Force 4, američki film
00.45 - Newyorški plavci 8.
01.30 - Prije i poslije, američki film
03.15 - Nikita 4., serija (12)
04.00 - Deset nevjerojatnih dana, njemački film
05.35 - Kako biti normalan?, humoristična serija
05.55 - Carstvo divljine: Čimpanze u Gombe Streamu
06.20 - Glazbena TV

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
11.40 - Reprizni program
12.30 - Kratki susreti, emisija iz kulture
13.05 - Spas 911 (5.)
13.50 - Walker - teksaški rendžer 3., serija
14.35 - Čarolija 5., serija
15.30 - Felicity 3., serija
16.15 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
17.00 - Vijesti za gluhe
17.20 - Alf, humoristična serija
17.50 - Zemlja nade, serija
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine: Čimpanze u Gombe Streamu
20.05 - Čarolija 5., serija
21.00 - Vijesti
21.15 - Ekipa za očevid 2., serija (12)
22.05 - Operacija Pozitivci, humoristična serija
22.35 - Walker - teksaški rendžer 3., serija (12)
23.20 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
00.05 - Spas 911 (5.)
00.35 - Pregled programa za petak

HTV 3

11.35 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
18.45 - Hrvatski automobilistički magazin
19.30 - Glazba
20.05 - Zoran Predin - uživo iz Tvornice

20.50 - Hit-depo
22.20 - Pregled programa za petak

FILM TJEDNA

HRT 1, NEDJELJA, 3.8.2003. u 21.10 DANI GRMLJAVINE

(DAYS OF THUNDER, 1990.)

- američki film

Cole Trickle (T. Cruise) ambiciozan je mladić koji se pojavljuje niotkuda, a ima nevjerovatan talent za brzu vožnju i vrlo malo smisla za disciplinu. Njegova sposobnost da na stazi, usprkos nedostatku iskustva, napravi uvijek pravi potez, osvaja naklonost Tima Dolana (R. Quaid) koji ga upozna s bivšim legendarnim vozačem Harryjem Hoggeom (R. Duvall). Harry uviđa silan potencijal koji Cole ima i vjeruje da ga može učiniti najboljim vozačem. Na tom putu Cole postupno razvija zdravi rivalski odnos s kolegom vozačem

Rowdyjem Burnsom (M. Rooker). Nakon što se dogodi nesreća u kojoj Cole zamalo izgubi vid, liječi ga mlada neurokirurginja dr. Claire Lewicki (N. Kidman). Cole se istog trena zaljubi se u nju... Producenti Don Simpson i Jerry Bruckheimer, redatelj Tony Scott (Zanimanje špijun, Državni neprijatelj) i glumac Tom Cruise godine 1986. postigli su golem uspjeh filmom »Top Gun« koji je tada još mladog Cruisea lansirao u zvezdanu orbitu. Ponovno su se okupili četiri godine kasnije i odlučili poslužiti već isprobanom formulom. Film »Dani grmljavine« postigao je manji uspjeh, ali je svejedno mamio obožavatelje Toma Cruisea i auto-utrka u kina. Film obiluje spektakularnim prizorima utrivanja i brzih vožnji, a bio je nominiran i za nagradu Oscar u kategoriji najboljeg zvuka. Zgodan je podatak da se upravo na snimanju ovog filma razbuktala ljubav između sada već rastavljenih bivših supružnika Cruise-Kidman. Uloge: Tom Cruise, Nicole Kidman, Robert Duvall, Randy Quaid, Michael Rooker, John C. Reilly, Redatelj: Tony Scott, Trajanje: 102'

HRT 1, UTORAK, 5.8.2003. u 1.35 POŠTAR

(THE POSTMAN, 1997.)

- američki film

Amerika u skoroj budućnosti.

Zemlja je razorena ratom i ekološkom katastrofom, država je u raspadu, bez ikakvih ingerencija vlasti. Zemljom hara paravojna organizacija samozvanog generala Bethlehemama (W. Patton), nemilosrdne patološke osobe koja se nekad bavila prodajom fotokopirnih strojeva. Bivši šekspirijanski glumac (K. Costner) besciljno je lutao dok ga Bethlehemovi ljudi nisu prisilno unovačili. No on uspije pobjeći, slučajno naiđe na mrtvog poštara, odjene njegovu uniformu Američke pošte, uzme poštarsku torbu i uputi se u najbližu naseobinu. Predstavi se kao državni poštari i počne širiti izmišljenu vijest da je američki predsjednik počeo reintegraciju Sjedinjenih Država, želeći u jadnim ljudima, izmučenima Bethlehemovim terorom, pobuditi nadu. Tako upozna i mladu i vrlo privlačnu Aby (O. Williams), koja želi da joj on pomogne začeti dijete, pošto je njezin muž neplodan...

»Poštar« je nakon »Plesa s vukovima« još jedan iznimno ambiciozan autorski projekt Kevina Costnera. Film je izrazito patriotski orijentiran i emocionalno angažiran, dobro ambijentiran, narativno razveden i radnjom uzbudljiv, no i neujednačenog ritma što mu je s obzirom na gotovo trosatno trajanje priječilo očekivani prijem u publike.

Uloge: Kevin Costner, Olivia Williams, Larenz Tate, Redatelj i koproducent: Kevin Costner, Trajanje: 180'

DialUp, Full i Day nalozi
Wireless internet
Izrada web prezentacija
Prodaja računara i opreme

DialUp, Full és Day üzemmód
Wireless internet
Web honlapok kidolgozása
Számítógép és alkatrészek árúsítása

SuOnline.NET

Trg Cara Jovana Nenada 15, Subotica. Tel/Fax: (024) 559-200

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12

Tel: 024/55-22-00

Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

19,00 h

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH

19,30 h

- »Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
- »Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
- »Razgovor s povodom« (utorkom)
- »Otvoreni studio« (srijedom)

- »Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
- Vjerska emisija (petkom)

20,00 h

- »Čarolije trpeze« (ponedjeljkom)
- »Na proputovanju s nama« (utorkom)
- »Putokazi« (srijedom)
- »Rock vremeplov« (četvrtkom)

20,30 h

- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vujkova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazz-a (petkom)

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci – 600 dinara

☐ 1 godina – 1.000 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

INOZEMSTVO

☐ 1 godina – 70 EUR.

BANK: VBUTU 22
(Vojvodanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)
Beneficiary customer:
540101 320 5 NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

VETERINARSKI ZAVOD SUBOTICA a.d.

Beogradski put 123

24106 Subotica

Telefon: 024/567-933, 567-984

Fax: 024/567-871, 567-736

KOMPLETNA HRANA ZA ŽIVOTINJE

KOMPLETNE SMJEŠE ZA ŽIVOTINJE:

Smješa N, Smješa PS 1, Smješa PS 3, PSB-Finišer, PSB Starter, Smješa KD,
Smješa TS 1, Favorit P, Premixi, Superi i VETCAN – kompletna hrana za pse.

Cjenik reklamnog prostora

POSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 6.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.600 dinara	
1/4 = 2.000 dinara	

DRUGA I PREPOSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 5.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.000 dinara	
1/4 = 1.700 dinara	

UNUTARNJE STRANE / CRNO-BIJELE

1/1 = 3.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 1.800 dinara	
1/3 = 1.300 dinara	
1/6 = 700 dinara	
1/12 = 450 dinara	

Iskoristite popuste!

Za vezane oglase u 4 ili više brojeva odobravamo popust od 20%
SPECIJALAN POPUST ZA GODIŠNJI UGOVOR O REKLAMIRANJU.

NEKRETNOSTI

NBA agencija

za marketing,
konsalting i sve vrste
posredovanja između
pravnih i fizičkih lica

Subotica,
Braće Radića 6
Tel: 024 / 554 - 570
Tel./fax: 024 / 551 - 203

**KADA KUPUJETE ILI PRODAJETE,
OBRATITE SE NAJPOUZDANIJOJ
AGENCIJI SA TRADICIJOM
UZ SLOGAN**

99% + *NBA* = 200 %

SIGURNOSTI!

**NAJSIGURNIJA RAZMENA NEKRETNOSTI
IZMEĐU BIVŠIH REPUBLIKA JUGOSLAVIJE.**

An aerial photograph of a coastal town, likely Dubrovnik, Croatia. The image shows a harbor with a marina filled with sailboats, a promenade with palm trees, and a dense urban area with red-tiled roofs. A large church with a dome is visible in the lower part of the image.

mala zemlja za veliki odmor

croatia